

۷ کارنیل، بزرگترین شبکه موفقیت ایرانیان می باشد، که افرادی زیادی توانسته اند با آن به موفقیت برسند، فاطمه رتبه ۱۱ کنکور کارشناسی، محمد حسین رتبه ۶۸ کنکور کارشناسی، سپیده رتبه ۳ کنکور ارشد، مریم و همسرش راه اندازی تولیدی مانتو، امیر راه اندازی فروشگاه اینترنتی، کیوان پیوستن به تیم تراکتور سازی تبریز، میلاد پیوستن به تیم صبا، مهسا تحصیل در ایتالیا، و.... این موارد گوشه از افرادی بودند که با کارنیل به موفقیت رسیده اند، شما هم می توانید موفقیت خود را با کارنیل شروع کنید.

برای پیوستن به تیم کارنیلی های موفق روی لینک زیر کلیک کنید.

www.karnil.com

همچنین برای ورود به کانال تلگرام کارنیل روی لینک زیر کلیک کنید.

<https://telegram.me/karnil>

اللَّهُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ

راهنمای

شماره استاندارد بین‌المللی کتاب و موسیقی

سازمان جهانی شابک و شابم

مترجم: داریوش مطلبی

ویراستار: حسین مختاری معمار

خانه کتاب

۱۳۸۶

سازمان جهانی شابک International ISBN Agency

راهنمای شماره استاندارد بین‌المللی کتاب و موسیقی / سازمان جهانی شابک و شابم؛ مترجم
داریوش مطلبی - ویراستار حسین مختاری معمار- تهران: خانه کتاب، ۱۳۸۶.

۱۱۲ ص: جدول
ISBN: 978-964-8533-61-3

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا

۱. شماره استاندارد بین‌المللی کتاب - دستنامه‌ها ۲. شماره استاندارد بین‌المللی موسیقی -
دستنامه‌ها الف. مطلبی، داریوش، ۱۳۵۱- ب. سازمان جهانی شابک International
ISMN Agency ج. عنوان.

۲/۳ س/۲۷۸ Z
۳/۲۵۰

کتابخانه ملی ایران
۸۵-۲۰۲۴۶ م

خانه کتاب

نام کتاب: راهنمای شماره استاندارد بین‌المللی کتاب و موسیقی
مترجم: داریوش مطلبی
ویراستار: حسین مختاری معمار
ناشر: موسسه خانه کتاب
لیتوگرافی: آبرنگ
چاپ و صحافی: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات
نوبت چاپ: اول
تاریخ نشر: ۱۳۸۶
شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه
قیمت: ۱۲۰۰۰ ریال
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۵۳۳-۵۴-۵

تهران، خیابان انقلاب، ساختمان ۱۱۷۸، موسسه خانه کتاب
تلفن: ۶۶۴۱۴۹۵۰ و دورنگار ۶۶۴۱۵۳۶۰

سازمان جهانی شایک - International ISBN Agency
راهنمای شماره استاندارد بین‌المللی کتاب و موسیقی / سازمان جهانی شایک و شایک مترجم
داریوش مطلبی - ویراستار حسین مختاری معمار - تهران: خانه کتاب، ۱۳۸۶
۱۱۲ جلد - جدول

ISBN 978-964-8533-61-3

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات قبلی

۱. شماره استاندارد بین‌المللی کتاب - دست‌نمها ۲. شماره استاندارد بین‌المللی موسیقی -
دست‌نمها الف. مطلبی، داریوش، ۱۳۵۱ - ب. سازمان جهانی تسلیم International
ISMN Agency ج. عنوان

۲/۳ ص ۲۳۷۸

۳/۳ -۲۵

کتابخانه ملی ایران

۲۰۳۳۶-۲-۸۵ م

نام کتاب: راهنمای شماره استاندارد بین‌المللی کتاب و موسیقی
مترجم: داریوش مطلبی
ویراستار: حسین مختاری معمار
ناشر: موسسه خانه کتاب
لیتوگرافی: آپرنگ
چاپ و صحافی: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات
نوبت چاپ: اول
تاریخ نشر: ۱۳۸۶
شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه
قیمت: ۱۲۰۰۰ ریال
شایک: ۵-۵۴-۸۵۳۳-۹۶۴-۹۷۸

تهران، خیابان انقلاب، ساختمان ۱۱۷۸، موسسه خانه کتاب
تلفن: ۶۶۴۱۴۹۵۰ و دورنگار ۶۶۴۱۵۳۶۰

پیشگفتار مترجم

با افزایش روز افزون استفاده از رایانه و شبکه‌های اطلاع‌رسانی در کسب و کار کتاب، شابک به ابزاری کارآمد در جست‌وجو و بازیابی آثار در بانک‌های اطلاعاتی تبدیل شده است و نماینده‌ای منحصر به فرد برای سایر مشخصات کتاب همچون عنوان کتاب، نویسنده، ناشر و نظایر آن محسوب می‌شود. به‌طوری که می‌توان تمام فرآیندهای تولید، توزیع، سفارش، انبارگردانی و اطلاع‌رسانی را با کمک شابک به راحتی انجام داد.

در نتیجه افزایش انتشار کتاب، توسعه نشر الکترونیک و سایر تحولات صنعت نشر، ظرفیت شماره‌گذاری نظام شابک بسیار زودتر از پیش‌بینی‌های اولیه آن - که در هنگام طراحی نظام شابک در سال ۱۹۶۰ بر اساس کتاب‌های چاپی انجام شده بود - به اتمام می‌رسید، همین مسئله سازمان جهانی شابک را بر آن داشت تا در اندیشه افزایش ظرفیت شماره‌گذاری نظام باشد. بررسی‌های صورت گرفته از سوی سازمان جهانی شابک و سازمان جهانی استاندارد به تغییر شابک بر اساس ساختار EAN-13 منجر شد، به‌طوری که این تغییر علاوه بر افزایش ظرفیت شماره‌گذاری نظام شابک، باعث سازگاری بیشتر آن با نظام شماره‌گذاری کالا و خدمات (EAN) می‌شد.

ترجمه حاضر، آخرین ویرایش دستنامه شماره استاندارد بین‌المللی کتاب است، که علاوه بر ارائه اطلاعات جامع در مورد کاربرد، اهمیت و استفاده از شابک به تغییرات ایجاد شده در استاندارد شابک پرداخته است؛ تا ناشران، کتابفروشان و سایر دست‌اندرکاران حوزه کتاب با آگاهی کامل از آن استفاده کنند. از آنجایی که ایران از سال ۱۳۸۳ عضو نظام شماره‌گذاری متون موسیقی (شابم) نیز شده است، دستنامه شابک و شابم در یک مجلد در اختیار ناشران و صاحب‌نظران قرار می‌گیرد. امید است اثر حاضر گامی برای پیشرفت نشر کشور باشد.

داریوش مطلبی

سخن ناشر

موسسه خانه کتاب، فراهم‌سازی زیرساخت‌های فکری و نرم‌افزاری حوزه نشر و کتاب و همچنین آگاهی‌رسانی به ناشران و اهل قلم را یکی از هدف‌های محوری خود قرار داده است. در این باره از سال ۱۳۷۶ اقدام به انتشار کتاب‌ها و آثار مرجع مختلفی در حوزه کتاب و نشر کرده است. انتشار آثار تخصصی برای ناشران و نویسندگان، مترجمان و دست‌اندرکاران چاپ و نشر از جمله فعالیت‌های موسسه در حوزه نشر بوده است؛ که می‌توان به انتشار کتاب‌هایی در خصوص حق مولف، کاغذ، آماده‌سازی کتاب، تحولات نشر، نمایشگاه‌های کتاب و اطلاع‌رسانی و نیز کتاب‌های مرجعی چون *کارنامه نشر*، *راهنمای ناشران و کتابفروشان* اشاره کرد. هم‌اکنون با توجه به تغییرات اساسی در استاندارد شابک و عضویت ایران در نظام شماره‌گذاری موسیقی، ویرایش جدید دستنامه شابک و شابم را در یک مجلد آماده ارائه به جامعه نشر ایران کرده است. امید است با راهنمایی‌های سازنده ناشران، مؤلفان و دانش‌پژوهان بر کیفیت هرچه بیشتر محصولات بیفزاییم.

موسسه خانه کتاب

فهرست مطالب

بخش اول: شماره استاندارد بین‌المللی کتاب (شابک).....	۱
پیشگفتار ویرایش پنجم.....	۱
۱. زمینه.....	۴
۲. امتیازات شابک.....	۵
۳. کارکرد و محدوده کاربرد شابک.....	۷
۴. ساختار شابک.....	۱۰
۱-۴. شناسه پیش‌شماره.....	۱۱
۲-۴. شناسه گروه ثبت.....	۱۱
۳-۴. شناسه ناشر.....	۱۱
۴-۴. شناسه اثر.....	۱۲
۵-۴. رقم کنترل.....	۱۲
۶-۴. توزیع دامنه گروه‌ها.....	۱۴
۵. کاربرد شابک.....	۲۲
۱-۵. کلیات.....	۲۲
۲-۵. تغییرات در آثار.....	۲۲
۳-۵. تجدید چاپ بدون تغییر.....	۲۲
۴-۵. آثار در اشکال مختلف.....	۲۳

۲۳.....	۵-۵. آثار صحافی نشده.....
۲۳.....	۵-۶. آثار چند جلدی.....
۲۴.....	۵-۷. فهرست کتاب‌های توزیع شده.....
۲۴.....	۵-۸. آثار مشترک.....
۲۴.....	۵-۹. آثاری که از سوی نمایندگی‌ها فروخته یا توزیع می‌شوند.....
۲۵.....	۵-۱۰. مالکیت یک ناشر بر ناشری دیگر.....
۲۵.....	۵-۱۱. مالکیت کامل بر موجودی و حقوق نشر.....
۲۵.....	۵-۱۲. ناشری با بیش از یک محل نشر.....
۲۶.....	۵-۱۳. ثبت شابک و مشخصات کتاب‌شناختی همراه.....
۲۸.....	۵-۱۴. هرگز نمی‌توان از یک شابک دوبار استفاده کرد.....
۲۸.....	۶. شابک برای آثار الکترونیک و نرم‌افزارهای آموزشی
۲۸.....	۶-۱. انتشارات الکترونیکی واجد شرایط دریافت شابک.....
۲۹.....	۶-۲. محصولات نرم‌افزاری واجد شرایط دریافت شابک.....
۲۹.....	۶-۳. اصول اختصاص شابک برای آثار الکترونیکی و محصولات نرم‌افزاری واجد شرایط.....
۳۱.....	۷. شابک برای آثار چاپ بر اساس تقاضا
۳۲.....	۸. محل و نحوه نمایش شابک در روی آثار
۳۲.....	۸-۱. کلیات.....
۳۴.....	۸-۲. شابک به شکل رمزیننه.....
۳۵.....	۸-۳. رمز پنج رقمی تکمیلی.....
۳۵.....	۸-۴. تهیه رمزیننه EAN. UCC برای شابک - دستورالعمل‌هایی برای تولیدکنندگان نسخه اصلی فیلم.....
۳۶.....	۸-۵. محاسبه عددی برای تولید شابک و رمزیننه EAN. UCC.....
۳۷.....	۹. مدیریت نظام شابک
۳۷.....	۹-۱. کلیات.....
۳۷.....	۹-۲. مدیریت بین‌المللی.....
۳۸.....	۹-۳. مؤسسه‌های ثبت شابک.....
۳۹.....	۹-۴. مدیریت ناشران.....

۴۰.....	۱۰. ناشران غیر عضو.....
۴۱.....	۱۱. کاربردهای عملی شابک.....
۴۳.....	۱۲. شابک و EAN.....
۴۴.....	۱۳. شابک و سایر شناسه‌ها.....
۴۴.....	۱-۱۳. DOI.....
۴۶.....	۲-۱۳. GTIN.....
۴۷.....	۳-۱۳. شناسه‌های اینترنتی: URN.....
۴۹.....	۴-۱۳. ISAN و V-ISAN.....
۵۱.....	۵-۱۳. شابک.....
۵۲.....	۶-۱۳. ISRC.....
۵۳.....	۷-۱۳. شاپا.....
۵۴.....	۸-۱۳. ISTD.....
۵۶.....	۹-۱۳. ISWC.....
۵۶.....	۱۴. ONIX.....
۵۸.....	۱۵. انتشارات.....
۵۹.....	پرسش‌های متداول درباره نظام شابک.....
۶۹.....	گزیده‌هایی از راهنمای اجرای شابک سیزده رقمی.....
۸۱.....	راهنمای توسعه نظام‌های بین‌المللی.....
۸۳.....	بخش دوم: شماره استاندارد بین‌المللی موسیقی (شابک).....
۸۳.....	پیشگفتار.....
۸۶.....	۱. زمینه.....
۸۷.....	۲. نحوه ساخت شماره استاندارد بین‌المللی موسیقی (شابک).....
۸۸.....	۱-۲. اجزای تشکیل دهنده شابک.....
۸۸.....	۱-۱-۲. جزء متمایز کننده.....
۸۸.....	۲-۱-۲. شناسه ناشر.....
۸۸.....	۳-۱-۲. شناسه اثر.....
۸۹.....	۴-۱-۲. رقم کنترل.....

۲-۲. تعداد ارقام در هر شناسه و چگونگی تشخیص آنها در شایم.....	۸۹
۳. دامنه شماره گذاری شایم.....	۹۰
۴. اصول و روش‌هایی که ناشران باید در شماره گذاری آثارشان مورد توجه قرار دهند.....	۹۲
۴-۱. اختصاص شناسه ناشر.....	۹۲
۴-۲. صلاحیت.....	۹۳
۴-۳. مسئولیت.....	۹۳
۴-۴. دفتر ثبت.....	۹۳
۴-۵. شایم به عنوان شماره ویرایش یا موجودی.....	۹۳
۵. ناشران غیر عضو.....	۹۳
۶. کاربرد شایم.....	۹۴
۶-۱. تجدید چاپ‌های بدون تغییر و ویرایش‌های ریزنگاشتی.....	۹۵
۶-۲. صحافی‌های متفاوت.....	۹۵
۶-۳. قالب‌های متفاوت.....	۹۶
۶-۳-۱. مجموعه نت‌ها و قطعه‌ها.....	۹۶
۶-۳-۲. نت‌هایی که به عنوان قطعه‌هایی از یک مجموعه هستند.....	۹۶
۶-۳-۳. قطعه‌هایی که جداگانه عرضه می‌شوند.....	۹۷
۶-۳-۴. قطعه‌هایی که هم به صورت مستقل و هم به عنوان مجموعه تولید می‌شوند.....	۹۷
۶-۳-۵. قطعه‌هایی که تنها به صورت مجموعه عرضه می‌شوند.....	۹۸
۶-۳-۶. آثاری که تعدادی از قطعه‌های آن به طور مجزا و تعدادی فقط در مجموعه عرضه می‌شوند.....	۹۸
۶-۳-۷. بسته‌های متعدد.....	۹۹
۶-۴. ویرایش‌های مختلف.....	۹۹
۶-۵. آثار چند جلدی.....	۹۹
۶-۶. آثار با منابع مکمل.....	۱۰۰
۶-۷. قطعه‌های گزیده و اقتباس شده.....	۱۰۱
۶-۸. آثار موجود در انبار.....	۱۰۱
۶-۹. آثاری که حقوق آنها از ناشران دیگر خریداری می‌شود.....	۱۰۱

- ۱۰-۶. انتشارات مشترک ۱۰۱
- ۱۱-۶. آثار موسیقی که از سوی نماینده، توزیع یا فروخته می‌شوند ۱۰۱
- ۱۲-۶. ناشرانی با بیش از یک محل نشر ۱۰۲
- ۱۳-۶. تحت هیچ شرایطی از یک شابم، دوبار استفاده نمی‌شود ۱۰۲
- ۷. چاپ و آگاهی رسانی شابم ۱۰۳**
- ۱-۷. چاپ شابم روی آثار موسیقی ۱۰۳
- ۱-۱-۷. محل قرارگرفتن شابم ۱۰۳
- ۲-۱-۷. فهرستی کامل از شابم‌های متعلق به اثر ۱۰۳
- ۲-۷. چاپ شابم به شکل رمزهای قابل خواندن با ماشین ۱۰۴
- ۳-۷. تهیه رمزین سیزده رقمی - راهنمایی برای سازندگان فیلم ۱۰۵
- ۴-۷. آگاهی رسانی شابم ۱۰۶
- ۸. مدیریت نظام شابم ۱۰۶**
- ۱-۸. مدیریت بین‌المللی ۱۰۶
- ۲-۸. مدیریت ملی یا منطقه‌ای ۱۰۸
- ۹. شابم و سایر شماره‌های استاندارد بین‌المللی ۱۰۹**
- ۱-۹. شابک ۱۰۹
- ۲-۹. شاپا ۱۱۰
- ۳-۹. رمز استاندارد بین‌المللی ضبطها ۱۱۱

بخش اول

شماره استاندارد بین‌المللی کتاب (شابک)

پیشگفتار ویرایش پنجم

شماره استاندارد بین‌المللی کتاب از زمان شروع آن در انگلستان از سال ۱۹۶۸ با عنوان "شماره استاندارد کتاب"^۱، موفقیت قابل توجهی کسب کرده است. ظرف یک سال شماره استاندارد کتاب به شماره استاندارد بین‌المللی کتاب و از نه رقم به ده رقم تبدیل گردید. از زمانی که سازمان جهانی استاندارد آن را در ۱۹۷۰ به عنوان استاندارد بین‌المللی ۲۱۰۸ تصویب کرد، مسئولیت هماهنگی بین‌المللی نظام شابک بر عهده سازمان بین‌المللی شابک واقع در برلین بوده که واحدی در کتابخانه ایالتی برلین است.^۲ در حال حاضر ۱۶۶ کشور، عضو نظام شابک هستند.

موفقیت شابک همراه با رشد و همگانی شدن نشر الکترونیک، ظرفیت کلی نظام شابک ده رقمی موجود را مورد تردید قرار داد. تصمیم بر این شد که استاندارد فعلی با استفاده از ویرایش جدید شماره EAN خاص کتاب به عنوان شناسه جدید و سیزده رقمی مورد بازنگری قرار گیرد تا ظرفیت لازم برای

1. Standard Book Number (SBN)

۲. سازمان جهانی شابک در ۲۰۰۶ از برلین به لندن منتقل شده است و به عنوان سازمانی مستقل و با حمایت کشورهای عضو اداره می‌شود (مترجم).

چندین سال آینده را داشته باشد. قبل از تصویب شابک سیزده رقمی پیشنهادهای مختلفی ارائه و شد و این بازنگری نسبت به سایر روش‌ها مناسب‌تر تشخیص داده شد، زیرا که دنیای تجارت با آن به عنوان شابک نه شکل رمزیننه کاملاً آشنا بود. علاوه بر این، سازمان EAN.UCC در مقام مسئول رمزیننه بین‌المللی آمادگی خود را برای ارائه پیش‌شماره‌های بیشتر اعلام کرد. این کار تضمین بسیار مؤثری برای افزایش ظرفیت شماره‌گذاری نظام بود. در جریان بازنگری استاندارد فرصتی پیش آمد تا دامنه منابعی که از طریق شابک شماره‌گذاری می‌شوند مجدداً بررسی و تعریف شود. بر اساس استاندارد جدید بخشی از آثار و حتی مقالات را، زمانی که مستقلاً عرضه شوند، می‌توان در نظام شابک شماره‌گذاری کرد. در دستنامه حاضر برای کمک به استفاده‌کنندگان، بخشی به نام سؤالات متداول برای استفاده درست از نظام شماره‌گذاری و نیز راهنمایی برای اجرای شابک سیزده رقمی در پایان بخش اول ضمیمه شده است. همچنین، برای آگاهی بیشتر استفاده‌کنندگان از استاندارد ONIX، اطلاعات اصلی درباره آن در بخشی مستقل آورده شده است. افزون بر آن، برای ایجاد بنیانی محکم برای آینده، شابک به عنوان سازمانی مبتنی بر عضویت، رسمیت پیدا می‌کند که با مشارکت نهادهای تعیین شده محلی اداره خواهد شد. اطلاعات بیشتر در خصوص ساختار جدید سازمان در اسناد جداگانه‌ای منتشر شده است.

دستنامه حاضر گزارش رسمی از مفاد استاندارد مصوب ایزوست، که قوانین مطرح در استاندارد را به صورت رهنمودها و با طرح مثال‌هایی مصور ارائه کرده است. این دستنامه همزمان با انتشار استاندارد جدید ایزو و برای کمک به ناشران و مؤسسه‌ها در دوره انتقال از ده رقم به سیزده رقم تا اول ژانویه ۲۰۰۷، نیز برای اجرای درست شابک از لحاظ محتوا و اصول جدید منتشر می‌شود.

۳ راهنمای شماره استاندارد بین‌المللی کتاب و موسیقی

همچنین، در مورد محصولات واجد شرایط دریافت شابک، آثار الکترونیکی و غیره، اطلاعات مفصلی ارائه شده است.

افزون بر آن این دستنامه با شماری از مؤسسه‌های شابک آماده شده است و دیدگاه‌های بسیاری از نمایندگان سازمان‌های بین‌المللی و گروه کاری ویرایش استاندارد ایزو ۲۱۰۸، که زیر نظر استلد گریفیث^۱ (نماینده مؤسسه شابک انگلیس) اداره می‌شد، طرح شده است.

با توجه به پویایی نظام شابک، مطمئناً دستنامه حاضر در آینده دستخوش تغییرات اندکی خواهد شد. با وجود این، می‌توان از آن به مثابه راهنمایی قابل اعتماد در ده سال آینده استفاده کرد.

^۲ هارتموت والراونز

ژانویه ۲۰۰۵، برلین

1. Stella Griffiths
2. Hartmut Walravens

۱. زمینه

مسئله نیاز به نظام شماره‌گذاری بین‌المللی کتاب و امکان استفاده از آن، برای اولین بار در سومین کنفرانس بین‌المللی تحقیق درباره بازار کتاب و تنظیم آن که در نوامبر ۱۹۶۶ در برلین برگزار شده بود، مطرح گردید. در آن زمان، تعدادی از ناشران و توزیع‌کنندگان کتاب در اروپا، استفاده از رایانه برای پردازش سفارش‌ها و کنترل موجودی انبار کتاب را بررسی کردند. این بررسی نشان داد که پیش‌نیاز ایجاد نظامی خودکار و کارآمد، وجود شماره‌ای منحصر به فرد و ساده برای شناسایی آثار انتشار یافته است. نظامی که این نیازها را برآورده می‌ساخت و به نظام شماره‌گذاری استاندارد بین‌المللی کتاب (شابک) معروف شد با تکیه بر نظام شماره‌گذاری کتاب که در ۱۹۶۷ از سوی شرکت ویتاکر و پسران^۱ در انگلستان و در ۱۹۶۸ از سوی شرکت باوکر^۲ امریکا معرفی شده بود، تهیه شد. در همان زمان، کمیته فنی شماره ۴۶ اطلاع‌رسانی و مستندسازی^۳ سازمان بین‌المللی استاندارد (ایزو)، گروهی را مأمور کرد تا درباره امکان به‌کارگیری نظام شماره‌گذاری انگلیس برای استفاده در سطح بین‌المللی تحقیق کند. در طول سال‌های ۱۹۶۸ و ۱۹۶۹ جلسات متعددی بین نمایندگان کشورهای اروپایی و آمریکایی برگزار و گزارشی برای تمام کشورهای عضو ایزو ارسال شد. از نتایج این جلسات، تصویب استاندارد ایزو ۲۱۰۸ برای شماره استاندارد بین‌المللی کتاب (شابک) در ۱۹۷۰ بود. ویرایش سوم این استاندارد در ۱۹۹۲ جایگزین ویرایش دوم (۱۹۷۸) آن شد.

1 . J. Whitaker & Sons, Ltd.

2 . R.R Bowker

3 . Technical Committee 46 on Information and Documentation

هدف استاندارد بین‌المللی، هماهنگی و استاندارد کردن استفاده بین‌المللی از شابک‌هاست؛ به طوری که هر عنوان یا ویرایشی مشخص از هر عنوان که ناشی معین منتشر کرده، به نحوی منحصر بفرد شناسایی شود. با ظهور کتاب و اقلامی مشابه کتاب در اشکال جدید رسانه‌ای، استاندارد اولیه مورد بازبینی قرار گرفته است و در حال حاضر این نظام در بیش از ۱۶۰ کشور استفاده می‌شود.

از ۲۰۰۱، گروه کاری مشتمل بر نمایندگان سازمان‌های استاندارد ملی، مؤسسه‌های شابک، ناشران، کتابفروشان، کتابداران و فروشندگان نسبت به تهیه ویرایش چهارم این استاندارد اقدام کرده‌اند. احتمالاً ویرایش چهارم، جامع‌ترین بازنگری شابک تا به امروز محسوب می‌شود که ظرفیت شماره‌گذاری نظام شابک را افزایش داده، داده‌های کتاب‌شناختی را که در هنگام اختصاص شابک باید تهیه شوند تعیین کرده، قواعدی را برای نظارت و اداره نظام ارائه داده، و همچنین متولی ثبت برای استاندارد را تعیین کرده است. برای دستیابی به این اهداف، ساختار و طول شابک برای اولین بار پس از شکل‌گیری استاندارد تغییر کرده است.

این دستنامه شیوه عمل نظام و گام‌های ضروری برای اطمینان از درستی اختصاص شابک‌ها را توضیح می‌دهد، و راهنمایی برای گذر از ساختار شابک ده رقمی به سیزده رقمی را فراهم می‌آورد.

۲. امتیازات شابک

- شابک، شناسه‌ای منحصر بفرد و بین‌المللی برای شناسایی آثار تک‌نگاشتی^۱ است؛ و با اختصاص یک شماره که جایگزین پیشینه‌های

۱. monographic publication: نوشته یا رسانه‌ای مستقل درباره گروه یا مجموعه‌ای از اشیاء و پدیده‌هاست که به طور همه جانبه به موضوع پرداخته باشد (مترجم)

راهنمای شماره استاندارد بین‌المللی کتاب و موسیقی

توصیفی کتاب‌شناختی طولانی می‌شود، می‌توان در زمان و نیروی انسانی صرفه‌جویی از خطاهای یادداشت‌برداری اجتناب کرد.

- شابک، امکان گردآوری و روزآمدسازی راهنماهای تجاری کتاب و بانک‌های اطلاعاتی کتاب‌شناختی مانند فهرست کتاب‌های موجود در بازار را فراهم می‌آورد^۱. اطلاعات کتاب‌های موجود در بازار با استفاده از شابک به راحتی قابل دسترسی است.
- سفارش و توزیع کتاب‌ها بیشتر از طریق شابک صورت می‌گیرد که به این صورت باعث کارایی و سرعت بخشیدن به امور می‌شود.
- شابک، در قالب رمزیننه ۱۳ رقمی EAN-UCC ماشین‌خوان است. این کار موجب افزایش سرعت و جلوگیری از اشتباهات می‌شود.
- شابک، برای راه‌اندازی نظام‌های فروش مکانیزه^۲ در کتابفروشی‌ها ضروری است.
- مدیریت حق مؤلف اغلب با شابک انجام می‌گیرد.
- گردآوری اطلاعات فروش از طریق شابک انجام می‌شود. این امر نظارت بر شکل‌های مختلف محصولات و ویرایش‌های آنها را میسر می‌سازد، و همچنین امکان مطابقت بین موضوعات و حتی ناشران مختلف را فراهم می‌آورد.
- در بعضی از کشورها قانون امانت ملی^۳ بر پایه شابک بنا شده است. چنین طرح‌هایی کمک می‌کنند تا نویسندگان و تصویرگران بتوانند در قبال تعداد دفعاتی که کتاب‌های آنها در کتابخانه‌های عمومی امانت داده می‌شوند، مبلغی را دریافت کنند.

1. books- in- print
 2. point of sale
 3 . national lending right

۳. کارکرد و محدوده کاربرد شابک

شماره استاندارد بین‌المللی کتاب که در بیش از ۱۶۰ کشور به رسمیت شناخته شده، شناسه‌ای کوتاه و مشخص است که بالقوه ماشین‌خوان است. شابک منحصراً به اثر تکنگاشتی معینی دلالت می‌کند، بنابراین باید از مراحل اولیه تولید اثر با آن همراه باشد. این شماره ابزاری اساسی برای تولید، توزیع، تحلیل فروش، و نظام‌های ذخیره‌سازی داده‌های کتاب‌شناختی در بازار کتاب است و اهمیت حیاتی در مدیریت اطلاعات کتابخانه‌ای دارد.

ولی، در صورتی که محصولی با نظام‌های شماره‌گذاری دیگری سازگار باشد (مانند منابع ادامه‌دار^۱ و جاری که سازگار با شاپا^۲ و آثار چاپی موسیقی واجد شرایط شابک^۳ هستند)، باید از طریق آنها شماره‌گذاری شوند. در صورت نیاز علاوه بر شابک از این شناسه‌ها نیز باید استفاده شود (نیز بنگرید به: بخش ۱۳-۱). برای اطلاعات بیشتر در خصوص سایر شناسه‌ها به بخش ۱۳ مراجعه نمایید.

شابک به آثار تکنگاشتی و محصولات مرتبطی که برای استفاده عموم تولید می‌شوند، اختصاص دارد، اعم از اینکه این آثار برای فروش یا اهدا تولید شوند. علاوه بر این، بخش‌های منفرد (مانند فصلی از یک اثر) از انتشارات تکنگاشتی، یا شماره‌ها یا مقاله‌های منابع ادامه‌دار که جداگانه عرضه می‌شوند، ممکن است از شابک به عنوان شناسه استفاده کنند. با توجه به وجود رسانه‌های گوناگون، و صرف نظر از اینکه محتوای آنها به چه شکل فیزیکی ثبت و توزیع می‌شود، به هر شکل و قالبی از اثر، شابک جداگانه‌ای اختصاص می‌یابد. برخی از انواع آثار تکنگاشتی که شابک به آنها اختصاص می‌یابد، عبارت‌اند از:

-
1. continuing resources
 2. ISSN
 3. ISMN

- کتاب‌ها و جزوات چاپی
- آثار بریل
- آثاری که ناشر قصد ندارد در فواصل زمانی منظم روزآمد یا به طور نامحدود و پی‌درپی منتشر سازد.
- مقالات منفرد^۱ یا شماره‌هایی از یک منبع ادامه‌دار خاص (اما نه منبعی که در کل ادواری است).
- نقشه‌ها
- فیلم‌های آموزشی، ویدئوها و ورقه‌های شفاف^۲
- کتاب‌های صوتی روی کاست، لوح فشرده یا DVD (کتاب‌های گویا)
- آثار الکترونیکی بدون توجه به شکل فیزیکی (مانند نوارهای ماشین‌خوان، کاست‌ها یا لوح‌های فشرده) یا روی اینترنت.
- نسخه‌های دیجیتالی تک‌نگاشت‌های چاپی
- انتشارات ریزنگاشتی^۳
- نرم‌افزارهای آموزشی
- آثار چند رسانه‌ای ترکیبی (در مواردی که بخش اصلی، متن باشد).

نمونه‌های آثاری که شایک به آنها اختصاص نمی‌یابد عبارت‌اند از:

- با منابع ادامه‌دار^۴ به صورت ماهیتی کتاب‌شناختی برخورد می‌شود، (شماره‌های منفرد ممکن است شایک دریافت کنند).

۱. در صورتی که مقالات منفرد به طور جداگانه از سوی ناشر عرضه شوند، به عنوان آثار تک‌نگاشتی به شمار می‌آیند و شایک دریافت می‌کنند. این مسئله در مورد نسخه‌های چاپ شده‌ای که به منظور توزیع از سوی نویسنده مقاله تهیه می‌شود، صادق نیست.

2. transparencies

3. microform

۴. آثاری که در طول زمان و بدون اینکه شماره پایان آن مشخص باشد منتشر می‌شوند؛ چنین آثاری معمولاً به طور پی‌درپی و یکپارچه منتشر می‌گردند، عموماً نشانه‌های تقویمی یا شماره‌ای دارند. نمونه‌های عینی شامل پیاپی‌ها و روزنامه‌ها، ادواری‌ها، ژورنال‌ها، مجلات و منابع یکپارچه‌ای چون آثار گلاسوری (Loose-Leaf) و صفحات وب روزآمد ←

- منابع انتزاعی^۱ مانند آثار متنی و سایر آفرینش‌های انتزاعی فکری یا محتوای هنرمندانه
 - منابع چاپی که کاربرد موقت دارند، مانند مواد تبلیغاتی و نظایر آن
 - موسیقی چاپی^۲
 - آثار چاپی هنری و پوشه‌های هنری که صفحه عنوان یا متن ندارند.
 - اسناد شخصی (مانند تاریخچه الکترونیکی مختصری از سوابق تحصیلی افراد و شرح حال مختصر او)
 - کارت‌های تبریک
 - ضبط‌های صوتی موسیقی
 - نرم‌افزارهای غیر آموزشی
 - تابلو اعلانات الکترونیکی^۳
 - نامه‌های الکترونیکی و سایر مکاتبات الکترونیکی
 - بازی‌ها
- برای اطلاعات بیشتر در مورد اختصاص یا عدم اختصاص شابک به اثری خاص، باید با مؤسسه ملی شابک^۴ در کشورتان تماس گرفت.

شونده نیز می‌شود. مقالات منفرد یا آثاری که به صورت مستقل به عنوان تک‌نگاشت عرضه می‌شوند می‌توانند شابک دریافت کنند.

۱. برای مثال، هر محصول جداگانه از رمان پیرمرد و دریا می‌تواند شابک مجزا داشته باشد، اما به خود رمان به عنوان اثر متنی انتزاعی، شابک اختصاص نخواهد یافت.

2. print music

3. Electronic bulletin boards

۴. مؤسسه ملی شابک ایران زیر نظر مؤسسه خانه کتاب به نشانی تهران، خیابان انقلاب، نبش فلسطین، شماره ۱۱۷۸، تلفن: ۶۶۴۱۴۹۵۰ فعالیت می‌کند (مترجم)

۴. ساختار شابک

از ابتدای ۲۰۰۷، مؤسسه‌های ملی شابک فقط شابک‌های ۱۳ رقمی را تولید خواهند کرد، که شامل شناسه‌های زیر است:

- پیش‌شماره
- شناسه گروه ثبت
- شناسه ناشر
- شناسه عنوان
- رقم کنترل

زمان چاپ، حروف ISBN قبل از شماره درج خواهد شد. توجه: در کشورهایی که از الفبای لاتین استفاده نمی‌شود، می‌توان علاوه بر حروف لاتین ISBN، از حروف اختصاری در زبان محلی نیز استفاده کرد.^۱ شابک به پنج قسمت تقسیم می‌شود. سه قسمت از آن دارای طول متغیر است؛ در حالی که اولین و آخرین قسمت‌ها طول‌های ثابتی دارند. قسمت‌های تشکیل دهنده شابک، هنگامی که به شکل قابل خواندن برای انسان تهیه می‌شوند باید با استفاده از خط تیره یا فاصله از هم جدا شوند:

ISBN 978-0-571-08989-5

or

ISBN 978 0 571 08989 5

توجه: استفاده از خط تیره یا فاصله تفاوتی ندارد و صرفاً برای بهبود خوانایی شابک است.

تعداد ارقام قسمت‌های دوم، سوم و چهارم شابک (شناسه گروه ثبت، شناسه ناشر و شناسه اثر) متغیر است. طول شناسه گروه ثبت و ناشر به تولیدات پیش‌بینی شده از سوی گروه ثبت یا ناشری خاص بستگی دارد. کوتاهی ارقام

۱. در ایران شابک (شماره استاندارد بین‌المللی کتاب) معادل ISBN تعریف شده است (مترجم).

این دو شناسه نشان‌دهنده زیاد بودن میزان تولیدات گروه ثبت یا ناشر خاص (یا هر دو) است.

۴-۱. شناسه پیش‌شماره

نخستین شناسه شابک، شماره‌ای ۳ رقمی است که از سوی سازمان بین‌المللی EAN ارائه می‌شود. پیش‌شماره‌هایی که از سوی این سازمان ارائه شده‌اند ۹۷۸ و ۹۷۹ هستند، ولی ممکن است برای تضمین ظرفیت نظام شابک و بنا به ضرورت، پیش‌شماره‌های دیگری نیز در آینده اختصاص یابند.
مثال: ۹۷۸

۴-۲. شناسه گروه ثبت

دومین شناسه شابک، کشور، ناحیه جغرافیایی، یا منطقه زبانی شرکت‌کننده را در نظام شابک مشخص می‌سازد. بعضی از اعضای نظام شابک منطقه‌های زبانی را تشکیل می‌دهند (مانند گروه ثبت شماره ۳ برای کشورهای آلمانی زبان)؛ برخی دیگر مناطق جغرافیایی را تشکیل می‌دهند (مانند گروه ثبت شماره ۹۸۲ برای جنوب اقیانوس آرام). طول این بخش متغیر است، حتی ممکن است بیشتر از ۵ رقم باشد.

شناسه گروه ثبت از طریق سازمان جهانی شابک اختصاص می‌یابد.

مثال: ۰-۹۷۸

۴-۳. شناسه ناشر

سومین شناسه شابک، ناشر یا وضع‌نشر خاصی را در داخل گروه ثبت مشخص می‌کند. طول این بخش در ارتباط مستقیم با میزان تولیدات پیش‌بینی شده از سوی ناشر است و ممکن است تا ۷ رقم را شامل شود. برای ناشرانی با تولیدات بیشتر، شناسه کوتاه‌تر و برعکس برای ناشرانی با تولیدات کمتر، شناسه طولانی‌تر اختصاص می‌یابد.

ناشران غیر عضو به مؤسسه گروهی شابک که مسئولیت مدیریت نظام شابک در سطح ملی، منطقه‌ای یا محدوده زبانی را بر عهده دارند به منظور دریافت شناسه منحصر بفرد خود مراجعه و شابک درخواست می‌کنند. در مواردی که تمام شابک‌های تخصیص یافته را استفاده کردند، شناسه دیگری برای اختصاص به آثار جدید آنها ارائه خواهد شد.

مثال: ۹۷۸-۰-۱۱

۴-۴. شناسه اثر

چهارمین شناسه شابک ویرایش خاصی از آثار ناشری معین را نشان می‌دهد. طول این شناسه متغیر است و به حجم تولیدات پیش‌بینی شده از سوی ناشر بستگی دارد و ممکن است تا ۶ رقم را شامل گردد. برای ناشرانی با بیشترین حجم تولیدات مورد انتظار، شناسه اثر بزرگ‌تر و برعکس برای ناشرانی با کمترین میزان تولیدات، شناسه اثر کوچک‌تر اختصاص می‌یابد. برای اطمینان از طول صحیح شماره‌های شابک، در بخش عنوان به جای ارقام خالی، صفر گذاشته می‌شود.

مثال: ۹۷۸-۰-۱۱-۰۰۰۲۲۲

۴-۵. رقم کنترل

پنجمین شناسه شابک، رقم کنترل است، که با استفاده از الگوریتم قدر مطلق (ضریب) ۱۰ محاسبه می‌شود.

هر یک از ۱۲ رقم اول شابک به طور یک در میان در ۱ و ۳ ضرب می‌شوند. رقم کنترل برابر است با ۱۰ منهای باقی‌مانده حاصل از تقسیم مجموع حاصل ضرب‌های وزنی ۱۲ رقم اول در ۱۰ با یک استثنا و آن اینکه اگر نتیجه این محاسبه عدد ۱۰ شود، رقم کنترل صفر خواهد بود.

مراحل زیر را برای محاسبه رقم کنترل شابک ۹۷۸-۰۰-۱۱-۰۰۰۲۲۲-؟ کار برید:

مرحله اول: مجموع حاصل ضرب‌های وزنی برای ۱۲ رقم اول شابک را طبق جدول زیر مشخص کنید

مجموع	رقم کنترل	شناسه عنوان				شناسه ناشر		شناسه گروه ثبت	پیش شماره		
		۲	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۸	۷	۹
	?	۲	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۸	۷	۹
		۳	۱	۳	۱	۳	۱	۳	۳	۱	۱
۵۶		۶	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۸	۲۱	۹

مرحله دوم: مجموع حاصل ضرب وزنی ۱۲ رقم اول شابک به دست آمده را بر ۱۰ تقسیم کنید و باقی‌مانده را به دست آورید.

مثال: $۵۶ \div ۱۰ = ۵$ باقی‌مانده = ۶

مرحله سوم: باقی‌مانده به دست آمده در مرحله دوم را از عدد ۱۰ کم کنید. نتیجه حاصل با یک استثنا رقم کنترل خواهد بود. اگر رقم باقی‌مانده در مرحله ۲ مساوی صفر باشد، رقم کنترل نیز صفر است.

$۱۰ - ۶ = ۴$

رقم کنترل = ۴

شابک = ۹۷۸-۰۰-۱۱-۰۰۰۲۲۲-۴

فرمول ریاضی زیر روش دیگری برای محاسبه رقم کنترل است:

$(\{مجموع حاصل ضرب‌های وزنی ۱۲ رقم اول شابک\} \times ۱۰ - ۱۰) \div ۱۰ = \text{رقم کنترل}$

$(\{۵۶\} \times ۱۰ - ۱۰) \div ۱۰ = \text{رقم کنترل}$

$۴ = \text{رقم کنترل}$

در صورتی شابک معتبر است که مجموع حاصل ضرب، وزنی ۱۲ رقم اول به اضافه رقم کنترل، بر ۱۰ بخش پذیر باشد بدون اینکه باقی‌مانده‌ای داشته باشد.

توجه: طول شناسه‌های گروه ثبت، ناشر، و عنوان متغیر است و همیشه مانند مثال فوق نخواهد بود. همه ترکیب‌های گروه ثبت و ناشر معتبر نیستند. برای آگاهی بیشتر در خصوص تشخیص صحت شناسه‌های شابک به بخش «توزیع دامنه گروه‌های شابک» نگاه کنید.

لطفاً با مؤسسه ملی خود تماس بگیرید. آنها به دو طریق می‌توانند برای محاسبه شابک‌هایتان کمک کنند:

۱. ارائه سیاهه‌های از پیش محاسبه شده شابک‌ها
۲. ارائه نرم‌افزاری که بتوانید شابک‌هایتان را محاسبه کنید.

۴-۶. توزیع دامنه گروه‌های ثبت

دامنه‌ها بر اساس تقاضای مورد پیش‌بینی (یعنی حجم برنامه نشر) در داخل گروه‌بندی منطقه‌ای یا زبانی خاص اختصاص می‌یابد. سازمان جهانی شابک برای اطمینان از ظرفیت آتی شابک تعدادی از شناسه‌های گروهی ثبت را به عنوان رزرو نگه می‌دارد. این شناسه‌ها در صورت نیاز هر یک از اعضا، اختصاص خواهند یافت. همچنین ممکن است دامنه‌های شناسه ناشران در داخل گروه ثبت که از پیش از سوی سازمان جهانی شابک برای منطقه یا گروه زبانی خاص اختصاص یافته، با نیازهای آتی همخوانی نداشته باشد.

جزئیات کامل شناسه‌های گروه ثبت ناشران و دامنه ناشران از سازمان جهانی شابک قابل دسترسی است و دامنه‌های تعریف شده فعلی را معتبر می‌سازد. همه ترکیب‌های گروه ثبت و ناشران معتبر نیستند. اطلاعات فرمول‌بندی شده (مشخصات کامل کتاب‌شناختی شناسه‌های گروه ثبت) که

برای تقسیم‌بندی شابک به اجزای تشکیل دهنده‌اش لازم است در ذیل می‌آید. برای اطلاعات مربوط به محاسبه رقم کنترل و اعتبار بخشی آن به قسمت «رقم کنترل» مراجعه شود.

تعداد رقم‌ها در هر یک از شناسه‌های شابک برای گروه ثبت، ناشر و اثر از لحاظ طول متغیر است، البته تعداد ارقام این سه بخش در مجموع ۹ است. این رقم، با ۳ رقم پیش شماره و رقم کنترل، شابک ۱۳ رقمی را می‌سازند. تعداد ارقام شناسه گروه ثبت و شناسه ناشر بر اساس میزان تولیدات ناشران یک کشور یا ناشر مورد نظر مشخص خواهد شد. گروه‌های ثبتی که پیش‌بینی می‌شود چنانچه آثار تکنگاشتی بیشتری تولید کنند، شناسه گروهی یک یا دو رقمی دریافت خواهند کرد. همچنین به ناشرانی که انتظار می‌رود آثار بیشتری تولید کنند، شناسه ناشر ۲ یا ۳ رقمی اختصاص خواهد یافت.

توجه: تعداد ارقامی که برای گروه‌های ناشران و ناشرانی که داخل پیش‌شماره ۹۷۸ تعیین شده و اختصاص می‌یابند لزوماً برای پیش‌شماره‌های آینده (مثل پیش‌شماره ۹۷۹) معتبر نیست و ممکن است تقسیم‌بندی دیگری صورت گیرد. تخصیص گروه‌های ثبت و ناشران برای پیش‌شماره‌های آتی تحت تأثیر تاریخچه پیش‌بینی تخصیص برای کل نظام پیش‌شماره‌ای خواهد بود که در کل مشاهده می‌شود.

تعیین تقسیمات داخلی شابک سیزده رقمی فرایندی دو مرحله‌ای است: اول، تعیین گروه ثبت بر اساس قواعد مربوط به شناسه پیش‌شماره EAN که برای شابک اختصاص می‌یابد؛ دوم، تعیین طول شناسه ناشر و عنوان بر اساس قواعد مربوط به تعیین گروه ثبت. قواعد تعیین گروه ثبت را می‌توان از سازمان جهانی شابک دریافت کرد.

جدول ۱ توزیع دامنه گروه ثبت را در پیش‌شماره ۹۷۸ نشان می‌دهد. سایر پیش‌شماره‌های EAN.UCC اختصاص یافته برای استفاده در نظام شابک،

دارای قواعد گروه ثبتی است که از طریق سازمان جهانی شابک قابل دریافت بوده و باید قبل از هر تخصیص گروه ثبت در داخل همان پیش شماره EAN.UCC به کار رود. قویاً توصیه می‌شود که درخصوص اضافات و تغییرات احتمالی قواعد تعیین گروه ثبت به طور منظم با سازمان جهانی شابک تماس حاصل شود.

جدول ۱: توزیع دامنه گروه ثبت در پیش شماره ۹۷۸

پیش شماره	دامنه گروه ثبت	ارقام موجود به ازای هر گروه ثبت
۹۷۸	۰-۵	۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰
	۶	(تعریف نشده)
	۷	۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰
	۸-۹۴	۱۰/۰۰۰/۰۰۰
	۹۵-۹۸۹	۱/۰۰۰/۰۰۰
	۹۹۰-۹۹۸۹	۱۰۰/۰۰۰
	۹۹۹۰-۹۹۹۹۹	۱۰/۰۰۰

جدول ۲ نحوه استخراج ساختار گروه ثبت برای پیش شماره ۹۷۸ را که برای یک شابک اختصاص یافته نشان می‌دهد. بررسی ۵ رقم بعد از پیش شماره امکان تعیین طول شناسه گروه ثبت را فراهم می‌کند. به محض اینکه طول گروه ثبت تعیین شد، شناسه ناشر می‌تواند استخراج شود.

(جزء آزمایشی گروه ثبت): ۰۷۷۷۷

گروه ناشران: ۰

توجه: این شابک آزمایشی معتبر است زیرا جزء آزمایشی گروه ثبت در دامنه ۰۰۰۰۰ تا ۵۹۹۹۹ می‌باشد، که طول تعریف شده‌ای از گروه ثبت یک دارد (تعریف شده و معتبر).

جدول ۳ توزیع دامنه‌های شناسه‌های ناشران و شناسه‌های اثر در گروه ثبت عنوان در گروه ۰-۹۷۸ را نمایش می‌دهد. دامنه‌های شناسه ناشران که در داخل هر گروه ثبت به کار خواهد رفت، از سوی سازمان جهانی شابک و بر اساس برنامه‌های پیش‌بینی شده نشر برای همان گروه ثبت تعیین می‌شود.

جدول ۳: توزیع دامنه‌های شناسه ناشران و شناسه‌های آثار در

گروه ۰-۹۷۸

گروه ثبت	دامنه شناسه‌های ناشران	تعداد شماره به ازای هر ناشر برای شناسایی اثر
۰-۹۷۸	۰۰-۱۹	۱/۰۰۰/۰۰۰
	۲۰-۶۹۹	۱۰۰/۰۰۰
	۷۰۰-۸۴۹۹	۱۰/۰۰۰
	۸۵۰۰-۸۹۹۹۹	۱/۰۰۰
	۹۰۰۰۰-۹۴۹۹۹۹	۱۰۰
	۹۵۰۰۰۰-۹۹۹۹۹۹۹	۱۰

جدول ۴ نحوه استخراج ساختار داخلی برای گروه ثبت ۰-۹۷۸ را نشان می‌دهد. بررسی پنج رقم بعد از شناسه گروهی ناشر، تعیین طول شناسه ناشر را امکان‌پذیر خواهد ساخت. با مشخص شدن طول شناسه ناشر، طول شناسه عنوان قابل استخراج است.

جدول ۴: روش استخراج ساختار داخلی برای گروه ثبت ۰-۹۷۸

بخش‌های داخلی بعد از هر یک از ارقام زیر و شناسه‌های مربوطه خواهند بود:	طول شناسه اثر عبارت است از:	طول شناسه ناشر عبارت است از:	اگر پنج رقم بعد از گروه ثبت بین دو رقم زیر باشد:
سوم (پیش شماره)، چهارم (گروه ثبت)، ششم (شناسه ناشر)، دوازدهم (اثر)	۶	۲	۰۰۰۰۰-۱۹۹۹۹
سوم (پیش شماره)، چهارم (اثر)، هفتم (شناسه ناشر)، دوازدهم (عنوان)	۵	۳	۲۰۰۰۰-۶۹۹۹۹
سوم (پیش شماره)، چهارم (گروه ثبت)، هشتم (شناسه ناشر)، دوازدهم (اثر)	۴	۴	۷۰۰۰۰-۸۴۹۹۹
سوم (پیش شماره)، چهارم (گروه ثبت)، نهم (شناسه ناشر)، دوازدهم (اثر)	۳	۵	۸۵۰۰۰-۸۹۹۹۹
سوم (پیش شماره)، چهارم (گروه ثبت)، دهم (شناسه ناشر)، دوازدهم (اثر)	۲	۶	۹۰۰۰۰-۹۴۹۹۹
سوم (پیش شماره)، چهارم (گروه ثبت)، یازدهم (شناسه ناشر)، دوازدهم (اثر)	۱	۷	۹۵۰۰۰-۹۹۹۹۹

مثال:

شابک آزمایشی: ۹۷۸۰۷۷۷۷۷۷۷۰

پیش شماره EAN.UCC: ۹۷۸

گروه ثبت: ۰

جزء آزمایشی ناشر: ۷۷۷۷۷

شناسه ناشر: ۷۷۷۷

اثر: ۷۷۷۷

رقم کنترل: ۰

نمایش شابک: ۹۷۸-۰-۷۷۷۷-۷۷۷۷-۰

توجه: جزء آزمایشی ناشر در دامنه ۷۰۰۰۰ تا ۸۴۹۹۹ قرار دارد، که دارای طول شناسه ناشر ۴ است (تعریف شده و معتبر).
جدول ۵ توزیع دامنه شماره‌های ناشر و حداکثر تعداد انتشارات به ازای هر ناشر در شناسه گروهی ۹۷۸-۹۵۲ را نشان می‌دهد.

جدول ۵: توزیع دامنه شماره‌های ناشر و اثر در گروه ثبت ۹۵۲-۹۷۸

گروه ثبت	دامنه شناسه ناشر	شماره‌های در دسترس به ازای هر ناشر برای شناسایی آثار
۹۷۸-۹۵۲	۰۰-۱۹	۱۰۰۰۰
	۲۰۰-۴۹۹	۱۰۰۰
	۵۰۰۰-۸۸۹۹	۱۰۰
	۸۹-۹۴	۱۰۰۰۰
	۹۵۰۰-۹۸۹۹	۱۰۰
	۹۹۰۰-۹۹۹۹۹	۱۰

جدول ۶ نحوه استخراج ساختار داخلی برای گروه ثبت ۹۷۸-۹۵۲ را نشان می‌دهد. بررسی پنج رقم بعد از شناسه گروه ناشران، تعیین طول شناسه ناشر را امکان‌پذیر می‌سازد. با مشخص شدن طول شناسه ناشر، طول شناسه اثر تعیین می‌شود.

جدول ۶: شیوه استخراج ساختار داخلی برای گروه ثبت
۹۷۸-۹۵۲

تقسیمات داخلی بعد از هر یک از ارقام زیر و شناسه مربوطه هم واقع می‌شود:	طول شناسه اثر عبارت است از:	طول شناسه ناشر عبارت است از:	اگر پنج رقم بعد از گروه ثبت بین دو رقم زیر باشد:
سوم (پیش‌شماره)، ششم (گروه ثبت)، هشتم (ناشر)، دوازدهم (اثر)	۴	۲	۰۰۰۰۰-۱۹۹۹۹
سوم (پیش‌شماره)، ششم (گروه ثبت)، نهم (ناشر)، دوازدهم (اثر)	۳	۳	۲۰۰۰۰-۴۹۹۹۹
سوم (پیش‌شماره)، ششم (گروه ثبت)، دهم (ناشر)، دوازدهم (اثر)	۲	۴	۵۰۰۰۰-۸۹۹۹۹
سوم (پیش‌شماره)، ششم (گروه ثبت)، هشتم (ناشر)، دوازدهم (اثر)	۴	۲	۸۹۰۰۰-۹۴۹۹۹
سوم (پیش‌شماره)، ششم (گروه ثبت)، دهم (ناشر)، دوازدهم (اثر)	۲	۴	۹۵۰۰۰-۹۸۹۹۹
سوم (پیش‌شماره)، چهارم (گروه ثبت)، یازدهم (ناشر)، دوازدهم (اثر)	۱	۵	۹۹۰۰۰-۹۹۹۹۹

مثال:

شابک آزمایشی: ۹۷۸۹۵۲۸۹۸۸۸۸۸۵

پیش شماره EAN.UCC: ۹۷۸

گروه ثبت: ۹۵۲

جزء آزمایشی ناشر: ۸۹۸۸۸

شناسه ناشر: ۸۹

اثر: ۸۸۸۸

رقم کنترل: ۵

نمایش شابک: ۹۷۸-۹۵۲-۸۹-۸۸۸۸-۵

توجه: جزء آزمایشی ناشر در دامنه ۸۹۰۰۰ تا ۹۴۹۹۹ قرار دارد، که دارای

طول شناسه ناشر ۲ است (تعریف شده و معتبر).

۵. کاربرد شابک

۵-۱. کلیات

به تک‌نگاشت یا ویرایش جداگانه‌ای از آن، که از سوی ناشر منتشر می‌شود، شابک جداگانه‌ای اختصاص می‌یابد. برای زبان‌های مختلف هر تک‌نگاشت، شابک جداگانه‌ای تعلق می‌گیرد. در صورتی که اثری هم به صورت مستقل و هم به عنوان بخشی از یک مجموعه عرضه شده باشد، دو اثر مستقل در نظر گرفته شده و هر یک شابک خاص خود را خواهد داشت.

۵-۲. تغییرات در آثار

اگر بخش یا بخش‌هایی از هر اثر تغییرات قابل ملاحظه‌ای داشته باشد، شابک جداگانه‌ای به آن اختصاص خواهد یافت. اگر عنوان اثری تغییر کند شابک جدیدی به آن تعلق می‌گیرد. تغییر در طراحی جلد، رنگ یا قیمت تک‌نگاشت به تغییر شابک منجر نمی‌شود. تغییرات کم اهمیت (مثل تصحیح اشتباهات چاپی) شابک جدیدی نیاز ندارد.

۵-۳. تجدید چاپ بدون تغییر

در مواردی که اثری را بدون هیچ تغییری ناشر دیگری یا تحت مشخصات انتشاراتی^۱ ناشری دیگر تجدید چاپ کند، شابک آن تغییر خواهد کرد. همچنین اگر همان اثر را تحت مشخصات انتشاراتی دیگری همان ناشر منتشر کند، شابک جدیدی به آن اختصاص خواهد یافت.

برای مثال، *Illustrierte Karl-May-Bibliographie* از هاینر پلاول^۲ را، در ۱۹۸۸ انتشارات لایپزیک^۳ با شابک ۵-۱۴۵-۰۰۱۴۵-۳ منتشر کرده بود و به

1. imprint
2. Hainer Plaul
3. Leipzig

چاپ مجدد آن که بدون هیچ گونه تغییری در ۱۹۸۹ انتشارات سوئتر^۱ منتشر کرد، شابک جدیدی از مجموع شماره‌های ناشر جدید با شماره ۹-۰۷۲۵۸-۵۹۸-۳ اختصاص یافت.

۵-۴. آثار در اشکال مختلف

برای اشکال مختلف یک اثر (مانند جلد کالینگور، جلد شومیز، بریل، کتاب گویا، اثر الکترونیکی آثار) شابک‌های جداگانه‌ای اختصاص می‌یابد. در مواردی که آثار الکترونیکی در قالب‌های مختلفی (مانند pdf, .html, .lit) عرضه شوند، هر قالب شابک منحصر بفردی خواهد داشت.

۵-۵. آثار صحافی نشده^۲ (کلاسوری)

برای آثار صحافی نشده‌ای (کلاسوری) پایان یافته که قصد ادامه انتشار آن وجود ندارد، شابک جداگانه‌ای اختصاص می‌یابد. به انتشارات صحافی نشده‌ای که به مرور زمان روزآمد می‌شوند (منابعی که تلفیق می‌شوند) و همچنین بخش‌های روزآمد شده خاص، شابک اختصاص نخواهد یافت (بنگرید به: بخش ۱۳-۷).

۵-۶. آثار چندجلدی

آثاری که بیش از یک جلد را شامل می‌شوند، یک شابک باید به کل مجموعه اختصاص یابد. در مواردی که هر جلد مجموعه به طور مجزا نیز عرضه می‌شود، به هر جلد باید شابک منحصر بفردی اختصاص یابد. در تمام جلدها شابک مجموعه و شابک هر جلد باید پشت صفحه عنوان (یا هر جای مناسب در ویرایش‌های غیرچاپی) به شکل واضحی نمایش داده شود.

1. Saur
2. loose-leaf

حتی وقتی آثار چند جلدی فقط به صورت مجموعه کامل عرضه می‌شوند، اختصاص شابک جداگانه برای هر جلد نیز پیشنهاد می‌شود. انجام این کار، مراحل مختلف فرایندهای عملیات مالی از جمله ارسال محموله‌ها را وقتی که همه جلد‌ها در یک زمان توزیع یا منتشر نشده‌اند و نیز جایگزینی جلد‌ها را در صورت معیوب بودن امکان‌پذیر خواهد کرد.

۷-۵. فهرست کتاب‌های توزیع شده

ناشر باید تمام کتاب‌های خود را که قبلاً توزیع شده‌اند، شماره‌گذاری کرده، و شابک‌ها را در فهرست‌های خود اعم از چاپی یا الکترونیکی منتشر سازد. همچنین این شابک‌ها باید در اولین تجدید چاپ کتاب‌های توزیع شده چاپ شوند.

۸-۵. آثار مشترک

زمانی که چند ناشر اثری را به صورت مشترک منتشر می‌کنند، معمولاً شابک ناشری که مسئول پخش کتاب است، در کتاب درج می‌شود. البته در صورت تمایل، ناشران همکار می‌توانند شابک‌های خود را در صفحه شناسنامه کتاب درج کنند. در این موارد، تنها یکی از شابک‌ها به صورت رمزین در پشت جلد اثر نمایش داده خواهد شد.

۹-۵. آثاری را که نمایندگی‌ها فروخته یا توزیع می‌کنند

(این مسئله در مورد کشورهای صدق می‌کند که فعلاً عضو نظام شابک نیستند، به استثنای بندهای الف و ج).

الف) مطابق استاندارد شابک، هر ویرایش خاصی که از سوی ناشری معین منتشر می‌شود، فقط یک شابک خواهد داشت. این شابک بدون توجه به اینکه اثر از سوی چه کسی، یا کجا توزیع و به فروش می‌رسد، باید حفظ شود.

ب) آثاری که از سوی عامل پخش انحصاری یا نماینده انحصاری ناشران کشورهای غیر عضو، وارد کشور می‌شوند و در نتیجه شابک ندارند، می‌توان شابک همان عامل یا نماینده انحصاری را اختصاص داد.

ج) آثاری که از سوی عامل پخش انحصاری یا نماینده انحصاری به کشور وارد می‌شوند و صفحه عنوان جدیدی مشتمل بر مشخصات عامل پخش انحصاری به جای صفحه عنوان ناشر اصلی به آنها ضمیمه می‌شود، باید شابک جدیدی را عامل پخش یا نماینده انحصاری به آن اختصاص دهد. شابک ناشر اصلی نیز در کتاب درج خواهد شد.

د) به آثاری که توسط چندین توزیع‌کننده از کشورهای غیر عضو نظام شابک به کشور وارد شوند و شابک نداشته باشند، مؤسسه گروهی مسئول آن توزیع‌کنندگان می‌تواند برای آن آثار شابک اختصاص دهد.

۵-۱۰. مالکیت یک ناشر بر ناشری دیگر

اگر ناشری مالکیت مؤسسه انتشاراتی دیگری را کسب کند، می‌تواند به استفاده باید از شابک اولیه ادامه دهد.

۵-۱۱. مالکیت کامل بر موجودی و حقوق نشر

اگر ناشری تمام موجودی و حقوق اثر یا آثاری را کسب کند، تا زمانی که آنها را به نام خود و تحت شناسه ناشر شابک متعلق به خود تجدید چاپ و منتشر نکرده است، می‌تواند از شابک به کار رفته اولیه استفاده کند.

۵-۱۲. ناشری با بیش از یک مکان نشر

الف) ناشری که در چند مکان فعالیت نشر دارد و اسامی آن مکان‌ها با هم در مشخصات انتشاراتی ذکر می‌شود، فقط یک شابک به آن اثر اختصاص خواهد داد.

ب) ناشری که چند دفتر یا شعبه مشخص و جداگانه در مکان‌های مختلف دارد می‌تواند برای هر دفتر یا شعبه یک شناسه ناشر داشته باشد. ولی به هر اثری که منتشر می‌شود فقط یک شابک از سوی دفتر یا شعبه مسئول نشر اختصاص می‌یابد،

۵-۱۳. ثبت شابک و مشخصات کتاب‌شناختی همراه

تمام ناشران مسئول‌اند تا مؤسسه گروهی یا سازمان مسئول نگهداری ثبت آثار را، از شابک‌هایی که به آثار در دست چاپ خود اختصاص خواهد یافت، آگاه سازند. اطلاعات باید شامل حداقل مشخصات کتاب‌شناختی (توصیفی) که با استانداردهای بین‌المللی تولید اطلاعات ONIX سازگار است، باشد. این استانداردها را EDItEUR و سازمان‌های همکار نگهداری می‌کنند.

عنصر یا عناصر ONIX	توضیحات	عناصر اطلاعاتی
<ProductIdentifier>	در قالب شابک سیزده رقمی	شابک
<ProductForm> <EpubFormat>	کدگذاری که رسانه یا قالب محصول را نشان می‌دهد	شکل محصول
<Title> composite	عنوان اثر، همراه با عنوان فرعی در صورت وجود	عنوان
<Series> composite	عنوان و شماره سلسله انتشارات در صورت وجود	سلسله انتشارات
<Contributor> composite	رمز (های) نقش و نام (های) پدیدآورنده	پدیدآورنده
<EditionTypeCode> <EditionNumber> <EditionStatement>	شماره ویرایش (برای ویرایش دوم به بعد)، نوع، و وضع	ویرایش
<Language> composite	با استفاده از رمزهای زبانی استاندارد ISO 639-2/B	زبان‌های متن
<ImprintName>	نام تجاری که اثر با آن منتشر می‌شود	آرم

<Publisher> composite	شخص یا سازمانی که در زمان انتشار مالک آرم است	ناشر
<CountryOfPublication>	با استفاده از رمزهای کشورهای کشورها بر اساس ISO 3166-1	کشور تولیدکننده
<PublicationDate>	تاریخ اولین نشر با این شابک. بر اساس فرمت ISO 8601 (YYYY-MM-DD)	تاریخ انتشار
<RelatedProduct> Composite	شابک اثر اصلی که این اثر جزئی از آن است، در صورت وجود.	شابک اثر اصلی

سازمان جهانی شابک، یک طرح‌واره XML بر اساس نیاز و نرم‌افزاری برای کمک به لازمه‌های ورود اطلاعات تولید خواهد کرد. اطلاعات بیشتر در این خصوص در آدرس www.editeur.org/onix_isbn.html قابل دسترس است.

بانک‌های اطلاعاتی که شابک را با مشخصات کتاب‌شناختی آنها (نظیر فهرست کتاب‌های موجود در بازار^۱، کتابشناسی ملی و غیره) مرتبط می‌سازند، باید روزآمد و دسترس‌پذیر باشند. در مواردی که مؤسسه‌های ثبت شابک خدمات کتاب‌شناختی از این قبیل ارائه نمی‌کنند، مسئول برقراری ارتباط با تأمین‌کنندگان خدمات مناسب کتاب‌شناختی هستند تا از دسترس‌پذیر بودن چنین خدماتی مطمئن شوند. استفاده‌کنندگان از این خدمات ممکن است برای دسترسی به این اطلاعات مبلغی را به مؤسسه‌های ثبت شابک و ناشران بانک‌های اطلاعاتی پرداخت کنند.

1 . books in print

۵-۱۴. هرگز نمی‌توان از یک شابک دوبار استفاده کرد.

شابکی که یک بار برای شناسایی یک اثر تکنگاشتی استفاده شد، هرگز نباید برای تکنگاشت دیگری مورد استفاده قرار گیرد، حتی اگر شابک اصلی به اشتباه تخصیص داده شود. اگر ناشری تشخیص دهد شابکی به اشتباه استفاده شده است، باید آن را از فهرست شماره‌های قابل اختصاص حذف کرده و به مؤسسه ملی شابک گزارش کند.

۶. شابک برای آثار الکترونیکی و نرم‌افزارهای آموزشی

۶-۱. آثار الکترونیکی واجد شرایط دریافت شابک

آثاری که به صورت الکترونیکی عرضه می‌شوند (مانند کتاب الکترونیکی، لوح فشرده، یا آثار اینترنتی)، در صورتی واجد شرایط دریافت شابک‌اند که دارای متن بوده و به منظور استفاده عموم مردم تولید شوند، و قصدی برای انتشار دنباله‌دار آن وجود نداشته باشد.

چنین آثاری همچنین ممکن است حاوی مجموعه‌ای از عکس و صدا باشند، اما برای مواد مرتبط به هم (مانند فرامتن) تنها یک شابک به کل مجموعه اختصاص خواهد یافت، به شرطی که ماده مرتبط واقعاً قسمتی از اثر مورد نظر باشد.

به انتشارات الکترونیکی زیر شابک اختصاص نخواهد یافت:

- آثاری که به صورت مستمر و در فواصل زمانی کوتاه روزآمد می‌شوند، مانند بانک‌های اطلاعاتی پیوسته
- وب سایت‌ها
- مواد تبلیغاتی و ترویجی^۱
- تابلوهای اعلانات

1 . promotional

- پست الکترونیکی و سایر مکاتبات الکترونیکی
- موتورهای کاوش
- بازی‌ها
- اسناد شخصی (مانند تاریخچه شغلی الکترونیکی یا شرح حال مختصر شخصی)
- جداول زمانی / یادداشت‌ها

۶-۲. محصولات نرم‌افزاری واجد شرایط دریافت شابک

شابک را می‌توان برای شناسایی محصولات نرم‌افزاری خاصی که با هدف آموزشی تولید شده‌اند، اختصاص داد، مثل محصول آموزشی کامپیوتری که طبق سیستم کاربر تغییرپذیر نیست و برای استفاده از آن نیازی به وارد کردن داده ندارد.

به سایر محصولات نرم‌افزاری (مانند بازی‌های کامپیوتری) شابکی اختصاص نمی‌یابد.

۶-۳. اصول اختصاص شابک برای آثار الکترونیکی و محصولات نرم‌افزاری واجد شرایط

- در مواردی که محصول یا اثری خاص برای سیستم‌های عامل مختلف یا به زبان‌های برنامه‌نویسی متفاوتی عرضه می‌شوند، هر قالب به طور جداگانه شابک خاص خود را خواهد داشت. ولی به خود سیستم‌های عامل و ابزارهای خواندن شابک اختصاص نمی‌یابد.
- زمانی که اثر یا محصولی روزآمد می‌شود، تجدید نظر می‌گردد یا اصلاحیه‌ای دارد و تغییرات به عمل آمده برای اثر به قدری قابل توجه است که ویرایش جدید محسوب می‌شود، شابک جداگانه‌ای به آن اختصاص می‌یابد.

- عرضه مجدد محصول یا اثری که از قبل وجود داشته، حتی در بسته‌بندی جدید، به طوری که در عملکرد محصول جدید و قدیم تفاوت مهمی وجود نداشته باشد، واجد شرایط برای دریافت شابک جدید نیست و شابک موجود باید استفاده شود.
- در صورتی که دو یا چند محصول در بسته‌ای واحد شامل محصول نرم‌افزاری و دستنامه‌های فنی یا استفاده کننده عرضه شوند و دستنامه‌ها فقط برای استفاده و اجرای نرم‌افزار مفید باشند، به کل بسته، شابک واحدی اختصاص می‌یابد.
- اگر اقلام موجود در یک بسته، به صورت جداگانه عرضه شده و به طور مستقل مورد استفاده قرار خواهند گرفت، یک شابک برای کل بسته و برای تک تک محصولات داخل بسته نیز شابک جداگانه‌ای اختصاص خواهد یافت.
- به هر محصول نرم‌افزاری بدون توجه به شکل آن شابکی اختصاص می‌یابد (مانند نرم‌افزاری که استفاده کننده باید از روی شبکه‌های از راه دور دریافت کند).
- شابک ضمن اینکه خود محصول را مشخص می‌کند، ناشر را نیز مشخص می‌سازد؛ شابک برای مشخص کردن توزیع کننده یا عمده فروش مورد استفاده قرار نمی‌گیرد.

۷. شابک برای آثار چاپ بر اساس تقاضا^۱

هر اثر (چاپ بر اساس تقاضا) با توجه به سفارش خاص مشتری چاپ و صحافی می‌شود. چنین سفارش‌هایی اغلب به نسخه‌های واحد از آثاری که نایاب قلمداد خواهند شد و چاپ انبوه آنها اقتصادی نیست، اطلاق می‌شود. چاپ بر اساس تقاضا نباید با چاپ تیراژ پایین^۲ اشتباه گرفته شود. در چنین مواردی ممکن است حجم کوچکی از کتاب‌ها تولید شده و برای پاسخگویی به سفارش‌های مشتریان نگهداری شود. در چاپ تیراژ پایین، موجودی، حتی اگر حجم آن کم باشد انبار می‌شود، اما در چاپ بر اساس تقاضا، موجودی در کار نیست.

اگر ویراست چاپ بر اساس تقاضای اثری در شکل متفاوتی از اصل آن منتشر شود (برای مثال، اگر اصل اثر با جلد گالینگور باشد و در هنگام چاپ بر اساس تقاضا به شکل جلد شومیز تولید شود) شابک جدیدی خواهد داشت، درست مانند اینکه تغییری در شکل محصول به وجود آمده باشد. تغییرات جزئی در قطع به منظور همخوانی آن با ویژگی‌های دستگاه چاپ بر اساس تقاضا، به شابک جدیدی نیاز نخواهد داشت.

زمانی که ناشری حق چاپ بر اساس تقاضای اثری را از ناشری دیگری خریداری می‌کند، زمان چاپ بر اساس تقاضا شابک جداگانه‌ای از سوی ناشر جدید اختصاص می‌یابد.

زمانی که نسخه‌ای از اثری را سازمانی به نمایندگی از ناشر اصلی (بدون اینکه حق انتشار مبادله شده باشد) تولید می‌کند یا ویراست چاپ بر اساس تقاضا با شکل اصلی تفاوت دارد، شابک جداگانه‌ای به آن اختصاص می‌یابد.

1 . print-on-demand publication

2 . short-run

به ویراست (تغییر یافته) ^۱ یا (حالت ویژه شخصی) ^۲ کتاب چاپ شده بر اساس تقاضا، که در آن مشتری و نه ناشر محتوا را مشخص می‌کند و به صورت محدود عرضه می‌گردد، شابک تعلق نمی‌گیرد.

۸. محل و نحوه نمایش شابک در روی آثار^۳

۸-۱. کلیات

شابک باید روی خود اثر درج شود.

در مورد آثار چاپی شابک باید در مکان‌های زیر چاپ شود:

- پشت صفحه عنوان (صفحه شناسنامه)
 - پایین صفحه عنوان، اگر در صفحه شناسنامه جای خالی وجود ندارد
 - در قسمت پایین پشت جلد
 - پشت روکش کتاب، یا روی هر نوع پوشش یا محافظ دیگر
- در مورد آثار الکترونیکی شابک باید در محل‌های زیر درج شود:
- محل نمایش عنوان یا اولین محل نمایش (لوح‌های فشرده، آثار الکترونیکی پیوسته^۴)؛ یا روی صفحه‌ای که عنوان یا معادل آن را نشان می‌دهد (مانند صفحه آغازین، زمانی که فهرست مطالب اولین نقطه دسترسی است یا صفحه‌ای که اطلاعات شناسنامه‌ای را در بر دارد).
- در مورد فیلم‌ها، ویدئوها و ورقه‌های شفاف آموزشی، شابک باید در محل زیر ظاهر شود:

1. customised

2. personalised

۳. چون ناشران در سال‌های بعد ناگزیر کتاب‌های زیادی در انبار خواهند داشت که شابک ۱۰ رقمی دارند، انتقال به سوی شابک سیزده رقمی در کمترین زمان ممکن به راحتی امکان‌پذیر نیست. پیشنهاد می‌شود تا قبل از ۲۰۰۷ به همراه شابک ۱۰ رقمی از شابک ۱۳ رقمی نیز استفاده شود. برای اطلاعات بیشتر به (زمان‌بندی استفاده از شابک ۱۳ رقمی) در بخش گزیده‌ای از راهنمای اجرای شابک ۱۳ رقمی مراجعه کنید.

4. Online

• عنوان‌های اعتباری^۱

اگر اثر مورد نظر در ظرفی منتشر می‌شود که آن بخشی از خود اثر است (به عنوان مثال دیسک سخت، کاست، یا فلاپی)، شایک باید روی برجسب همان ظرف نمایش داده شود. اگر درج شایک روی ظرف یا برجسب آن امکان‌پذیر نبود، باید در قسمت پایین و پشت هر نوع بسته‌بندی دائم مربوط به آن درج شود (مانند جعبه، جلد یا قاب).

قالب‌های مختلف انتشارات الکترونیک، اگر به طور مستقل عرضه می‌شوند، شایک جداگانه‌ای خواهند داشت. آثاری که در دو قالب تولید می‌شوند، ولی همیشه با هم به فروش می‌رسند، فقط یک شایک خواهند داشت؛ در صورتی که قالب‌های متفاوت، جداگانه عرضه و به فروش می‌رسند هر یک شایک مستقلی خواهد داشت، ولی همه شایک‌ها باید در زیر هم و روی همه نسخه‌ها درج شوند. و قالب مورد نظر به اختصار باید در ادامه شایک داخل پرانتز ذکر گردد.

مثال:

ISBN 978-951-45-9693-3 (گالینگور)

ISBN 978-951-45-9694-0 (جلد کاغذی)

ISBN 978-951-45-9695-7 (PDF)

ISBN 978-951-45-9696-4 (HTML)

ISBN 978-951-45-9699-6 (OEB)

شایک همچنین باید روی هر ماده پیوست که به همراه اثر تولید می‌شود، درج شود.

شایک باید در اندازه‌ای که به راحتی قابل خواندن باشد، چاپ گردد (یعنی با فونت ۹ یا بزرگ‌تر).

1. Credit titles

۸-۲. شابک به شکل رمزینه

توسعه سریع و جهانی پویش رمزینه‌ها، توافقنامه بین انجمن بین‌المللی شماره‌گذاری کالا (EAN)، شورای رمزگذاری یکسان^۱ و سازمان بین‌المللی شابک و شابم را به بالاترین درجه اعتبار رسانده است. این توافقنامه اجازه می‌دهد که شابک به رمزینه سیزده رقمی EAN تبدیل شده و به عنوان شناسه‌ای بین‌المللی و سازگار با نظام بین‌المللی رمزینه شناخته شود. باز نمودن شابک در شکل رمزینه سیزده رقمی باید مطابق با استاندارد ISO/IEC ۱۵۴۲۰ (نمادشناسی رمزینه خاص EAN/UPC) باشد که استفاده از علائم EAN-13 را برای سازگاری با توصیه‌های EAN و UCC لازم دارد. رمزینه EAN شامل سیزده رقم است. مثالی از شابک تبدیل شده به نماد سیزده رقمی در ذیل نشان داده شده است:

ISBN ۹۷۸-۱-۸۷۳۶۷۱-۰۰-۹

در هنگام استفاده از رمزینه، شابک باید به شکل قابل خواندن توسط انسان بالای رمزینه EAN-13 و به دنبال واژه "ISBN" چاپ شود. مثالی برای شابک در شکل رمزینه سیزده رقمی:

اطلاعات بیشتر در خصوص معرفی و استفاده از EAN-13 از سوی مؤسسه‌های ملی و سازمان جهانی شابک ارائه می‌شود. بهتر است

1. Uniform Code Council (UCC)

مؤسسه‌های ملی مستقیماً با سازمان‌های EAN در سطح ملی و منطقه‌ای همکاری داشته باشند.

پیشنهاد می‌شود رمزینه EAN-13 در یک چهارم سمت راست پشت جلد، نزدیک عطف کتاب چاپ شود.

۸-۳. رمز پنج رقمی تکمیلی

در ایالت متحده آمریکا و کانادا، رمزینه پنج رقمی افزوده‌ای که قیمت کتاب در بازار را نشان می‌دهد، به کار می‌رود. برای کسب اطلاعات بیشتر در خصوص وضعیت رمزینه در ایالت متحده آمریکا و کانادا به صفحات خانگی گروه مطالعات صنعتی کتاب به نشانی www.bisg.org مراجعه کنید.

رمز پنج رقمی افزوده نباید برای اطلاعات قیمت در سایر کشورها استفاده شود، اگرچه آن را می‌توان با پیش شماره ۹ برای استفاده داخلی ناشران مورد استفاده قرار داد (مثلاً برای کنترل مرجوعی‌ها). این رمزهای افزوده همیشه با پیش شماره ۹ و در داخل گروه " ۹۸۹۹۹-۹۰۰۰۰ " جای دارند.

۸-۴. تهیه رمزینه EAN.UCC برای شابک - دستورالعمل‌هایی برای

تولیدکنندگان نسخه اصلی فیلم

تولیدکنندگان نسخه اصلی فیلم که رمزینه‌های شابک EAN را برای ناشران به منظور چاپ بر روی محصولاتشان تولید می‌کنند، باید این مراحل را دنبال کنند:

- ارزیابی اعتبار شابک ارائه شده از سوی ناشر، با استفاده از الگوریتم تعیین اعتبار رقم کنترل (برای جلوگیری از اشتباه بنگرید به: بخش «رقم کنترل شابک» [۴-۵]).

- بین بخش‌های مختلف شابک، مطابق دستورالعمل نظام شابک، خط تیره بگذارید (بنگرید به: بخش «توزیع دامنه گروه» [۴-۶]).
موارد زیر اجباری است:
 - چاپ شابک با فونت ۹ یا بزرگ‌تر
 - چاپ شابک EAN به شکل رمزینه
 - چاپ شابک EAN به شکل اعداد قابل خواندن توسط انسان
موارد اختیاری (به تشخیص ناشر)
 - چاپ رمزینه پنج رقمی افزوده و ارقام قابل خواندن توسط انسان
 - تمام مراحل فوق باید از طریق کامپیوتر انجام گیرد؛ و شرایط لازم فنی EAN در هنگام چاپ رمزینه رعایت شود.
- شابک‌های چاپ شده به شکل قابل خواندن با ماشین، همیشه از قواعدی که از سوی استاندارد شابک تعیین می‌شوند، پیروی می‌کنند. وجود تعداد زیاد توصیه‌ها و قواعد اضافی، ناشرانی را که می‌خواهند شابک را با علائم قابل پوشش چاپ کنند، ملزم می‌سازد قبل از استفاده از آن با مؤسسه ملی مشورت نموده و راهنمایی بخواهند.

۸-۵. محاسبه عددی برای تولید شابک و رمزینه EAN.UCC

- برای اطلاع از نحوه محاسبه رقم کنترل شابک به بخش «رقم کنترل» (بخش ۴-۵) و همچنین برای اطلاعات بیشتر در خصوص شیوه تفکیک بخش‌های شابک، به بخش «توزیع دامنه گروه‌ها» (۴-۶) مراجعه کنید.

۹. مدیریت نظام شابک

۹-۱. کلیات

مدیریت نظام شابک در سه سطح بین‌المللی، مؤسسه‌های ثبت شابک و ناشران صورت می‌گیرد.

۹-۲. مدیریت بین‌المللی

- وظایف و مسئولیت‌های اصلی سازمان جهانی شابک عبارت‌اند از:
- ترویج، هماهنگی، و نظارت بر استفاده جهانی از نظام شابک
 - نمایاندن علائق جامعه شابک به سازمان‌های مربوط دیگر
 - منصوب کردن مؤسسه‌های مناسب به عنوان مؤسسه‌های ثبت شابک و قطع همکاری در صورت لزوم
 - تعیین گروه‌های ثبت و محدوده وظایف آنها و اختصاص آنها به مؤسسه‌های معتبر ثبت شابک
 - ارائه تعریفی برای قواعد گروه ثبت که طول شناسه‌های قابل اختصاص ناشر در هر گروه را مشخص می‌کند و اطمینان از به کارگیری صحیح و کامل این در همه زمان‌ها برای عموم.
 - اختصاص دامنه‌های منحصر بفرد شناسه‌های ناشران در گروه ثبت شابک مناسب برای مؤسسه‌های ثبت و نگهداری سوابق شناسه‌های اختصاص یافته به ناشران در هر گروه.
 - نگهداری شابک‌ها و مشخصات اطلاعاتی مربوط به آنها از طریق مؤسسه‌های ثبت شابک.
 - توسعه، نظارت و اعمال سیاست‌ها و رویه‌های حاکم بر فعالیت‌های مؤسسه‌های شابک و فرایندهای ثبت شابک از سوی این مؤسسه‌ها، دریافت مبلغی در ارتباط با این فرایند.

- تسهیل فرایند بازیابی و رفع اشکال از شبک‌های تکراری.
- بررسی و تصمیم‌گیری در خصوص درخواست‌های بازنگری مربوط به تصمیمات اتخاذ شده از سوی مؤسسه‌های ثبت.
- توسعه، نگهداری و عرضه مدارک مورد نیاز استفاده‌کنندگان نظام شبک.
- تأمین و اجرای برنامه‌های مالی ضروری به منظور حمایت از فعالیت‌های سازمان جهانی شبک، از جمله کمک‌های مالی کشورهای عضو نظام شبک.

۹-۳. مؤسسه‌های ثبت شبک

مدیریت نظام شبک در هر گروه ثبت بر عهده مؤسسه‌های ثبت شبک است. مؤسسه‌های ثبت ممکن است در سطح ملی، منطقه‌ای، داخل گروه زبانی یا سایر تقسیم‌بندی‌های قابل قبول بر اساس گروه‌های اختصاص یافته عمل کنند.

بعضی از گروه‌ها ممکن است چندین دفتر محلی داشته باشند؛ برای مثال شناسه‌های گروهی ۰-۹۷۸ و ۱-۹۷۸، مؤسسه‌های جداگانه‌ای در استرالیا، بخش انگلیسی زبان کانادا، انگلستان، ایالت متحده آمریکا، و غیره دارد.

وظایف و مسئولیت‌های مؤسسه‌های ثبت شبک عبارت‌اند از:

- اطمینان از وجود خدمات مستمر
- انتشار فهرست شناسه‌های شبک اختصاص یافته به ناشران و ناشران موردی
- تولید، مدیریت و نگهداری آمارهای شبک، مشخصات کتاب‌شناختی شبک و داده‌های مدیریتی مطابق با سیاست‌های انتشار یافته از سوی سازمان جهانی شبک (وظایفی چون گردآوری داده‌های کتاب‌شناختی

- شابک ممکن است به یک مؤسسه کتاب‌شناختی معین سپرده شوند به شرط آنکه با ویژگی‌های یاد شده مطابقت داشته باشند).
- تصحیح شابک‌های نامعتبر و مشخصات کتاب‌شناختی مربوط به آنها، اگر مدرکی دال بر اشتباه وجود داشته باشد
 - ارائه شابک و اطلاعات کتاب‌شناختی مرتبط با آن به سایر مؤسسه‌های ثبت شابک و استفاده‌کنندگان نظام شابک مطابق با سیاست‌های اعلام شده از سوی سازمان جهانی شابک
 - تنظیم و نگهداری داده‌های آماری مربوط به فعالیت‌های شابک و گزارش آنها به سازمان جهانی شابک در فواصل زمانی مشخص
 - ترویج، تعلیم و آموزش استفاده از نظام شابک به دیگران بر اساس آخرین استانداردهای ارائه شده از سوی سازمان جهانی شابک
 - پیروی از سیاست‌ها و خط‌مشی‌های تعیین شده از سوی سازمان جهانی شابک، و بر اساس آخرین استانداردهای ارائه شده از سوی آن سازمان.

۹-۴. مدیریت ناشران

ناشران، مسئول اختصاص شناسه‌های اثر برای هر یک از محصولات منتشر شده خود و نیز اطمینان از کاربرد مقررات مربوط‌اند.

آنها ممکن است درخواست خود را برای دریافت شناسه ناشر به یکی از مؤسسه‌های ثبت شابک گروهی تحویل دهند و همراه آن شابک‌های مختص به خود را به صورت چاپی یا الکترونیکی، دریافت کنند. بعضی از مؤسسه‌های ملی در مقابل خدمات ارائه شده مبلغی را نیز دریافت می‌کنند.

مؤسسه ثبت شابک محدوده شناسه اثر خاص هر ناشر را مشخص خواهد کرد. محدوده تخصیص یافته بر اساس تولیدات فعلی و پیش‌بینی‌های آینده

ناشر تعیین می‌شود و با طول شناسه ناشر تعیین شده ارتباطی مستقیم دارد. ناشران باید مطمئن شوند که مؤسسه ثبت شابک اطلاعات کافی در مورد تعداد عنوان‌های موجود در انبار آنها دارد و مؤسسه را از کتاب‌های فعلی و آتی نشر آگاه سازند تا شناسه ناشر مناسب اختصاص یابد.

ناشران باید اطلاعات کتاب‌شناختی آثاری را که به آنها شابک اختصاص می‌یابد به مؤسسه‌های ثبت شابک یا نمایندگان آنها ارائه دهند. مشخصات کتاب‌شناختی انواع و قالب‌های انتشارات را سازمان جهانی شابک با همکاری مؤسسه‌های ملی شابک تعیین می‌کند.

اطلاعات بیشتر و راهنمای مفصل در خصوص نظام شابک در مؤسسه‌های ثبت شابک موجود است.

۱۰. ناشران غیر عضو

مؤسسه‌های گروهی باید با ناشرانی که عضو نظام شابک نیستند، تماس گرفته و آنها را از اهمیت و ارزش اختصاص شابک‌ها به همه آثار آگاه ساخته، و اطلاعات کامل درباره چگونگی عضویت در نظام استاندارد را به آنها ارائه دهند. در مورد ناشرانی که فقط به صورت موردی عنوانی را منتشر می‌کنند یا تمایلی برای پذیرش مسئولیت شماره‌گذاری آثار خود ندارند، مؤسسه گروهی می‌تواند شناسه ناشری را برای شماره‌گذاری عنوان‌های متفرقه در نظر بگیرد و همه این آثار را بدون توجه به ناشر آنها با این دسته از شماره‌ها شماره‌گذاری کند. این عمل با توجه به آشفته‌گی که می‌تواند به وجود آورد، لازم است با کنترل جدی همراه باشد. زیرا خود موردی استثنایی بر قانون کلی شناسه گروهی مختص یک ناشر به شمار می‌آید. در چنین مواردی نه شناسه ناشر و یا شابک، نمی‌تواند ناشر خاصی را به طور منحصر بفرد شناسایی کند.

در بعضی از کشورها مؤسسه‌های ثبت، شابک‌هایی را برای آثاری که بر اساس واسپاری قانونی دریافت می‌شوند و از قبل شابکی ندارند اختصاص می‌دهند. در این صورت مؤسسه ثبت، ناشر را از اختصاص شابک برای آن عنوان آگاه می‌سازد و آن را در کتابشناسی ملی به اطلاع عموم می‌رساند.

۱۱. کاربردهای عملی شابک

شابک در تمام بخش‌های زنجیره عرضه کتاب کاربرد دارد.

کاربردهای شابک در مؤسسه‌های نشر:

- شناسایی پروژه‌های انتشاراتی شرکت‌ها از زمان دریافت دستنوشته از نویسنده تا عرضه نهایی اثر
 - شناسایی آثار در فهرست‌ها و بروشورهای تبلیغاتی ناشران
 - درج در راهنماهای چاپی و الکترونیکی و سایت‌های اینترنتی
 - کنترل موجودی
 - مدیریت حق مؤلف
 - سفارش
 - حسابداری و صدور صورت‌حساب
 - کنترل اطلاعات فروش
 - تولید آمارها
 - کنترل مرجوعی‌ها
- کاربردهای شابک در مراکز ارائه خدمات کتاب‌شناختی، مراکز توزیع و عمده‌فروشی‌ها:

- ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی آثار موجود در بازار و خارج از چاپ
- تولید محصولات کتاب‌شناختی و فهرست‌ها از این پایگاه‌ها برای بازار کتاب

- خدمات سفارش بر اساس نظام‌های ارتباطی الکترونیکی مانند EDI (مبادله الکترونیکی داده‌ها) یا از طریق اینترنت
 - کنترل موجودی
 - نظارت بر فرایندهای داخلی
 - حسابداری و صدور صورت‌حساب
 - تهیه اطلاعات فروش
 - مدیریت مرجوعی‌ها
 - تولید سیاهه‌های موضوعی و فهرست‌ها
- کاربردهای شایک در سازمان‌های خدماتی متمرکز برای کتابخانه‌ها (تولید نسخه‌های آماده برای امانت):
- سفارش از ناشران و عمده‌فروشان
 - پردازش سفارش‌های کتابخانه‌ها
 - کنترل موجودی
 - نظارت بر فرایندهای داخلی
 - حسابداری و صدور صورت‌حساب
 - مدیریت فرایندهای صحافی مجدد
- کاربردهای شایک در کتابفروشی‌ها:
- جست‌وجوهای کتاب‌شناختی
 - ردیابی نشانی ناشران و توزیع‌کنندگان
 - فرایندهای سفارش و تجدید سفارش در نظام‌های ارتباطی الکترونیکی مانند EDI (مبادله الکترونیکی داده‌ها) یا از طریق اینترنت

- مدیریت موجودی
- حسابداری و صدور صورت‌حساب برای مشتری نهایی
- نظام پایانه‌های فروش مکانیزه
- کاربرد شابک در کتابخانه‌ها:
- بازیابی اطلاعات
- سفارش
- فهرست‌برداری^۱
- تهیه آمارهای امانت
- قوانین امانت ملی
- امانت بین کتابخانه‌ای

۱۲. شابک و EAN

در ۱۹۹۶ قراردادی بین سازمان بین‌المللی شماره‌گذاری کالا و خدمات (EAN)، سازمان جهانی شابک و انجمن رمزگذاری متحدالشکل و مؤسسه بین‌المللی شابک به منظور گسترش همکاری همه جانبه منعقد شد. این توافق موقعیتی نظارتی نسبت به نمایندگی‌های مجامع عمومی بر یکدیگر به وجود می‌آورد، رایزنی‌هایی را پیشنهاد می‌کند، و شماره‌گذاری مواد کتابی غیر چاپی را تنظیم می‌کند.

نشانی این مؤسسه‌ها:

EAN International
Blue Tower
Avenue Louise 326 - Bte 10
B-1050 Brussels
Belgium

Tel: (+32 2) 788 78 00
Fax: (+32 2) 788 78 99
E-mail: info@ean-int.org
URL: <http://www.ean-int.org>

Uniform Code Council, Inc.
Princeton Pike Corporate Centre
1009 Lenox Drive, Suite 202
Lawrenceville, NJ 08648
USA
Tel: (+1 609) 620 0200
Fax: (+1 609) 620 1200
URL: <http://www.uc-council.org>

۱۳. شابک و سایر شناسه‌ها

DOI ۱-۱۳

شناسه اشیای دیجیتال^۱ نظامی برای شناسایی ثابت قابل پیگیری و تبادل دو جانبه مالکیت فکری در اینترنت است. بنیاد بین‌المللی DOI (<http://www.doi.org>) سازمانی غیر انتفاعی است که بسط، سیاست‌گذاری، و صدور مجوز نظام DOI برای مؤسسه‌های ثبت را مدیریت می‌کند. DOI ممکن است برای شناسایی (و به عبارتی نامیدن) هر محصول دارای مالکیت فکری استفاده شود، که آثاری را نیز در برمی‌گیرد که از قبل شابک داشته‌اند، و می‌توان از آن به صورت سازگار با شابک نیز استفاده نمود (شابک به عنوان بخشی از ساختار). DOI همچنین می‌تواند عملکردهای جداسازی^۲، الگوهای داده‌ای و اجزای خطامشی را ارائه دهد که خود به ایجاد تداوم و تعامل معناشناختی می‌انجامد. DOI با ضروریات عملکردی دو رویکرد عمومی در نام‌گذاری اشیای رده

1. Digital Object Identifier (DOI)
2. Resolution

نخست در اینترنت سازگار است: نام منبع متحدالشکل^۱ و شناسه منبع متحدالشکل^۲.

ساختار DOI (ساختار شناسه اشیای دیجیتال بر اساس استاندارد ANSI/NISO Z39.84-2000) دارای دو جزء است: پیشوند و پسوند که با هم DOI را تشکیل می‌دهند. پیشوند از سوی مؤسسه ثبت DOI برای یک ثبت‌کننده (سازمانی که تمایل به ثبت DOI دارد) اختصاص می‌یابد. پیش‌شماره‌های متعدد که وضع نشر، مجلات و غیره را تعیین می‌کنند، ممکن است به یک ثبت‌کننده اختصاص یابد. ثبت‌کننده یک پسوند برای هر محصول خود اختصاص می‌دهد. ترکیب پیشوند و پسوند یکتایی در نظام DOI را تضمین می‌کند و نیاز به اختصاص متمرکز شماره‌های DOI را از بین می‌برد. همچنین محدودیتی برای طول DOI وجود ندارد.

هر شماره نظام شناسایی استاندارد می‌مانند شابک می‌تواند به عنوان پسوند DOI در آن ادغام شود. ساختار آن از سوی مؤسسه ثبت یا مؤسسه‌های ارائه‌دهنده این نوع خدمات تأیید خواهد شد. شابک توصیه می‌کند که دقیقاً همان موجودیت توسط دو نظام مشخص شود (مشخصات کتاب‌شناختی یکسان)، و اینکه ساختار وضوح شابک را تفکیک کند. در چنین مواردی، DOI می‌تواند شکل زیر را داشته باشد:

مثال:

lo.nnnn/[ISBN] ۹۷۸۰۱۱۰۰۰۲۲۲۴

یا

lo.nnnn/ ۹۷۸۰۱۱۰۰۰۲۲۲۴

1. Uniform Resource Name (URN)
2. Uniform Resource Name (URN)

که در آن ۱۰ شماره‌ای است که در داخل نظام برای DOI اختصاص می‌یابد، nnnn شماره ثبت‌کننده است، و ارقام بعد از ممیز پسوندی است که شاپک را می‌سازد. مشخصات سازمان مسئول DOI عبارت است از:

International DOI Foundation

Jordan Hill

Oxford OX2 8DP

UK

Tel: (+44) (0)1865 314033

Fax: (+44) (0)1865 314475

E-mail: n.paskin@doi.org

URL: <http://www.doi.org>

GTIN .۲-۱۳

شماره تجارت جهانی محصول^۱ اصطلاحی کلی برای همه شناسه‌های نظام EAN.UCC از جمله EAN سیزده رقمی است. هر یک از این شناسه‌ها می‌تواند به صورت یک عدد ۱۴ رقمی نمایش داده شود، از سمت راست تنظیم گردد و در صورت ضرورت با افزودن صفر گسترش یابد. توصیه می‌شود که بانک‌های اطلاعاتی توانایی ذخیره ۱۴ رقم کامل را داشته باشند. ولی شماره‌های ۱۴ رقمی که اولین رقم آنها صفر نیست برای بسته‌هایی در نظر گرفته شده‌اند که برای خرده‌فروشی ارائه نمی‌شوند (برای مثال، کارتونها و پالت‌ها^۲). بعضی از تولیدکنندگان تجاری کتاب‌ها ممکن است ضمن توافق با شرکای تجاری خود از عددی که به صفر ختم نمی‌شود برای نشان دادن بسته‌ای با اندازه خاص استفاده کنند (مثال: ۲۰ نسخه از یک کتاب).

1. Global Trade Item Number (GTIN)

2. Pallets

بنابراین GTIN ۱۴ رقمی یک کتاب همیشه با صفر شروع خواهد شد و ۱۳ رقم باقی‌مانده EAN-13 را نشان خواهد داد (توجه داشته باشید که GTIN ۱۴ رقمی هرگز به شکل رمزیننه در کتاب‌ها نشان داده نخواهد شد).

۱۳-۳. شناسه‌های اینترنتی: URN

اسامی منبع متحدالشکل شناسه‌های ثابت برای منابع هستند. ساختار آنها که در استاندارد اینترنتی RFC 2141 تعریف شده است، به شکل ساده عبارت است از.

<URN> ::= "urn:" <NID> ":" <NSS>

که <NID> برای شناسه فضای نام^۱ و <NSS> برای ردیف خاص فضای نام^۲ است. "urn:" و شناسه فضای نام غیر قابل تغییرند.

فرایند ثبت فضای نام URN در استاندارد RFC 3406 تعریف شده است. فضای نام را تا وقتی که با ساختار URN هم‌خوانی داشته باشد، می‌توان برای هر نظام شناسایی موجود ثبت کرد. شناسه فضای نام "شابک" در RFC 3187 برای نظام شابک رزرو شده است. طبق این RFC هر URN که با استفاده از شابک شکل گرفته باشد، ساختار زیر را خواهد داشت:

urn: isan:<NSS>

که در آن ردیف خاص فضای نام دارای شابک به شکل ماشین‌خوان است. برای مثال:

urn: isbn:9780110002224

urn: isbn:9510184357

شابک‌های ده و سیزده رقمی می‌توانند در فضای نام URN سهیم باشند، چون در آینده همه نرم‌افزارها توانایی پردازش و شابک‌های ۱۰ رقمی و ۱۳

1. namespace identifier
2. namespace specific string

رقمی را خواهند داشت و تمیز و شناسایی پیش شماره‌های ۹۷۸ و ۹۷۹ جزئی از آنها خواهد بود.

بسط شایک‌ها در URN‌ها از نظر فنی به راحتی قابل انجام است و هیچ هزینه‌ای را در پی ندارد. URN‌ها رایگان هستند. خدمات جداسازی، نظام‌های پیوند دهنده URN‌ها به منابع شناسایی شده، یا سوابق کتاب‌شناختی که این منابع را توصیف می‌کنند، ممکن است بر فناوری موجود و آتی اینترنت متکی باشند، زیرا URN‌ها به فناوری وابسته نیستند. در ابتدا جداسازی URN در اینترنت به سیستم نام دامنه^۱، که در RFCs 3401-3405 تعریف شده است، متکی خواهد بود. هر فضای نام ساز و کار جداسازی خاص خودش را دارد، که باید در RFC که در آن فضای نام به عنوان نظامی شناسایی‌کننده ثبت می‌شود، تعریف شود.

ساختار URN طوری تعریف شده است که مرورگرهای وب می‌توانند از آنها به جای URL‌ها استفاده کنند. متأسفانه، در حال حاضر مرورگرها URN‌ها را تنها با کمک برنامه‌های کمکی^۲ حمایت می‌کنند. این مسئله اجرای URN را در محیط‌های کوچک مختلف امکان‌پذیر کرده است (برای نمونه رساله‌های آلمانی) که ممکن است در یکدیگر قابل اعمال باشند یا نباشند.

برای اطلاعات بیشتر به نشانی زیر مراجعه کنید:

برای تخصیص شناسه فضای نام:

<http://www.iana.org/assignments/urn-namespaces>

مرکز گردآوری و پخش اطلاعات URN:

<http://www.uri.net/>

1. Domain Name System
2. Plug-in

۱۳-۴. ISAN و V-ISAN
ISAN - شماره استاندارد بین‌المللی مواد دیداری / شنیداری^۱

ISAN آثار دیداری / شنیداری را شناسایی می‌کند یعنی، هر اثری که شامل تصاویر متحرک با یا بدون صداست و بدون توجه به وابستگی به شکل فیزیکی که توزیع می‌شود. ISAN به تصاویر ثابت، صداهای ضبط شده، یا سایر اشکال فاقد اجزای دیداری / شنیداری اختصاص نمی‌یابد. تعیین ISAN هیچ ارتباطی به فرایند ثبت حق مؤلف ندارد، و همچنین به عنوان شهادی بر مالکیت حقوقی یک اثر دیداری / شنیداری عمل نمی‌کند. ISAN برای همه افراد ذی‌نفع (نویسندگان، تولیدکنندگان، و نمایندگان آنها) امکان شناسایی اثر دیداری / شنیداری را بدون توجه به شکل فیزیکی آن فراهم می‌کند.

ISAN شماره‌ای شانزده رقمی بر مبنای عدد ۱۶ است که به دو بخش تقسیم می‌شود: بخش اصلی ۱۲ رقم و بخش فرعی چهار رقم. اگر اثری دارای بخش فرعی نباشد، برای پر کردن کاراکترها از صفر استفاده می‌شود. پیشوند ISAN و یک رقم کنترل پایانی هرگاه که ISAN به شکل قابل خواندن از سوی انسان ظاهر شود، منظور می‌گردد.

مثال: ISAN 1881 66C7 3420 6541 9

ISAN یک استاندارد بین‌المللی است (ISO 15706:2002).

نشانی سازمان مسئول ISAN عبارت است از:

ISAN International Agency

26, rue de Saint Jean

CH-1203 Geneva

Switzerland

Tel: (+41) 22 545 10 00

Fax: (+41) 22 545 10 40

E-mail: info@isan.org

URL: http://www.isan.org

1. International Standard Audiovisual Number (ISAN)

V-ISAN شماره استاندارد بین‌المللی مواد دیداری / شنیداری - شناسه

ویرایش^۱

V-ISAN نسخه‌خاصی از هر اثر دیداری / شنیداری - یا سایر مطالب مرتبط با آن - را در طول حیات اثر شناسایی می‌کند. V-ISAN ترکیبی از شماره استاندارد بین‌المللی مواد دیداری / شنیداری (ISAN)، بر اساس ISO 15706، با یک بخش ویرایش ضمیمه شده است.

V-ISAN برای شناسایی دقیق و منحصر بفرد ویرایشی خاص از یک اثر دیداری / شنیداری - یا سایر مطالب مرتبط با آن - برای مثال، در سیستم‌های تولید و توزیع دیداری / شنیداری، کاربردهای خبررسانی، و راهنمای برنامه‌های الکترونیکی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

V-ISAN از یک عدد ۱۶ رقمی بر مبنای عدد ۱۶ برای آثار دیداری / شنیداری تشکیل می‌شود و به دنبال آن قسمت ویرایش با ۸ رقم بر مبنای عدد ۱۶ قرار می‌گیرد. در مواقعی که به شکل قابل خواندن برای انسان چاپ می‌شود، قبل از شماره V-ISAN واژه ISAN و رقم کنترل مناسب پس از شماره ISAN و قسمت ویرایش قرار می‌گیرد. مثال:

ISAN 1881-66C7-3420-6541-9-9F3A-0245-U

تخصیص V-ISAN به معنای وجود مالکیت حق مؤلف برای آن

ویرایش یا سایر مطالب مرتبط، یا خود اثر دیداری / شنیداری نیست.

V-ISAN در زمان انتشار [ژانویه ۲۰۰۵]، از طریق گروه کاری شماره یک

ایزو TC46/SC9 در حال اخذ استاندارد بود. بسته به فرایندهای تصویبی ایزو،

این استاندارد به عنوان ایزو ۲-۱۵۷۰۶ منتشر خواهد شد و با گزارش فنی

شماره ۲۰۹۲۵ همراه خواهد بود که شامل رهنمودهای اطلاعاتی برای عملیات

1. International Standard Audiovisual Number (ISAN)- Version identifier

نظام V-ISAN تحت عنوان: «اطلاعات و اسناد»، «شماره استاندارد بین‌المللی آثار دیداری / شنیداری (ISAN)»، «رهنمودهای عملیاتی بخش ویرایش (V-ISAN)» است.

برای تماس با گروه کاری ایزو می‌توان به نشانی زیر مراجعه کرد:

ISO/TC 46/SC Secretariat

E-mail: iso.tc46.sc9@lac-bac.gc.ca

URL: <http://www.lac-bac.gc.ca/iso/tc46sc9/wg1/register.htm>

۱۳-۵. شابم

شابم (شماره استاندارد بین‌المللی موسیقی)^۱ همه آثار موسیقی چاپی را شناسایی می‌کند، اعم از اینکه برای فروش، اجاره یا اهدا عرضه شده باشند. شابم یک شناسه ده رقمی است، که اولین جزء آن حرف M است. حرف M شابم را از شابک و سایر استانداردها متمایز می‌سازد.

سایر عناصر آن عبارت‌اند از: شناسه ناشر که ناشر موسیقی خاصی را شناسایی می‌کند، شماره عنوان که آثار موسیقی خاصی را شناسایی می‌کند، و رقم کنترل که بر مبنای ۱۰ محاسبه می‌شود. ارزش عددی حرف M مساوی ۳ است.

شابم می‌تواند با استفاده از پیش شماره ۹۷۹ نظام EAN به رمزین سیزده رقمی بین‌المللی تبدیل شود. در این صورت، ارزش عددی حرف M در فرایند تبدیل شابم به رمزین، صفر (۰) در نظر گرفته می‌شود.

شابم برای کتاب‌هایی درباره موسیقی - که شابک دریافت می‌کنند - و برای کاست‌ها، لوح‌های فشرده یا ویدئوها استفاده نمی‌شود.

آثاری که شابم به آنها اختصاص می‌یابد عبارت‌اند از: دفترهای نت (هم ارکستری و هم آوازی)، مجموعه‌ای از بخش‌های مختلف، گلچین‌های ادبی،

1. ISMN (International Standard Music Number)

آثار موسیقی بریل، الکترونیکی و کتاب‌های آواز (استفاده از شایم در این مورد اجباری نیست). در بعضی موارد کتاب‌های آواز، سرودهای مذهبی، یا یک آلبوم با متن یا تصاویر زیاد ممکن است یک ویرایش موسیقی یا یک کتاب معمولی یا هر دو محسوب شوند. در چنین مواردی به آنها هم شایم و هم شایم اختصاص خواهد یافت، و باید هر دو شماره روی اثر و به شکلی واضح چاپ شود. شایم را سازمان بین‌المللی شایم به نشانی زیر اداره می‌کند:

International ISMN Agency

Staatsbibliothek zu Berlin

Preussischer Kulturbesitz

Potsdamer Strasse 33

10785 Berlin, Germany

Tel.: (+49 30) 266-2336, -2496, -2498

Fax: (+49 30) 266-2378

E-mail: ismn@sbb.spk-berlin.de

URL: <http://ismn-international.org>

ISRC .۶-۱۳

رمز استاندارد بین‌المللی مواد ضبط شده^۱ شناسه استاندارد بین‌المللی برای اصوات ضبط شده است (ایزو ۳۹۰۱). این شناسه، تمام مواد ضبط شده (البته نه شکل فیزیکی) را صرف نظر از مفهوم و محمل آن شماره‌گذاری می‌کند. ISRC شامل یک رمز ۱۲ رقمی است که از چهار قسمت کد کشور، کد مالک اصلی، سال و کد ضبط تشکیل شده است.

مثال: ISRC DE P55 97 00001

نظام ISRC را انجمن بین‌المللی صنعت ضبط صدا، IFPI^۲ به نشانی زیر اداره می‌کند.

1. International Standard Recording Code

2. International Federation of the Phonographic Industry (IFPI)

International ISRC Agency

IFPI Secretariat
54 Regent Street
London W1B 5RE
United Kingdom
Tel: +44 (0) 20 7878 7900
Fax: +44 (0) 20 7878 6832
E-mail: isrc@ifpi.org
URL: <http://www.ifpi.org/isrc>

۱۳-۷. شاپا

علاوه بر نظام شماره‌گذاری استاندارد بین‌المللی کتاب، نظام شماره‌گذاری مخصوص منابع ادامه‌دار نیز ایجاد شده است که به شماره استاندارد بین‌المللی پیاپیها (شاپا)^۱، ایزو ۳۲۹۷:۱۹۹۸ معروف است.

منابع ادامه‌دار آثاری‌اند که در طول زمان منتشر می‌شوند و قرار است که نشر آنها به صورتی نامحدود تداوم یابد. این نشریات معمولاً در شماره‌های متوالی یا ادغام شونده منتشر می‌شوند و عموماً دارای علائم عددی یا تاریخی‌اند. مثال‌هایی از این نوع نشریات، پیاپیهای هستند نظیر روزنامه‌ها، نشریات ادواری، مجلات، و غیره و منابع ادغام شونده‌ای مانند نشریات صحافی نشده (کلاسوری) و وب سایت‌ها که به طور مستمر روزآمد می‌گردند. مرکز بین‌المللی ثبت پیاپیها، مدیریت شاپا را بر عهده دارد. نشانی این مؤسسه:

ISSN International Centre

20, rue Bachaumont
75002 Paris, FRANCE
Tel: (+33 1) 44 88 22 20
Fax: (+33 1) 40 26 32 43
E-mail: issnic@issn.org

1 . International Standard Serial Number (ISSN)

URL: <http://www.issn.org>

ناشران پیاپی‌ها باید برای دریافت شاپا برای نشریات خود به مرکز بین‌المللی شاپا یا مرکز ملی شاپا (در صورت دایر بودن) مراجعه کنند. برای نشریاتی معین مانند کتاب‌های سال، سالنامه‌ها، تک‌نگاشت‌های پیاپندی و مانند آنها، باید یک شاپا برای عنوان پیاپی که برای تمام قسمت‌ها یا مجلدات نشریه ثابت خواهد ماند، و یک شاپک برای هر جلد اختصاص داده شود.

در صورت اختصاص شاپک و شاپا برای نشریه‌ای، هر دو باید به صورت واضح و قابل تشخیص روی نشریه درج شوند.

۱۳-۸. ISTC

رمز استاندارد بین‌المللی متن^۱ نظام شماره‌گذاری اختیاری برای شناسایی کارآمد آثار متنی است. این استاندارد زیر نظر سازمان جهانی ایزو، از سوی سازمان جهانی استانداردسازی در ژنو توسعه می‌یابد.

ISTC برای شماره‌گذاری تمام آثار متنی در مواقعی که قصد تولید چنین اثری در یک یا چند روایت^۲ وجود داشته باشد، ممکن است به کار رود. با توجه به اهداف استاندارد، هر اثر متنی به منزله فرآورده مجرد و مشخص از مفاهیم هنری و فکری متشکل از ترکیبی از واژه‌هاست. نمونه‌هایی از آثار متنی عبارت‌اند از: مقاله‌ها، رساله‌ها، رمان‌ها، نمایشنامه‌ها و داستان‌های کوتاه.

ISTC به محصولات فیزیکی یا روایت‌های دیگر آثار اختصاص نخواهد یافت. به چنین محصولاتی (مانند کتاب چاپی، کتاب گویا، یا ویرایش‌های الکترونیکی این محصولات) شاپک اختصاص خواهد یافت.

1. International Standard Text Code (ISTC)
2. manifestation

ISTC شناسایی و مدیریت مؤثر آثار متنی^۱ و نه انتشارات را امکان‌پذیر می‌سازد، هرچند که امکان دارد به منظور جمع‌آوری روایت‌های مختلف آثار متنی با شناسه‌های محصولات دیگر همچون شابک مرتبط شود.

ISTC یک شماره محض^۲ خواهد بود، و هیچ رمز یا عنصر معنادار دیگری را شامل نخواهد شد و مالک و نویسنده اثر را نشان نخواهد داد.

استاندارد ISTC شامل ۱۶ رقم و بر مبنای ۱۶ است که با استفاده از اعداد ۰ تا ۹ و حروف A تا F ایجاد شده، و از چهار قسمت به شرح زیر تشکیل می‌شود: شناسه مؤسسه ثبت، سال، اثر و رقم کنترل.

ائتلافی متشکل از CISAC، بانک اطلاعاتی نیلسون^۳، و مؤسسه باوکر در آمریکا انتخاب شده است تا در آینده به عنوان متولی ثبت برای ISTC بر اساس ایزو ۲۱۰۴۷ عمل کند. برای اطلاعات اضافی درباره متولی ثبت ISTC با آدرس زیر تماس بگیرید:

CISAC

20-26 Boulevard du Parc
92200 Neuilly sur Seine
France
Tel.: (+ 33 1) 55 62 08 50
Fax: (+ 33 1) 55 62 08 60
E-mail: cisac@cisac.org
URL: <http://www.cisac.org>

1. textual works
2. dumb
3. Nielsen BookData

ISWC .۹-۱۳

ISWC آثار موسیقایی را به عنوان آفرینش‌های غیر مادی^۱ شناسایی می‌کند. از ISWC آن برای شناسایی مظاهر آثار موسیقی یا اشیای مرتبط با آن استفاده نمی‌شود. این گونه مظاهر و اشیای موضوع سایر نظام‌های شناسایی همچون ISRC، ISAN، ISTC، و شابم هستند (بنگرید به: توضیحات مربوط به هر کدام از این نظام‌ها که در بخش ۱۳ آمده است).

مثال: برای *Mozart's Die Zauberflöte* (فلوت جادویی) یک ISWC اختصاص خواهد یافت. همچنین برای دفترچه نت چاپی شابم، برای اشعار اپرا و ترجمه آن ISTC (و برای انتشارات آن شابک)، برای اجراهای ویدیویی ISAN، برای مجموعه برنامه‌های تلویزیونی V-ISAN و برای صدای ضبط شده اپرا یک ISRC اختصاص می‌یابد.

اطلاعات بیشتر از طریق متولی ثبت قابل دسترسی است:

CISAC

20-26 Boulevard du Parc
92200 Neuilly sur Seine
France
Tel.: (+ 33 1) 55 62 08 50
Fax: (+ 33 1) 55 62 08 60
E-mail: cisac@cisac.org
URL: <http://www.cisac.org>

ONIX .۱۴

ONIX استاندارد بین‌المللی برای بازنمون و ارتباط بین صنعت کتاب و پیایندها و اطلاعات محصولات الکترونیکی در شکل الکترونیکی است. ONIX

1. intangible

شامل مشخصات محتوا (اطلاعات، برچسب‌ها، و فهرست‌های رمزی) و یک XML DTD^۱ است.

ONIX را EDItEUR با همکاری مرکز ارتباطات صنعت کتاب^۲ و گروه مطالعاتی صنعت کتاب^۳، و با گروه‌های استفاده‌کننده در کشورهای مختلف که برای خدمات بازار کتاب و تهیه فهرست کتاب‌های موجود در بازار، استاندارد ONIX را پذیرفته‌اند، تهیه کرده است. این کشورها شامل ایالت متحده آمریکا، انگلیس، فرانسه، آلمان، استرالیا، کانادا و جمهوری کره است.

ONIX از سوی کتابخانه کنگره آمریکا با مارک^۴ ۲۱ و کتابخانه ملی بریتانیا با یونی‌مارک^۵ سازگار شده است. ONIX از سوی برخی کتابخانه‌های ملی کشورها و برای دریافت اطلاعات آثار ناشران، نیز اهداف فهرست‌نویسی پیش از انتشار (فیپا) یا اعتلای فهرست‌های دسترسی پیوسته عمومی^۶ استفاده می‌شود.

برای اطلاعات بیشتر درباره ONIX به نشانی زیر مراجعه کنید:

EDItEUR

39-41 North Road

London N7 9DP

UK

Tel: +44 (0)20 7607 0021

Fax: +44 (0)20 7607 0415

E-mail: brian@bic.org.uk

URL: <http://www.editeur.org/>

-
1. XML Document Type Dlepinition
 2. Book Industry Communciation
 3. Book Industry Study Group
 4. MARC21
 5. UNIMARC
 6. Online Public Access Catalogues (OPAC)

راهنمای شماره استاندارد بین‌المللی کتاب و موسیقی

۵۸

۱۵. انتشارات

راهنمای بین‌المللی ناشران^۱

راهنمای بین‌المللی ناشران شامل شناسه‌های اختصاص یافته به ناشران است. این راهنما در حال حاضر هم به شکل چاپی و هم به شکل الکترونیکی روی لوح فشرده منتشر می‌شود.

خبرنامه شبک^۲

خبرنامه شبک معمولاً جزئیات اجلاس سالانه سازمان جهانی شبک را ارائه می‌دهد.

1. Publishers' International ISBN Directory (PIID)
2. ISBN Newsletter

پرسش‌های متداول^۱ درباره نظام شابک

چرا باید از شابک استفاده کنیم؟

اگر ناشر یا کتابفروش‌اید، استفاده از شابک به نفع شماست، زیرا می‌خواهید کتاب‌هایتان به فروش برسند. اگر سفارش و توزیع کتاب‌های شما از طریق شابک صورت نگیرد یا در فهرست محصولات داده‌های کتاب‌شناختی منظور نشود، ممکن است کتاب‌های شما فروش نرود. زیرا مردم از وجود کتاب‌ها با خبر نمی‌شوند و حتی اگر از وجود کتاب‌ها مطلع گردند، ممکن است به علت دردسرهای سفارش به شیوه‌ای غیرمتعارف توجه چندانی به آنها نکنند.

آیا من مجبورم شابک داشته باشم؟

از نظر نظام جهانی شابک هیچ الزام قانونی برای داشتن شابک وجود ندارد و داشتن آن هیچ کمکی به حمایت از کپی‌رایت نمی‌کند. با وجود این در تعدادی از کشورها استفاده از شابک از سوی قانون الزامی شده است.

اگر کتابی برای فروش نباشد نیازی به شابک دارد؟

بهبتر است همه کتاب‌ها به وسیله شابک مشخص گردند.

آیا لازم است برای فهرست‌های تجاری و نمایشگاهی از شابک استفاده کنیم؟

در مواردی که فهرست برای ارائه اطلاعات کلی درباره محصول عرضه شده برای فروش در مزایده تولید می‌شود، نیازی به شابک نیست. فهرست در واقع به منزله یک منبع تجاری محسوب می‌شود (حتی اگر قیمت‌ها را درج نکند) و خارج از موضوع اختصاص شابک است. در مقابل، فهرست‌هایی که به

1. Frequently Asked Questions

همراه کاربرد نمایشگاهی، اطلاعات متنی درباره نویسندگانی خاص یا مضامینی معین ارائه می‌دهند، می‌توانند شابک داشته باشند.

چه کسی شناسه ناشر را اختصاص می‌دهد؟

فقط یک مؤسسه ثبت که سازمان جهانی شابک تعیین کرده است، می‌تواند شناسه ناشر را برای ناشران اختصاص دهد. نه این شناسه‌ها و نه هیچ یک از شابک‌های اختصاص یافته قابل فروش یا واگذاری به غیر نیست. اگر قیمت کتابم را تغییر دهم آیا باید از شابک جدیدی استفاده کنم؟ خیر.

آیا تغییر قالب کتاب به شابک جدیدی نیاز دارد؟

بله، قالب‌های مختلف، شابک‌های جداگانه‌ای لازم خواهند داشت. در حال انتشار کتابی به زبان خارجی هستیم. آیا شابک آن را باید از کشوری که کتاب به زبان آن کشور نوشته شده است، اخذ کنم؟ خیر. کشور ناشری که کتاب را منتشر می‌کند شناسه گروهی را تعیین می‌کند، نه زبان متن.

در حال ویرایش کتابی هستیم. آیا ویرایش جدید، شابک جدیدی نیاز دارد؟

تغییر اساسی در متن نیازمند شابک جدیدی است. اگر ویرایش به قدری است که باید در پشت صفحه عنوان از آن به منزله ویرایش تجدیدنظر شده یاد شود، باید شابک جدیدی به آن اختصاص یابد.

آیا تجدید چاپ بدون تغییر متن یا صحافی، شابک جدیدی نیاز دارد؟

خیر. شماره اصلی در تجدید چاپ بدون تغییر حفظ می‌شود.

به دلایل بازرگانی می‌خواهم یک شابک جدید را روی کتاب‌ها منتشر کنم. آیا اجازه این کار را دارم؟

خیر. عدم تغییر در متن، قالب یا صحافی، دریافت شابک جدید را توجیه

نمی‌کند.

در حال تجدید چاپ کتابی هستیم که قیمت آن تغییر کرده است. آیا شابک جدیدی باید اختصاص دهیم؟

خیر. تجدید چاپ اعم از اینکه با تغییر قیمت کتاب همراه باشد یا نه، شابک جدیدی نمی‌خواهد. مگر زمانی که با تجدید نظر همراه باشد.

در حال انتشار کتابی با ناشری دیگر هستیم. شابک چه کسی باید روی کتاب درج شود؟

در مورد آثاری که به صورت مشترک منتشر می‌شوند، هر دو ناشر می‌توانند شابک خود را روی کتاب چاپ کنند. باید روشن شود که کدام شماره مشخص‌کننده کدام ناشر است. ولی اگر فقط یکی از ناشران وظیفه انبار کردن و توزیع اثر را دارد، پیشنهاد می‌شود شابک ناشری که مسئول توزیع کتاب است به شکل رمزینه در پشت جلد چاپ شود.

آیا شابک کتابی که در بازار موجود نیست، می‌تواند برای کتاب دیگری اختصاص یابد؟

خیر. هر شابک فقط یک عنوان یا ویرایش و صحافی خاصی از آن را برای همیشه شناسایی می‌کند. حتی اگر آن اثر از چاپ خارج باشد، در بعضی از کتابفروشی‌ها یا حتماً در کتابخانه‌ها موجود است.

به آثار چند جلدی یا قالب‌های مختلف، شابک چگونه اختصاص می‌یابد؟

شابک باید به تمام دوره اثر چند جلدی اختصاص یابد. همچنین، اگر هر کدام از جلد‌ها به تنهایی عرضه می‌شوند، برای هر جلد نیز شابک جداگانه‌ای اختصاص خواهد یافت. اختصاص شابک به هر جلد حتی در مواردی که جلد‌ها به طور مستقل فروخته نمی‌شوند، توصیه می‌شود. این کار کنترل برگشتی‌ها (جلدهای معیوب) را امکان‌پذیر می‌سازد و امکان اشتباه در مورد انتشارات خاص را برطرف می‌کند. هر جلد باید تمام شابک‌ها را درج کند.

دستورالعمل‌های مشابه در خصوص بسته‌ها نیز صدق می‌کند (مانند لوح فشرده‌ای که همراه جزوه‌ای تولید می‌شود). اگر هر قسمت به طور مستقل

عرضه می‌شود، شابک جداگانه‌ای برای هر کدام و یک شابک برای بسته به عنوان شابک مجموعه اختصاص می‌یابد.

در حال انتشار یک سری نشریات هستیم. از شابک استفاده کنم یا از شاپا؟
 برای سری باید یک شاپا و برای هر نشریه باید یک شابک اختصاص یابد.
در مواردی که اثری تحت عنوان جدیدی تجدید چاپ می‌شود، آیا باید شابک جدیدی به آن اختصاص داد؟

بله. هر عنوان جدید شابک جدیدی لازم خواهد داشت.

من مالکیت شرکت دیگری را به دست آورده‌ام که از قبل شناسه ناشری برای خود دارد. همه کتاب‌های بعدی با نام من منتشر خواهند شد. آیا می‌توانم همه عنوان‌های منتشر شده ناشر قبلی را مجدداً شماره‌گذاری کنم؟
 موقعی که انتشارات با نام و نشان شما منتشر شدند، می‌توانید از شابک خود استفاده کنید.

چه اطلاعاتی از اثر باید در بخش مشخصات کتاب‌شناختی «ناشر» وارد شود؟

ناشر موظف است که مؤسسه گروهی یا سازمان مسئول نگهداری ثبت آثار را از شابک‌هایی که به آثار زیر چاپ اختصاص یافته، مطلع کند. عنصر «ناشر» ارجاع به نام مسئول انتشار اثر است. برای مثال، کتاب‌های بین‌المللی رید^۱ که عنصری اجباری در مشخصات هر ناشر و غیر تکراری است. طول فیلد ناشر متغیر است، اما طول پیشنهادی برای این فیلد حداکثر ۱۰۰ کاراکتر می‌باشد. هرچند فقط نام ناشر در مشخصات کتاب‌شناختی تصریح شده است، با این حال همه مؤسسه‌ها مسئول نگهداری نشانی و سایر مشخصات ارتباطی بروز شده ناشران برای سوابق داخلی خود هستند.

1. Reed International Books

چه اطلاعاتی لازم است در بخش کتاب‌شناختی «تاریخ انتشار» آورده شود؟ این بخش دربردارنده اطلاعاتی از اولین تاریخ انتشار اثر در کشوری است که اثر در آن کشور انتشار یافته است (یعنی تحت شابک جدید و به صورت مجزا از تاریخ اولین انتشار اثر). اگرچه تاریخ باید تا حد امکان دقیق باشد، ولی برای آگاهی پیش از موعد، ماه و سال و برای انتشارات موجود در انبار، سال به تنهایی کفایت می‌کند. آوردن این بخش اجباری است و قالب‌های زیر پیشنهاد می‌شود:

چهار رقمی (سال)

شش رقمی (ماه، سال)

هشت رقمی (روز، ماه، سال)

اگر تاریخ قبل از انتشار اثر از سوی ناشر تهیه شود، این تاریخ یک تاریخ تقریبی است که باید با تاریخ واقعی پس از انتشار جایگزین شود. انتظار نمی‌رود که تمام مؤسسه‌های محلی اطلاعات پیش از انتشار دریافت کنند، اما در مواردی که این روش انتخاب شد باید تاریخ تقریبی با تاریخ دقیق پس از انتشار اثر جایگزین شود.

من ناشر نیستم. می‌توانم شابک دریافت کنم؟

بله. از نظر ما، ناشر عبارت است از گروه، سازمان، شرکت، یا هر کسی که مسئولیت انتشار اثری را بر عهده می‌گیرد. ناشر همچنین شخص یا مؤسسه‌ای است که خطر مالی و هزینه‌های انتشار اثر را می‌پذیرد، چاپ‌کننده چنین مسئولیتی بر عهده ندارد.

توجه داشته باشید که در بعضی از کشورها قوانین بسیار مفصلی در خصوص نشر وجود دارد.

در کشور ما تجارت کتاب اغلب بدون کامپیوتر صورت می‌گیرد. آیا من نیز لازم است از شابک استفاده کنم؟

شما برای استفاده مؤثر از شابک، نیازمند داشتن کامپیوتر نیستید. شابک باعث صرفه‌جویی در زمان شما و دیگران برای رونویسی از پیشینه‌های کتاب‌شناختی می‌شود. به علاوه، اگر شما بخواهید کتابتان را صادر کنید، بدون شابک نمی‌توان اطلاعات اثر شما را در کتاب‌شناسی‌ها وارد کرد.

من کتاب‌ها را در کنار سایر محصولات چون لوازم‌التحریر، اسباب‌بازی‌ها، و سایر اقلام می‌فروشم. از آنجا که شابک فقط کتاب‌ها را شناسایی می‌کند، برای شماره‌گذاری سایر موارد چه باید بکنم؟

می‌توان سایر مواد را به وسیله نظام‌های شماره‌گذاری دیگری همچون EAN شماره‌گذاری کرد. دستگاه‌های پویسگر مدرن انواع مختلف شماره‌های رمزینه را می‌خوانند و پردازش می‌کنند.

سازمان ملی EAN از من خواسته که عضو نظام EAN شوم. آیا عضویت در آن اجباری است؟

اگر فقط می‌خواهید از شابک در شکل رمزینه EAN-13 استفاده کنید، مجبور به عضویت در آن نیستید. اما چون EAN و UCC استانداردهای شماره‌گذاری دیگری را برای شناسایی کارتونها، محموله‌ها، موقعیت‌ها^۱ و دیگر خدمات مرتبط با امور تجاری همچون شماره نشانی الکترونیکی (رمزهای موقعیت کالا)، مبادله الکترونیکی داده‌ها و غیره را فراهم می‌کنند، می‌توانید عضو شوید. برای اطلاعات بیشتر با سازمان ملی EAN درکشورتان مکاتبه کنید.

1. shipping units
2. Locations

اگر من تمام شماره‌های مربوط به شناسه خود را استفاده کنم، چه اتفاقی می‌افتد؟

در صورت نیاز شناسه دیگری با ظرفیت شماره‌گذاری بیشتر برای شما اختصاص می‌یابد. این یک شناسه اضافی خواهد بود، و جایگزینی بر شناسه قبلی نیست.

آیا قالب‌های مختلف یک اثر الکترونیکی (مانند PDF و HTML) شابک جداگانه‌ای نیاز دارند؟

قالب‌های مختلف آثار الکترونیکی به عنوان محصولات متفاوت محسوب می‌شوند و اگر هر قالب به طور جداگانه‌ای عرضه شود به شابک دیگری نیاز خواهد داشت.

آیا به آثار چاپ بر اساس تقاضا شابک اختصاص می‌یابد؟

بله. اگر آثار چاپ بر اساس تقاضا جای ویرایش اصلی را می‌گیرند و به همان قالب باشند، شابک اصلی را خواهند داشت. اگر تغییری در محتوا یا قالب برای تشکیل یک ویرایش جدید ایجاد شود، شابک جداگانه نیاز خواهد بود. برای آثار چاپ بر اساس تقاضا که بر مبنای نیازهای مشتری تولید شده‌اند، شابک اختصاص می‌یابد؟

خیر. به آثاری که به صورت محدود تولید می‌شوند، همچون آثار چاپ بر اساس تقاضای شخصی با محتوای تهیه شده طبق تقاضا، شابک اختصاص نخواهد یافت.

آیا سازمان جهانی شابک، هزینه شابک‌ها را تعیین می‌کند؟ و آیا این هزینه در همه جا یکسان است؟

سازمان جهانی شابک در تعیین میزان هزینه‌های ارائه شابک‌ها دخالتی ندارد، زیرا مسئولیت مستقیم اختصاص شابک بر عهده مؤسسه‌های ملی یا گروهی است. چون این وظیفه بر عهده مؤسسه‌های ملی یا گروهی گذاشته

شده، و بر اساس عوامل متغیر اقتصادی، هزینه‌های تعیین شده از سوی هر مؤسسه ممکن است متفاوت باشد.

آیا می‌توانم فقط یک شابک دریافت کنم؟

در بعضی از کشورها شابک‌ها به تنهایی هم قابل دریافت‌اند (برای ناشران مؤلف). در این گونه موارد نه شناسه ناشر و نه شابکی معین به معنای شناسایی ناشری خاص وجود نخواهد داشت. در بعضی دیگر از کشورها شابک‌ها فقط به صورت بلوکی (گروهی از شماره‌ها) صادر می‌شوند و در این صورت شابک‌های اختصاص یافته ۱۰ تا است. لطفاً به مؤسسه ملی شابک که مسئول ناحیه زبانی، منطقه جغرافیایی، یا گروه‌بندی مناسب دیگری است مراجعه کنید.

در کشور ما مؤسسه ملی مسئولی وجود ندارد، چه باید بکنم؟

شابک استاندارد کاملی است که در بیش از ۱۶۰ کشور جهان اجرا شده است و انقلابی در رویکردهای ذخیره‌سازی، بازیابی، و استفاده از داده‌های کتاب‌شناختی ایجاد کرده و به خرده‌فروشی مؤثر و توزیع کارآمد کمک کرده است. پیشنهاد می‌کنیم که با وزارت فرهنگ یا هر انجمن دیگری که مسئول تجارت کتاب است یا در آن نفوذ دارد، تماس بگیرید و آنها را راهنمایی کنید تا با مزایای عضویت و اجرای نظام شابک در کشورتان آگاه شوند. باید آنها را ترغیب کنید برای رایزنی درباره لازمه‌های تأسیس یک مؤسسه ملی شابک با سازمان جهانی شابک تماس بگیرند. اگر این روش مؤثر نبود، از سازمان جهانی شابک راهنمایی بیشتری درخواست کنید. در کوتاه مدت برای اینکه آثار شما شابک دریافت کرده و در سطح بین‌المللی عرضه شوند، می‌توانید با توزیع‌کننده‌ای در کشوری دیگر که مایل باشد موجودی شما را معرفی کرده و شابک‌هایی از طرف شما به آثارتان اختصاص دهد، تماس بگیرید (بنگرید به: بخش ۵-۹).

آیا مردم در کشورهای دیگر می‌توانند از طریق موتورهای کاوش به جست‌وجوی کتاب‌های من بپردازند؟ اگر نه، چگونه می‌توانم این کار را انجام دهم؟

خیر. برای امکان پذیر شدن این امر باید با مؤسسه شابک در کشورتان تماس بگیرید و در خصوص جزئیات نحوه ورود اطلاعات کتاب‌هایتان در فهرست‌های ملی و کتاب‌های منتشر شده (یعنی کتاب‌های موجود در بازار) سؤال کنید. در بعضی مواقع مجبورید مرکز پخش از آن کشور برای عرضه و معرفی آثارتان به دست آورید.

ادامه پرسش‌ها در خصوص تغییرات ساختاری شابک و تجدیدنظر در استاندارد است.

هدف اصلی از تجدیدنظر در شابک و ساختار آن چه بود؟

هدف اصلی از برنامه تجدیدنظر در شابک افزایش ظرفیت شماره‌گذاری نظام شابک بود. در نتیجه تغییرات به عمل آمده در نشر الکترونیکی و تحولات دیگری که در صنعت نشر به وقوع می‌پیوندد، ظرفیت شماره‌گذاری نظام شابک بسیار زودتر از پیش‌بینی‌های اولیه آن، که در هنگام طراحی نظام شابک بر اساس کتاب‌های چاپی در اواخر دهه ۱۹۶۰ انجام شده بود، به اتمام می‌رسد.

چه تغییراتی در نظام شابک ایجاد شده است؟

طول شابک از ۱۰ رقم به سیزده رقم در حال تغییر است. اینک پیش‌شماره سه رقمی که از سوی EAN بین‌المللی برای شابک در نظر گرفته شده بود، به ابتدای آن اضافه خواهد شد. پیش‌شماره‌هایی که از قبل EAN بین‌المللی تهیه کرده است، ۹۷۸ و ۹۷۹ است، اما ممکن است پیش‌شماره‌های دیگری که ظرفیت نظام و استمرار آتی آن را تضمین کند، وجود داشته باشد. شابک‌ها

همچنان دارای رقم کنترلی خواهند بود، با این تفاوت که نحوه محاسبه در حال تغییر است. برای توضیح بیشتر درباره محاسبه آن به بخش ۴-۵ مراجعه کنید.

چرا روش دیگری اعمال نمی‌شود؟

راه حل سیزده رقمی از زمانی که کتاب‌ها، شابک را به همراه رمزینۀ EAN-13 داشتند، پیشنهاد شده بود (یعنی، شابک ده رقمی با پیش‌شماره ۹۷۸ و با رقم کنترل نهایی محاسبه شده). این راه حل نیز نظام شابک را قادر می‌سازد که از پیش‌شماره ۹۷۹ استفاده شود، که از سال‌ها پیش برای استفاده آتی در دنیای تجارت کتاب در نظام EAN رزرو شده بود.

چرا شابک به یک شماره محض شبیه‌شاپا تغییر نیافته است؟

چنین نظامی بدون وجود یک پایگاه اطلاعاتی قوی مرکزی که مدیریت اختصاص شابک و جلوگیری از تکرار را بر عهده داشته باشد، امکان‌پذیر نیست. توسعه پایگاه اطلاعاتی مرکزی، حتی به شکل شبکه‌ای توزیع شده، پیشنهاد مزبور را به روشی هزینه‌بر و راه‌حلی پیچیده برای استفاده‌کنندگان از نظام شابک تبدیل می‌کرد.

تغییر شابک ده رقمی به سیزده رقمی چه اثراتی دارد؟

هر کسی که داده‌های شابک را در نظامی خودکار ثبت، ذخیره‌سازی، یا مبادله می‌کند، اطمینان می‌یابد که آن نظام‌ها می‌توانند شابک را در قالب ۱۳ رقمی همراهی کنند. ناشران، توزیع‌کنندگان، خرده‌فروشان و کتابداران گروه‌های اصلی تحت تأثیر این تحولات هستند. نرم‌افزارهای کاربردی مانند نظام‌های سفارش مکانیزه، نظام‌های کنترل موجودی، نظام‌های فروش کامپیوتری و بانک‌های اطلاعاتی کتابخانه تحت تأثیر این تغییرات خواهند بود.

گزیده‌هایی از راهنمای اجرای شابک ۱۳ رقمی

تبدیل عطف به ماسبق

لازم است ناشران همه شابک‌های خود را مجدداً محاسبه کنند و شکل جدید شابک را در نظام‌های خود اعمال کنند. این محاسبه، شابک کتاب‌های موجود، احتمالاً همه یا اغلب عنوان‌های چاپ شده، که برای آنها ممکن است سفارش یا درخواستی برسد، و همه شابک‌های بالاتکلیف و اختصاص نیافته را که در مؤسسه‌های محلی وجود دارند، شامل می‌شود.

نرم‌افزاری برای تبدیل شابک‌ها در تعداد کم، به طور گسترده در دسترس خواهد بود، و تأمین‌کنندگان نظام‌ها برنامه‌های تبدیل را برای مشتریان‌شان تأمین می‌کنند. بعضی از ناشران، مخصوصاً آنهایی که تعداد قابل توجهی شابک‌های اختصاص نیافته دارند، ممکن است به ادامه استفاده از شابک ۱۰ رقمی برای نظام داخلی خود وسوسه شوند یا تغییراتی را اعمال کنند که به نظر برسد، شماره تغییر کرده است. ولی در واقع ساختار شابک هنوز بر پایه شابک ده رقمی استوار است. این امر دلسرد کننده است، زیرا ممکن است در هنگام استفاده از پیش شماره ۹۷۹ ابهاماتی به وجود آید. این امر همچنین برای استفاده‌کنندگانی که در نظام‌های داخلی، شابک‌های خود را به شناسه انتشارات و رقم کنترل خلاصه می‌کنند، و حتی شناسه ناشر را حذف می‌کنند، خطری خاص محسوب خواهد شد.

توجه: از ناشران انتظار نمی‌رود که موجودی خود را با شابک‌های ۱۳ رقمی برچسب بزنند، زیرا رمزینه بدون تغییر باقی مانده و شماره ۱۳ رقمی EAN که در پایین رمزینه چاپ می‌شود با شابک سیزده رقمی یکسان خواهد بود (اگرچه بدون خط تیره).

کتابفروشان برای سفارش، صدور صورت‌حساب، و سایر اعمال خود از اول ژانویه ۲۰۰۷ نیازمند استفاده از شابک‌های ۱۳ رقمی‌اند و در صورت امکان حتی تمایل دارند، زودتر از آن استفاده کنند. به زودی بیشتر نظام‌های کتابفروشی توانایی استفاده از شماره‌های ۱۳ رقمی را که در نظام EAN به کار می‌رود، خواهند داشت. امکان خواندن و پردازش شماره‌هایی با ساختار یکسان برای کتاب‌ها و سایر محصولات تجاری بدون اینکه خطر ابهامی وجود داشته باشد از فواید این تغییر است. کنترل موجودی به طور دستی و سایر نظام‌ها ممکن است مستلزم تبدیل شابک ۱۰ رقمی به شابک ۱۳ رقمی باشد.

کتابخانه‌ها و نظام‌های کتابخانه‌ای

کتابخانه‌ها و فروشندگان نظام‌های کتابخانه‌ای باید از هر دو شابک ۱۰ رقمی و شابک جدید ۱۳ رقمی بسیار زودتر از شروع سال ۲۰۰۷ پشتیبانی کنند و به ادامه این کار در آینده به خوبی مبادرت ورزند.

لازم نیست شابک‌های موجود در پیشینه‌های کتاب‌شناختی تغییر کنند، اما قالب‌های پیشینه باید در اسرع وقت بتوانند شابک‌های ۱۳ رقمی را همچون شابک‌های ۱۰ رقمی نگهداری کنند. کتابخانه‌ها ممکن است بخواهند هر دو شکل شابک را در مواقعی که ناشران در کتاب‌های خود چاپ کرده‌اند، ثبت کنند، و احتمال دارد قبل از شروع سال ۲۰۰۷ این کار را شروع کنند. زمانی که سفارش خرید بر پایه پیشینه کتاب‌شناختی باشد که فقط شابک ۱۰ رقمی را دارد شابک باید در پیشینه‌های عملیات خرید به ۱۳ رقم تبدیل شود.

مراجعه به کتاب‌هایی که از شابک‌های ۱۰ رقمی استفاده کرده‌اند به طور نامحدود ادامه خواهد یافت. مراجعان باید بتوانند با استفاده از شابک ۱۰ رقمی و ۱۳ رقمی در محدوده ۹۷۸، اطلاعات کتاب‌شناختی را در فهرست‌های کتابخانه بیابند، بدون اینکه به شکل شابک ثبت‌شده در رکوردهای

کتاب‌شناختی توجه کنند. این کار مستلزم ایجاد تغییراتی در نمایه‌ها و نرم‌افزارهای جست‌وجوست، که در صورت امکان باید بسیار زودتر از اول ژانویه ۲۰۰۷ صورت گیرد.

کتابخانه‌هایی که جست‌وجوی فهرست سایر کتابخانه‌ها و منابع اطلاعاتی را برای مراجعان و کارمندان خود از طریق رابط کاربر واحدی فراهم می‌کنند، نیاز خواهند داشت به مجموع تغییرات مطابق با شابک‌های ۱۳ رقمی توجه کنند. نظام‌هایی که نتایج جست‌وجو از چندین منبع را با استفاده از شابک‌ها ادغام و دوباره‌کاری‌ها را حذف می‌کنند، باید امکان حضور پیشینه‌های مختلف حاوی شکل‌های مختلف شابکی واحد را فراهم کنند. برعکس، کتابخانه‌هایی که فهرست‌های آنها امکان جست‌وجو از راه دور را فراهم می‌کنند، باید مجموعه تغییرات در فهرست‌های خود را مورد توجه قرار دهند.

کتابخانه‌ها لازم است متوجه تأثیر تغییرات در نظام‌های خود و نظام‌های از راه دور باشند، اینها ممکن است تقویت فهرست‌ها چون تصویر جلد‌ها، فهرست مطالب، خلاصه‌ها، بررسی‌ها، خرده‌فروشان کتاب‌های اینترنتی، نظام‌های سیاهه مواد خواندنی، سرورهای رابط^۱، درگاه‌های جمعی^۲، محیط‌های آموزش مجازی، و دسترسی به کتاب‌های تمام متن را شامل شود.

در بخش مدیریتی نظام‌های کتابخانه ممکن است به تغییراتی در طول شکل فیلد، امور روزمره اعتباربخشی، و طرح‌های صفحه و چاپ نیاز باشد. نظام‌های امانت بین کتابخانه‌ای ممکن است برای تطبیق به شابک وابسته باشند. ممکن است نرم‌افزاری وجود داشته باشد که از شابک برای تطبیق و حذف تکرار در پیشینه‌های کتاب‌شناختی در مواقعی که به صورت پیوسته یا دسته‌ای وارد می‌شوند، استفاده کند.

1. Link servers
2. Corprate portal

از ژانویه ۲۰۰۷ نظام‌های کتابخانه‌ای باید برای تمام جنبه‌های خرید کتاب، از جمله همه عملیات مالی با کتابفروشان با شابک سیزده رقمی کار کنند. کتابداران و تهیه‌کنندگان نظام‌های آنها باید با تهیه‌کنندگان کتاب و سازمان‌های مناسب تجاری همکاری کنند تا سازوکارهای انتقال در حد امکان زودتر تعیین شود. فرمت‌های استاندارد مبادله الکترونیکی داده‌ها مانند EDIFACT شابک (در شکل ده رقمی) و EAN را تأمین می‌کنند، بنابراین هر دو عنصر می‌توانند در دوره انتقال عوض شوند. باید توجه کرد که این ملاحظات نه تنها برای کتاب‌های چاپی بلکه برای کتاب‌های الکترونیکی و همه منابع دیگری که می‌توانند شابک دریافت کنند، اعمال خواهد شد. اگرچه رمزینگی‌گذاری شماره‌های دریافتی (نسخه‌های خاص) کتاب‌ها عوض نخواهد شد، پوششگرهای رمزینگی که برای ورود داده‌ها یا جست‌وجو و ورود شابک‌ها از رمزینگی EAN، که خروجی آنها شابک‌های ۱۰ رقمی است، استفاده می‌کنند، نیازمند برنامه‌ریزی مجدد خواهند بود.

پیاده‌سازی تغییرات اجرایی شابک

استاندارد جدید شامل ویرایش رهنمودها برای دامنه استفاده از شابک خواهد بود. به احتمال زیاد این رهنمودها نسبت به رهنمودهای فعلی تغییرات چشمگیری از لحاظ کاربرد شابک در مورد محصولات واجد شرایط یا قواعد مربوط به قالب و تغییرات ویرایشی نخواهند داشت. در عین حال، برای مطابقت با اشکال جدید انتشارات مانند انتشارات الکترونیکی (کتاب‌های الکترونیکی) بازنویسی خواهند شد. اطلاعات کامل درباره دامنه کاربرد شابک را می‌توان با مراجعه به راهنمای استفاده‌کنندگان شابک و مؤسسه‌های شابک به دست آورد.

برنامه زمانی برای استفاده از شابک ۱۳ رقمی

احتمالاً دوره انتقال نسبتاً زیادی برای پذیرش شابک ۱۳ رقمی تا اول ژانویه ۲۰۰۷ وجود دارد. سرعت پیشرفت در انتقال از شابک ۱۰ رقمی به ۱۳ رقمی به نیازمندی‌های همه شرکای تجاری بستگی دارد. برخی سازمان‌هایی که از نظام‌های جدید استفاده می‌کنند، احتمال دارد با درخواست از شرکای تجاری خود آنها را زودتر از موعد، مجبور به پذیرش شابک ۱۳ رقمی کنند. این کار به صورت زنجیره‌ای باعث می‌شود استفاده گسترده از شابک ۱۳ رقمی پیش از سال ۲۰۰۷ فراهم شود.

چون ناشران بدون تردید در سال‌های بعد مخزنی با شابک ۱۰ رقمی نگهداری خواهند کرد، احتمال دارد، احساس کنند که حرکت به سوی چاپ شابک ۱۳ رقمی بر روی کتاب‌هایشان در کمترین زمان ممکن همراه با شابک ۱۰ رقمی معقول‌تر است. توصیه مؤکد می‌شود که اگر این تصمیم اتخاذ شود، شماره‌ها باید در پشت صفحه عنوان و پشت جلد، اگر رمزینهای وجود نداشته باشد، به شکل زیر درج گردد:

ISBN-13: 978-1-873671-00-9

ISBN-10: 1-873671-00-8

این روش کمک می‌کند که بعد از سال ۲۰۰۷ شابک ۱۰ رقمی در هنگام تجدید چاپ با کمترین یا بدون هزینه حذف شود. به هر حال ناشران باید مطمئن باشند که می‌توانند سفارش‌هایی را با استفاده از شابک-۱۳ قبل از درج آن روی منابع چاپی دریافت و پردازش کنند. عنوان‌هایی که پس از اول ژانویه ۲۰۰۷ چاپ می‌شوند، باید شکل زیر را داشته باشند.

ISBN 978-1-873671-00-9

رمزینه پشت جلد عوض نخواهد شد، به جز اینکه اعداد قابل خواندن با چشم در مورد عنوان‌هایی که پس از اول ژانویه ۲۰۰۷ چاپ می‌شوند به شابک

۱۳ رقمی که به دنبال واژه ISBN نوشته می‌شود، تبدیل خواهد شد و خطوط تیره برای وضوح حفظ خواهد گردید. ناشران و چاپ‌کنندگانی که از نرم‌افزارهای خود برای تولید رمزیننه استفاده می‌کنند، باید مطمئن شوند که این رمزیننه‌ها با مقررات جدید مطابقت دارند و دقت کنند که تولیدکنندگان رمزیننه‌ها بر روی فیلم یا رمزیننه به صورت فایل به درستی این مقررات را به کار گرفته‌اند.

ISBN 978-1-873671-00-9

9 781873 671009

مثالی برای رمزیننه قابل خواندن با چشم با شابک ۱۳ رقمی

توجه داشته باشید که در دوره قبل از ۲۰۰۷ ناشران و چاپ‌کنندگان باید چاپ شابک ۱۰ رقمی قابل خواندن با چشم را بالای رمزیننه در پشت جلد کتاب ادامه دهند، حتی اگر کتاب هر دو شابک ۱۰ و ۱۳ را چاپ کرده باشند. استفاده‌کنندگانی که تمایل دارند شابک ۱۳ را با استفاده از رمزیننه چاپ شده و متن وابسته به آن تعیین کنند، باید به شماره EAN که در زیر رمزیننه چاپ شده است، اعتماد کنند.

محاسباتی که درستی شابک ۱۰ و ۱۳ رقمی را معتبر می‌سازد و آن را برای نمایش تفکیک می‌کند در دستنامه استفاده‌کنندگان از شابک قابل دسترسی است. اطلاعات مربوط به این محاسبه‌ها به زودی در صفحات خانگی سازمان جهانی شابک در دسترس خواهد بود.

در خصوص فهرست‌ها و فرم‌های سفارش از انبار توجه ویژه‌ای باید در زمان معرفی شابک‌های ۱۳ رقمی اعمال شود. توصیه می‌شود ناشران، شابک‌های ۱۰ و ۱۳ رقمی را در فهرست‌ها و برگه‌های سفارش در دوره قبل از تغییر چاپ اعمال کنند. برای جلوگیری از درک نادرست باید از چاپ شابک‌ها به صورت اختصاری خودداری شود.

به یقین بعضی از کتابفروشان خواهند خواست شابک ۱۳ رقمی را قبل از تاریخ مقرر در سفارش‌های خود به کار ببرند. این کار باید طبق توافق شرکای تجاری صورت گیرد و ناشران باید با تهیه‌کنندگان نظام‌هایشان تصمیم بگیرند که آیا آنها باید در زمان انجام سفارش‌ها همه شابک‌های رسیده را به شکل ۱۳ رقمی تبدیل کنند یا نه. در هر صورت، آنها باید در موقعیتی باشند که همه شابک‌های ۱۳ رقمی را بعد از اول ژانویه ۲۰۰۷ پردازش کنند تا ابهامی در مورد عدد ۹۷۹ پیش نیاید.

مسئولیت برای تغییرات

به سازمان‌ها توصیه می‌شود که همه نظام‌های موجود - دستی و الکترونیکی - را در اسرع وقت مرور کنند، برنامه عملیاتی طراحی کنند و منابع لازم را اختصاص دهند. توصیه می‌شود که یک نفر مدیر ارشد اجرایی در همه سازمان‌ها برای نظارت بر تغییرات اساسی در همه زمینه‌های مرتبط معرفی گردد. اینها ابتدا بر نظام‌ها تأثیر خواهند گذاشت، اما همچنین روی فرایندهای ویراستاری، فروش و بازاریابی، واحدهای تولید و طراحی و همچنین بر عملکردهای حسابداری و حق مؤلف در مراکز نشر تأثیر می‌گذارند. فهرستی از نظام‌هایی که ممکن است در مراکز نشر، تأثیر پذیرند به شرح زیر است:

- اختصاص شابک
 - اطلاعات محصول
 - مدیریت ویراستاری
 - نظام‌های تولید
 - نظام‌های تأمین‌کننده کتاب الکترونیک
 - مدیریت انجام سفارش و انبار
 - حسابداری
 - حقوق و قراردادهای
 - مدیریت حقوقی و نظام‌های حق مؤلف
- کتابفروشان باید زمینه‌های دیگری را نیز مد نظر داشته باشند:
- نظام‌های سفارش
 - کنترل موجودی
 - پایانه‌های فروش
 - حسابداری
- کتابخانه‌ها باید زمینه‌های زیر را بررسی کنند:
- نظام‌های فراهم‌آوری شامل پیغام‌های عملیات با شرکای تجاری
 - نظام‌های فهرستنویسی و سایر نظام‌های ورود اطلاعات کتاب‌شناختی
 - نظام‌های امانت بین کتابخانه‌ای
 - امور روزمره ورود پیشینه‌های کتاب‌شناختی
 - پوشگرهای رمزینها
 - فهرست‌های محلی
 - نظام‌های فراکاوش / درگاه اطلاعاتی
 - امکان تعامل با منابع اطلاعاتی از راه دور و مشتریان

- ارتباط نظام با محتوا و خدمات از راه دور
- سایر نظام‌های مرتبط با شابک

ارتباط با شرکای تجاری

تصمیمات و ارتباطات روشن با شرکای تجاری در خصوص زمان و روش‌های اجرا برای معرفی مطمئن استاندارد جدید بسیار تعیین کننده هستند. به همه سازمان‌ها توصیه می‌شود که برنامه‌های اجرا و زمانبندی خود را با شرکای تجاریشان، به عنوان بخشی از بررسی‌های داخلی خود، به اشتراک بگذارند و همچنین مطمئن شوند که شرکای آنها هم در حال اعمال همین برنامه‌ها هستند.

سایر ملاحظات

با احتمال دسترسی بازار کتاب به پذیرش پیش‌شماره‌های اضافی برای شابک‌های سیزده رقمی در آینده، احتمال دارد که این نظام در ساختار جدید تعریف شده برای سال‌های سال به حیات خود ادامه دهد. با این حال، توسعه‌دهندگان ممکن است سناریوهای مرتبط با زمینه‌های زیر را علاوه بر این استاندارد در ذهن داشته باشند:

- برخی سازمان‌ها علاقه‌مند به GTIN (شماره کالای تجارت جهانی) ۱۴ رقمی هستند، که در آن یک رقم اضافی در ابتدای شابک ۱۳ رقمی که می‌تواند به منزله سطح بسته‌بندی باشد، با توافق شرکای تجاری به کار گرفته می‌شود.
- استفاده از شناسه شیء دیجیتال^۱ یا نام‌های منابع متحدالشکل^۲ ممکن است در بخشی از زنجیره تأمین صنعت به صورتی گسترده‌تر پذیرفته

1. Digital Object Identifier (DOI)
2. Uniform Resource Names (URN)

شود؛ اینها شناسه‌هایی با طول متفاوت هستند که می‌توانند با شابک منطبق باشند.

سیستم شابک در شکل جدید آن برای همه کاربردهای رایج شناخته شده، سیستمی مناسب و پایدار است؛ اما ممکن است ایجاد انعطاف بیشتر برای رسیدن به خواسته‌های زنجیره تأمین در آینده، به صلاح نظام شابک باشد.

پرسش‌های متداول

برای شابک‌هایی که ناشر قبلاً دریافت کرده و از آنها استفاده نکرده است چه اتفاقی می‌افتد؟

تا زمانی که این شماره‌ها به اتمام نرسیده است، ناشر باید به استفاده از آنها ادامه دهد اما باید آنها را به شکل استاندارد ۱۳ رقمی، با پیش شماره ۹۷۸ تبدیل کند.

تبدیل شود به ISBN: 1-873671-00-8

ISBN: 978-1-873671-00-9

آیا به آثاری که قبلاً به چاپ رسیده‌اند، باید شابک‌های جدیدی اختصاص یابد؟

خیر. از اول ژانویه ۲۰۰۷ شابک‌های موجود باید از ۱۰ رقم به ۱۳ رقم (با افزودن پیش‌شماره ۹۷۸) تبدیل شوند. این تبدیل همه عنوان‌های موجود و نایاب را شامل می‌شود؛ همچنین آنهایی را شامل می‌شود که در فهرست‌ها وجود دارند.

نیازی به تغییر شابک و رمزین کتاب‌ها تا زمانی که تجدید چاپ نشوند، نیست، زیرا رمزین از قبل نشانگر EAN-13 است که شماره یکسانی با شابک جدید ۱۳ رقمی می‌باشد.

آیا ناشر می‌تواند شابک ۱۰ رقمی را با افزودن پیش‌شماره ۹۷۸ دوباره استفاده کند؟

خیر. اضافه کردن پیش‌شماره ۹۷۸ که قبلاً استفاده شده شابک جدیدی نمی‌سازد در نتیجه و به همان دلیل نباید برای اثری جدید اختصاص یابد.

آیا با استفاده از شابک‌های ۱۰ رقمی پس از اول ژانویه ۲۰۰۷ می‌توانم با شرکای تجاری ارتباط برقرار کنم؟

پس از اول ژانویه ۲۰۰۷ شابک‌ها ۱۳ رقمی خواهند شد و تمام نظام‌های مکانیکی باید با این شکل تطبیق داده شوند. نظام‌های بازرگانی پس از این تاریخ ممکن است شابک‌های ۱۰ رقمی را پشتیبانی نکنند. ولی در دوره گذار، می‌توان ترتیبی داد که شرکای تجاری از هر دو شکل پشتیبانی کنند.

آیا ناشران باید شابک‌ها را به ۱۳ رقم تغییر دهند یا می‌توانند به استفاده از شابک‌های ۱۰ رقمی ادامه دهند؟

برای جلوگیری از ابهام، ناشران باید از اول ژانویه ۲۰۰۷ نظام‌های خود را به شابک ۱۳ رقمی تغییر دهند (زمانی که پیش‌شماره اضافی ۹۷۹ به کار گرفته می‌شود). اگرچه زمان شروع آن خیلی دور نیست، ناشران باید تغییرات لازم را تا آن زمان انجام دهند. ضروری است که نظام‌های مکانیکی تا آن تاریخ با شکل جدید مطابقت داده شوند تا بدون هیچ مانعی بتوانند با شرکای تجاری خود ارتباط برقرار کنند.

هنوز شابک‌های ۱۰ رقمی زیادی در شرکت ما وجود دارد، چرا باید آنها را به شکل ۱۳ رقمی تغییر دهیم؟

استاندارد بین‌المللی شابک در حال تغییر است. نظام شابک همه امور بازرگانی را در سطح بین‌المللی اداره می‌کند، و اختصاص شابک در سطح بین‌المللی سازماندهی می‌شود. نظر به اینکه موجودی شابک در اغلب قسمت‌های دنیا رو به اتمام است، شابک ۱۳ رقمی ضروری می‌باشد. بنابراین،

برای حفظ نظام، پیش‌شماره اضافی ۹۷۹ برای گسترش ظرفیت شماره‌ها در نظر گرفته شده است.

آیا ممکن است ناشران از پیش‌شماره ۹۷۹ در ابتدای شابک فعلی خود استفاده کنند؟

خیر. به سؤال بعدی نگاه کنید.

آیا شرکت انتشاراتی ما همان پیش‌شماره‌های موجود در گروه ۹۷۸ را برای پیش‌شماره ۹۷۹ دریافت خواهد کرد؟

تقریباً به طور یقین خیر. یکی از دلایل کمبود شابک ۱۰ رقمی این است که پیش‌شماره‌ها قبلاً با دست و دلبازی اختصاص یافته بودند. نتیجه اینکه برای بعضی از ناشران شماره بسیار بیشتری از آنچه نیاز دارند، اختصاص یافته است. مؤسسه‌های شابک سعی خواهند کرد در آینده از بلوک‌های کوچک‌تر شماره‌ها استفاده کنند و این امر به ایجاد رویه جدید در اختصاص پیش‌شماره‌های شابک منجر خواهد شد.

آیا باید هم شابک ۱۰ رقمی و هم ۱۳ رقمی روی اثر چاپ گردند؟

برای کتاب‌هایی که پس از اول ژانویه ۲۰۰۷ به چاپ می‌رسند، فقط باید از شابک ۱۳ رقمی استفاده شود. برای کاستن از سطح تغییرات مورد نیاز، به ناشران توصیه می‌شود از شابک ۱۰ و ۱۳ رقمی به طور همزمان در شناسنامه انتشارات خود استفاده کنند. در این صورت در تجدید چاپ آثار خود پس از تاریخ اعلام شده می‌توانند شابک ۱۰ رقمی را حذف کنند.

نیازی به درج شابک ۱۳ رقمی در بالای رمزینیه قبل از اول ژانویه ۲۰۰۷ نیست، زیرا شماره EAN در پایین رمزینیه و به شکل قابل خواندن با چشم شبیه شماره شابک ۱۳ رقمی است (اگرچه خط تیره ندارد). ولی انتشاراتی که پس از اول ژانویه ۲۰۰۷ منتشر می‌شوند، ناشران باید شابک ۱۳ رقمی قابل خواندن را با افزودن خطوط تیره در فواصل مشخص، بالای رمزینیه و در پشت جلد چاپ کنند.

راهنمای توسعه نظام‌های بین‌المللی

به تهیه‌کنندگان نظام‌ها توصیه می‌شود در هنگام طراحی نرم‌افزارهایی که با شاپک تعامل دارند به موارد زیر توجه کنند:

ورود داده‌های شاپک - نکات کلی

در حالی که استاندارد شاپک یک استاندارد ۱۳ رقمی واحدی را تعریف می‌کند، چند سالی با روایت‌های ۱۰ رقمی همراه با پیش‌شماره ۹۷۸ EAN.UCC در داخل زنجیره تأمین، برخورد خواهیم کرد. توسعه‌دهندگان باید به میزانی که روال‌های ورودی روایت‌های شاپک ۱۰ و ۱۳ رقمی بر اساس نیازهای داخلی نظام خواهند پذیرفت و تبدیل خواهند کرد، توجه داشته باشند. وقتی شاپک ۱۰ رقمی به شاپک ۱۳ رقمی تبدیل می‌شود، بخش پیش-شماره ۹۷۸ در ابتدای ۹ رقم اول شاپک ۱۰ رقمی قرار می‌گیرد و به دنبال آن عدد کنترل که بر مبنای ۱۰ مطابق فرمول بخش ۴-۵ محاسبه خواهد شد، می‌آید.

همان‌گونه که همه شناسه‌های محصول EAN.UCC ممکن است به شکل ۱۴ رقمی نمایش داده شوند، توصیه می‌شود که توسعه‌دهندگان نظام‌ها در طراحی‌های خود سازگاری با GTIN را بپذیرند. برای اطلاعات بیشتر درباره GTIN، به بخش ۱۳-۲ نگاه کنید.

ورود داده‌های شاپک - نکات اعتباربخشی

دو سطح اعتباربخشی برای تأیید اعتبار داده‌های ورودی شاپک وجود دارد:

- اعتباربخشی رقم کنترل (بنگرید به: بخش ۴-۵)
- فرایند اعتباربخشی رقم کنترل یک فرمول ساده ریاضی است که برای معتبر ساختن یکدستی داخلی داده‌های ورودی شاپک به کار می‌رود. اعتباربخشی رقم کنترل بسیاری از خطاهای داده‌های ورودی را نشان خواهد

داد، ولی تأیید نخواهد کرد که شابک برای ناشری از گروه ناشران تعریف شده است.

● گروه ناشران و اعتباربخشی ناشر (بنگرید به: بخش ۴-۶)

○ این فرایند که فرمولی دو مرحله‌ای است به این امر که گروه ناشران تعریف شده و دامنه ناشران در آن گروه از سوی سازمان جهانی شابک تعریف گردیده است. هرگاه یکی از گروه ناشران یا دامنه گروه ناشران تعریف نشده باشد، شابک معتبر نیست. زمانی که گروه ناشران و دامنه گروه ناشران تعریف شده باشند، اطلاعات این فرایند آماده است تا به پنج بخش شابک تقسیم شود:

- پیش‌شماره
- شناسه گروه ثبت
- شناسه ناشر
- شناسه اثر
- رقم کنترل

○ اختصاص و تعریف دامنه گروه ناشران فرایندی مستمر است که از سوی سازمان جهانی شابک نظارت می‌شود. اطلاعات دامنه گروه ناشران فعلی در صفحات خانگی سازمان جهانی شابک وجود دارد. به توسعه‌دهندگان نظامها توصیه می‌شود برای اعتباربخشی روزآمد و تفکیک بخش‌های مختلف داده‌ها از این صفحه خانگی به طور مرتب بازدید کنند.

خروجی داده‌های شابک - نکات عمومی

بعد از اول ژانویه ۲۰۰۷ همه کاربردهای شابک باید ۱۳ رقمی باشد.

بخش دوم

شماره استاندارد بین‌المللی موسیقی (شابم)

پیشگفتار

بعد از نسخه مقدماتی دستنامه استفاده از شماره استاندارد بین‌المللی موسیقی (شابم)^۱ که برای مدتی مورد استفاده قرار گرفت، دستنامه حاضر اولین ویرایش کامل از استاندارد ایزو ۱۰۹۵۷ است. در آغاز بخش‌های عمده دستنامه را به صورت پیش‌نویس لنور کورال^۲ (کتابخانه دانشگاهی کورنل، ایتاکا)^۳ و آندرس لون^۴ (کتابخانه دانشکده موسیقی استکهلم) تهیه کردند. ویرایش حاضر از پیشنهادهای ارزشمند جین تی کر^۵ از اوتاوا سود جسته است. انتشار اولین دستنامه شابم در آگوست ۱۹۹۴ در آلمان نشان داد که ناشران کشورهای آلمانی‌زبان علاقه وافری به استفاده از شابم دارند. با توجه به اینکه بحث و مذاکره با سازمان جهانی EAN برای همکاری نزدیک‌تر در حال انجام است، بندهای مربوط به رمزین^۶ در این دستنامه، وارد

-
1. International Standard Music Number (ISMN)
 2. Lenore Coral
 3. Cornell University Library, Ithaca
 4. Anders Lonn
 5. Jane Thacker
 6. barcode

راهنمای شماره استاندارد بین‌المللی کتاب و موسیقی ۸۴

نشده است. این دستنامه از جنبه‌های دیگر کامل است. ویرایش حاضر با توجه به نیازهای فوری به آن، به صورتی مقدماتی منتشر می‌شود. ویرایش نهایی برای پاییز ۱۹۹۵ برنامه‌ریزی شده است.

هارتموت والراونز^۱
برلین، فوریه ۱۹۹۵

1 . Hartmut Walravens

پیشگفتار ویرایش سوم

دستنامه استفاده از شماره استاندارد بین‌المللی موسیقی مجدداً منتشر می‌شود و ویرایش حاضر فرصت مناسب دیگری برای افزودن چند مطلب مختصر در اختیار ما قرار داده است.

در چند سال گذشته، اعضای نظام شایم به بیست مؤسسه افزایش یافته و انتشار ویرایش دوم راهنمای بین‌المللی ناشران موسیقی، تحول دیگری در نظام شایم محسوب می‌شود. پیش از این بازار موسیقی دو اثر منتشر کرده است: موسیقی‌های موجود در بازار^۱ به صورت لوح فشرده (برای آثار آلمانی و انگلیسی) به علاوه اینکه یک بانک اطلاعاتی نیز برای سفارش به صورت پیوسته^۲ روی اینترنت وجود دارد که نشان‌دهنده پذیرش رو به رشد شایم است.

هارتموت والراونز

برلین، جولای ۱۹۹۸

-
1. Music in Print
 2. Online Ordering

۱. زمینه

زمانی که شماره استاندارد بین‌المللی کتاب (شابک) به ابزار ارتباطی مؤثر در بازار کتاب تبدیل شد، ناشران آثار موسیقی نیز پشتیبانی خود را برای استفاده از نظامی مشابه برای حوزه موسیقی اعلام کردند. علت تأخیر در راه‌اندازی این نظام، بحثی بود که آیا شماره شناسایی ساده به تنهایی کافی است یا وجود یک کد کتاب‌شناختی در کنار آن ضروری است تا برای مثال نشان‌دهنده پیوند بین دفترچه نت و بخش‌های منفرد باشد. وقتی که شاخه انگلیسی انجمن بین‌المللی مراکز سندآرایی، آرشیوها و کتابداران موسیقی^۱ طرح شماره ده رقمی بدون حضور کدهای کتاب‌شناختی را به سازمان بین‌المللی شابک پیشنهاد کرد، این طرح در *خبرنامه شابک*^۲ منتشر شد و بلافاصله با استقبال گسترده‌ای روبه‌رو شد. کمیته فنی ایزو/تی‌سی ۴۶ طرح پیشنهادی را رسماً به عنوان یک پروژه کاری پذیرفت و بعد از گفت‌وگوهای طولانی، توافقنامه‌ای بین ناشران و متخصصان نشر آمریکا و اروپا در جلسه متخصصان نشر آمریکای شمالی و اروپا که در اُتاوا تشکیل شده بود، منعقد گردید. استدلال اصلی برای انصراف از ایده قبلی شماره سیزده رقمی، تجربه طولانی مدت از شابک و دیدگاه ادغام شماره ده رقمی نظام بین‌المللی رمزینده سیزده رقمی، با گسترش ساده نظام شابک بود. در زمان تعیین شده، پیش‌نویس شایم از سوی گروه‌های کاری ایزو تهیه و به صورت رسمی از پایان سال ۱۹۹۳ که استاندارد در ژنو منتشر شد، برای استفاده عموم عرضه شد.

1. International Association of Music Librarians, Archives and Documentation Centres (IAML)
 2. ISBN Review

از آنجا که ممکن بود شماره استاندارد بین‌المللی موسیقی به عنوان زیر مجموعه‌ای از نظام شابک در نظر گرفته شود، و برای جلوگیری از هرگونه تداخل بین آنها، تفاوت‌های جزئی در این نظام‌ها به شرح زیر داده شد:

- اولین رقم شابم حرف (M) است
- هیچ شناسه گروهی برای زمینه‌های موسیقی بین‌المللی در نظر گرفته نشده است.

- رقم کنترل بر مبنای عدد ده محاسبه می‌شود.
در حالی که هر دو شماره ممکن است در نظام شماره سیزده رقمی رمزینہ ادغام شوند، باید در نظر داشت که شماره‌ها معمولاً بدون پیش شماره رمزینہ به کار می‌روند، برای مثال برای سفارش، شناسایی کتاب‌شناختی و پردازش داخلی. بنابراین این تفاوت‌ها برای جلوگیری از تداخل ضروری هستند.
شابم امکان ارتباطی کاملی را بین نشر و تجارت موسیقی و نیز کتابخانه‌های موسیقی فراهم می‌کند.

۲. نحوه ساخت شماره استاندارد بین‌المللی موسیقی (شابم)

شماره استاندارد بین‌المللی موسیقی (شابم) از ۹ رقم که به دنبال حرف M قرار می‌گیرند تشکیل می‌شود؛ شماره‌ها موقع چاپ یا نوشتن، همیشه به دنبال حروف ISMN درج می‌شوند.

توجه: در کشورهایی که از الفبای لاتین استفاده نمی‌کنند، می‌توان علاوه بر حروف ISMN از حروف اختصاری به زبان محلی نیز استفاده کرد.^۱

۱. نماینده نظام بین‌المللی ISMN در ایران از کوتاه نوشت (شابم) برای شماره استاندارد بین‌المللی موسیقی استفاده می‌کند (مترجم).

۲-۱. اجزای تشکیل دهنده شایم

شایم به سه بخش تقسیم می‌شود، که طول دو بخش آن متغیر است، و هر قسمت موقع چاپ با خط تیره یا فاصله از بخش دیگر جدا می‌شود. این سه بخش عبارت‌اند از:

۲-۱-۱. جزء متمایز کننده

حرف M عنصر متمایز کننده شایم از شایک است.

۲-۱-۲. شناسه ناشر

این بخش ناشری خاص را در نظام شناسایی می‌کند. شناسه ناشر، ناشر اثر موسیقی معینی است. به ناشرانی که دارای حجم انتشارات بیشتری هستند شناسه‌های کوتاه‌تر و به ناشرانی با حجم انتشارات کمتر شناسه طولانی‌تری اختصاص می‌یابد (برای آشنایی با توزیع شناسه‌های ناشران بر اساس میزان فعالیت آنها، بنگرید به: بخش ۲-۲).

۲-۱-۳. شناسه اثر

این عنصر ویرایش خاصی از یک اثر یا بخش‌های مختلف آن^۱ را شناسایی می‌کند، مانند نت‌های کامل^۲، نت‌های مینیاتوری، مجموعه‌ای از قطعه‌های بادی^۳، بخش ابوا^۴ و غیره.

شناسه اثر از بین مجموعه شماره‌های ناشر به اثری خاص اختصاص می‌یابد که تعداد آن به طول شناسه ناشر بستگی خواهد داشت.

معمولاً شناسه‌های اثر از سوی خود ناشران اختصاص می‌یابد (همچنین در خصوص ناشران غیر عضو بنگرید به: بخش ۵). ناشرانی که شناسه‌های اثر را شخصاً اختصاص می‌دهند، ممکن است در مراحل مختلف طراحی و نیز برای آثاری که بابت انتشار آنها اجرت می‌گیرند، از آنها استفاده کنند.

۱. اثر در اصطلاح این استاندارد، به بخشی اطلاق می‌شود که به طور جداگانه عرضه می‌شود یا به فروش می‌رسد یا جزء تشکیل دهنده از یک اثر موسیقی است.

2. full score
3. wind parts
4. oboe

۲-۱-۴. رقم کنترل

رقم کنترل رقم واحدی در انتهای شابم است که کنترل ماشینی^۱ برای تعیین درستی شابم را امکان‌پذیر می‌سازد. این رقم با کامپیوتر محاسبه می‌شود. رقم کنترل بر مبنای ۱۰ با وزن‌های متناوب ۳ و ۱ محاسبه شده و از سمت چپ به راست که با پیشوند M شروع می‌شود، اختصاص می‌یابد. ارزش M مساوی ۳ است.

این بدان معناست که هر یک از ۹ رقم اول شابم، یعنی به غیر از رقم کنترل به طور متناوب در رقم ۳ و ۱ از چپ به راست ضرب می‌شود. مجموع حاصل ضرب‌های به دست آمده به اضافه رقم کنترل باید بدون باقی‌مانده بر ۱۰ بخش‌پذیر باشد.

برای مثال:

	رقم کنترل	شماره عنوان	پیش‌شماره ناشر	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
۳=M	۵	۴	۲	۵	۴	۳	۱	۳	۱	۳
وزن	۳	۱	۳	۱	۳	۱	۳	۱	۳	۱
حاصل ضرب	۱۵	۴	۱۲	۵	۱۲	۳	۱۸	۳	۸	۹
جمع (رقم کنترل)	۷۰ = ۶۵+۵									

همان‌طور که ملاحظه می‌شود ۷۰ بر ۱۰ بخش‌پذیر است و باقی‌مانده‌ای ندارد. پس ۵-۲۴۶۸۰-۳۴۵-M شابم معتبری است.

۲-۲. تعداد ارقام در هر شناسه، و چگونگی تشخیص آنها در شابم

تعداد ارقام شناسه‌های دوم و سوم شابم متغیر است، اگرچه مجموع ارقام این دو شناسه همیشه ۸ است. این هشت رقم به اضافه رقم کنترل، مجموع ارقام شابم را به ۹ می‌رساند.

1. automatic verification

برای سهولت خواندن، چهار بخش شایم با خط تیره یا فاصله از هم جدا می‌شوند. ولی، این فاصله‌ها و خطوط تیره، در کامپیوتر نگهداری نمی‌شود و شناسایی بخش‌ها بر اساس دامنه شناسه‌ها صورت می‌گیرد.

ناشرانی که آثار بیشتری تولید می‌کنند، شناسه‌های ۳ یا ۴ رقمی و ناشرانی که آثار کمتری تولید می‌کنند، شناسه‌های ۶ یا ۷ رقمی دریافت می‌کنند.

جدول زیر ترتیب احتمالی شناسه‌های ناشران را نشان می‌دهد:

شناسه‌های ناشران	مجموع تعداد شماره‌های قابل استفاده برای شناسایی آثار
۰۰۰-۰۹۹	۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰ - ۳۹۹۹	۱۰۰۰۰
۴۰۰۰۰ - ۶۹۹۹۹	۱۰۰۰
۷۰۰۰۰۰ - ۸۹۹۹۹۹	۱۰۰
۹۰۰۰۰۰۰ - ۹۹۹۹۹۹۹	۱۰

برای مثال اگر برای اثر منتشر شده‌ای با شایم M ۲۹۹۱۰۲۳۴۰ نگاه کنیم، معلوم می‌شود که ناشری با شناسه ۲۹۹ نمی‌تواند وجود داشته باشد، بلکه شناسه ناشر ۲۹۹۱ می‌تواند وجود داشته باشد. حتی با حذف فاصله‌های موجود بین ۳ بخش این شایم، با نگاهی به دامنه شناسه‌ها می‌توان شناسه ناشر ۲۹۹۱ را تشخیص داد.

۳. دامنه شماره‌گذاری شایم

شایم برای شناسایی آثار موسیقی به کار می‌رود که ممکن است با هدف فروش، اهدا، اجاره یا فقط به منظور حمایت از حق مؤلف منتشر شده باشد.

شایم برای شناسایی ضبط‌های ویدئویی یا صوتی به کار نمی‌رود (جز در مواردی محدودی که در زیر اشاره شده است) زمانی که هیچ نظام شناسایی

بین‌المللی برای این اقلام وجود نداشته باشد ضبط‌های صوتی انفرادی با رمز استاندارد بین‌المللی ضبط‌ها^۱ شناسایی می‌شوند. برای کتاب‌هایی با موضوع موسیقی از شابک به جای شابم استفاده می‌شود. برای اطلاعات بیشتر به بخش ۹، کاربرد شماره‌های استاندارد مراجعه کنید.

بخش‌های مختلف یک اثر که به تنهایی عرضه می‌شوند، شابم خاص خود را خواهند داشت.

آثاری که در نظام شابم شماره‌گذاری می‌شوند عبارت‌اند از:

- دفتر نت
- دفتر نت‌های مینیاتوری (برای مطالعه)^۲
- دفتر نت‌های آوازی^۳
- مجموعه‌های قطعات^۴
- قطعات منفردی که جداگانه در دسترس هستند
- ورقه‌های موسیقی پاپ^۵
- گزیده‌ها^۶
- سایر رسانه‌ها که اجزای جدایی‌ناپذیر هر اثر موسیقی هستند (مانند کاست ضبط شده که بخشی از قطعه‌ها محسوب می‌شود).
- متون آوازی یا تصنیفاتی که با موسیقی چاپی منتشر شده (اگر به تنهایی عرضه می‌شوند).
- شرح و تفسیرهای منتشر شده همراه با موسیقی چاپی (که به تنهایی نیز عرضه می‌شوند).

-
1. International Standard Recording Code (ISRC)
 2. Miniature (study) scores
 3. Vocal scores
 4. Sets of parts
 5. Pop folios
 6. anthologies

- کتاب‌های آواز (استفاده از شایم اختیاری است)، (بنگرید به: بخش ۹-۱)

- آثار موسیقی به صورت ریزنگاشت^۱

- آثار موسیقی بریل

- آثار الکترونیکی

آثاری که در نظام شایم شماره‌گذاری نمی‌شوند عبارت‌اند از:

- کتاب‌هایی درباره موسیقی

- ضبط‌های صوتی یا ویدئویی (شامل ضبط‌های موجود روی رسانه‌های کامپیوتری)

- نشریات ادواری و پیاپی‌ها به طور کلی و در قیاس با مجلدات منفرد از یک سری (بنگرید به: بخش ۹-۲).

۴. اصول و روش‌هایی که ناشران باید در شماره‌گذاری آثارشان مورد توجه قرار دهند

۴-۱. اختصاص شناسه ناشر

شناسه ناشر از سوی مؤسسه ملی یا منطقه‌ای، که میزان شناسه‌های آثار هر ناشر را مشخص می‌کند، اختصاص می‌یابد. تعداد شناسه‌های آثار به طول شناسه ناشر بستگی خواهد داشت.

ناشر باید مطمئن شود که مؤسسه ملی، در خصوص آثار چاپ شده موجود و برنامه‌های انتشاراتی حال و آینده او اطلاعات کافی دارد، تا بتواند بر اساس آن، شناسه مناسبی دریافت کند. برای ناشرانی با بیش از یک محل فعالیت، به بخش ۶-۱۲ نگاه کنید.

1. micro-form

۴-۲. صلاحیت

ناشران موظف‌اند برای هر اثری که منتشر می‌کنند، شناسه اثر اختصاص دهند. پیشنهاد می‌شود شایم زمانی اختصاص یابد که برنامه تولید اثر نهایی شده است.

۴-۳. مسئولیت

هر ناشری باید شخصی را به عنوان مسئول اختصاص شایم‌ها و به‌کارگیری مقررات مربوط به آن تعیین کند.

۴-۴. دفتر ثبت

هر ناشری موظف است دفتری را برای ثبت اطلاعات شایم‌های اختصاص‌یافته نگهداری کند. دفتر ثبت باید شامل اطلاعاتی چون شایم، نویسنده، عنوان و قالب اثر (در صورت نیاز) باشد.

۴-۵. شایم به عنوان شماره ویرایش یا موجودی^۱

ناشران می‌توانند شایم را به عنوان شماره ویرایش یا موجودی به کار برده یا آن را سازگار نمایند. ناشرانی که تمایل دارند شماره‌های ویرایش یا موجودی قبلی را علاوه بر شایم نگهداری کنند، باید بین نظام‌های مختلف شماره‌گذاری ارتباط برقرار کنند.

۵. ناشران غیر عضو

اگر به هر دلیلی، ناشری مسئولیت شماره‌گذاری آثارش را نپذیرد، مؤسسه‌های گروهی می‌توانند به شیوه‌های زیر عمل کنند:

الف) مؤسسه گروهی می‌تواند گروهی از شماره‌ها را برای ناشران گوناگون در نظر بگیرد و همه عنوان‌های ناشران را از طریق این شناسه گوناگون بدون توجه به ناشر آن شماره‌گذاری کند. در چنین مواردی ناشر یک اثر خاص از طریق شایم قابل شناسایی نیست.

1. stock

قویاً پیشنهاد می‌شود که روش فوق فقط برای شماره‌گذاری آثار نشرانی استفاده شود که به صورت اتفاقی اثری را منتشر می‌کنند و تصور نمی‌رود خودشان مسئولیت شماره‌گذاری آثارشان را بر عهده گیرند.

ب) مؤسسه گروهی می‌تواند مسئولیت شماره‌گذاری شناسه را بر عهده بگیرد. در این روش شناسه خاصی به ناشر اختصاص می‌یابد، و برای هر اثری شماره‌ای اختصاص خواهد یافت و پیش از انتشار به ناشر اطلاع داده خواهد شد.

در این صورت، اگر ناشر با این روش موافقت کند شایم در کتاب منتشر می‌شود. انتظار می‌رود چنین نشرانی در نهایت مسئولیت کامل شماره‌گذاری آثار خود را بر عهده گیرند.

۶. کاربرد شایم

برای ویرایش‌های مختلف هر اثر، شایم جداگانه‌ای اختصاص می‌یابد. به ویژه:
 - در صورت تغییر محتوای ادبی و موسیقایی اثر - به جز اصلاحات جزئی
 - شایم جدیدی اختصاص می‌یابد.

- اگر متن ادبی که تکمیل‌کننده یک اثر موسیقایی است، نسبت به ویرایش قبلی اثر تغییر یابد، باید شایم جدیدی اختصاص یابد.

- اگر ترجمه متن ادبی اضافه، حذف یا تغییر کند، شایم جدیدی به آن اختصاص می‌یابد، حتی اگر متن یا موسیقی اثر تغییری نداشته باشد.

- وقتی اندازه ظاهری اثر به طور قابل توجهی با هدف تولید ویرایشی جدید از مجموعه‌ای از نت‌ها، نت‌های مینیاتوری یا خواندنی تغییر کند، باید شایم جدیدی به آن اختصاص یابد.

اگر اثری بدون هیچ گونه تغییری در همان قالب و از سوی همان ناشر منتشر شود، شایم جدیدی دریافت نمی‌کند (به جز مواردی که در صحافی آن تغییری ایجاد شود که در بخش ۶-۲ تعریف شده است). همچنین برای تولید

مجدد یک اثر بر اساس تقاضا شایم جدیدی اختصاص نمی‌یابد؛ حتی اگر تاریخ تولید جدید در اثر ذکر شده باشد.

شایم اثری که فقط قیمت آن تغییر یافته است، عوض نمی‌شود.

۶-۱. تجدید چاپ‌های بدون تغییر^۱ و ویرایش‌های ریزنگاشتی

برای اثری که از سوی ناشر دیگری بدون هیچ تغییری تجدید چاپ شود، شایم جدیدی اختصاص می‌یابد.

برای نسخه ریزنگاشتی اثر همواره شایم جدیدی اختصاص می‌یابد.

۶-۲. صحافی‌های متفاوت

برای صحافی‌های متفاوت اثری خاص، شایم‌های جداگانه‌ای اختصاص می‌یابد، حتی اگر محتوای آنها کاملاً یکسان باشد. برای مثال نسخه‌های گالینگور و شومیز هر اثر، شایم‌های مجزا دریافت می‌کنند.
مثال:

دفتر نت‌های کامل^۲: جلد شومیز

دفتر نت‌های کامل و شرح و تفسیر: جعبه

دفتر نت‌های آوازی^۳: جلد شومیز

دفتر نت‌های آوازی: جلد پارچه‌ای = ۴ شایم

برای صحافی‌های مختلفِ عنوانی واحد، شایم‌های جداگانه‌ای اختصاص می‌یابد.

دفتر نت‌های اجرایی^۴: جلد شومیز

دفتر نت‌های اجرایی: بدون جلد = ۲ شایم

تغییرات مربوط به طراحی جلد، به طوری که محتوای اثر تغییر نکند، همچنین تغییر در رنگ یا تغییرات فرعی دیگر در صحافی، تغییر صحافی محسوب نمی‌شود و شایم جداگانه‌ای دریافت نخواهد کرد.

-
1. facsimile reprints
 2. full score
 3. vocal score
 4. playing score

۳-۶. قالب‌های متفاوت

برای بخش‌هایی از یک اثر، که به طور مجزا عرضه و به فروش می‌رسند، شایم جداگانه‌ای اختصاص می‌یابد. توصیه مؤکد می‌شود که فهرست کامل شایم‌های اختصاص یافته به بخش‌های تشکیل‌دهنده اینگونه آثار، روی یک یا چند بخش از آنها درج شود. (برای اطلاعات بیشتر بنگرید به: بخش ۷-۱).

۳-۶-۱. مجموعه نت‌ها و قطعه‌ها

اثری که شامل دفتر نت‌ها و قطعه‌ها، نت‌های کامل، مجموعی از قطعه‌ها به عنوان مجموعه و هر یک از قطعه‌هاست (اگر به طور مستقل عرضه می‌شوند) باید شایم خاص خود را داشته باشند.

مثال:

دفتر نت‌های کامل

دفتر نت‌های آوازی

مجموعی از قطعه‌های کُر

قطعه‌های کُر منفرد = ۴ شایم

۳-۶-۲. نت‌هایی که به عنوان قطعه‌هایی از یک مجموعه هستند

در مواردی که دفتر نت فقط به عنوان بخشی از یک مجموعه (و نه به عنوان یک اثر مستقل قابل فروش) عرضه می‌شود، فقط یک شایم به مجموعه اختصاص می‌یابد. ولی اگر تصور می‌شود که در آینده، به عنوان اثری مستقل عرضه شود، شایم خاص خود را خواهد داشت.

مثال:

نت‌های پیانو و ۲ قطعه (فقط به صورت مجموعه عرضه می‌شود) = ۱ شایم

دفتر نت‌های پیانو و دو قطعه دیگر یک شایم دریافت می‌کنند.

جایی که دفتر نت‌ها هم به شکل مستقل و هم به عنوان بخشی از یک

مجموعه عرضه شود، باید شایم خاص خود را داشته باشد.

مثال:

دفتر نت‌ها

دفتر نت‌ها و کل قطعه‌ها = ۲ شایم

دفتر نت یک شایم و کل مجموعه شایم دیگری دریافت می‌کنند.

۳-۳-۶. قطعه‌هایی که جداگانه عرضه می‌شوند

برای قطعه‌های مختلف یک مجموعه که جداگانه چاپ و توزیع می‌شوند،

باید شایم‌های جداگانه‌ای اختصاص یابد.

مثال:

قطعه ۱ ویولن

قطعه ۲ ویولن

قطعه ویولن آلتو

قطعه ویولن سل = ۴ شایم

۳-۳-۴. قطعه‌هایی که هم به صورت مستقل و هم به عنوان مجموعه تولید

می‌شوند

زمانی که قطعه‌های چاپی جدا از هم به صورت مجموعه و نیز جدا از

یکدیگر عرضه می‌شوند، برای مجموعه، یک شایم و برای هر قطعه مجزا شایم

جداگانه‌ای اختصاص می‌یابد.

مثال:

قطعه ویولن

قطعه ویولن آلتو

قطعه ویولن سل

مجموعه قطعه‌ها = ۴ شایم

۳-۵. قطعه‌هایی که فقط به صورت مجموعه عرضه می‌شوند در مواردی که قطعه‌های سازی یا آوازی خاص به طور جداگانه عرضه نمی‌شوند و فقط به صورت مجموعه در دسترس‌اند، یک شایم به کل مجموعه اختصاص می‌یابد و روی همه قطعه‌ها همان شایم مجموعه درج می‌شود.

مثال:

دفتر نت

مجموعی از قطعه‌ها = ۱ شایم

برای دفتر نت‌ها یک شایم و برای هر یک از قطعه‌ها شایم مجموعه در نظر گرفته می‌شود.

توجه: قطعه‌های منفرد که فقط به صورت مجموعه عرضه می‌شوند، شایم خاص خود را دریافت خواهند کرد، به شرطی که به صورت اقلام مجزا در دسترس قرار گیرند.

۳-۶. آثاری که تعدادی از قطعه‌های آن به طور مجزا و تعدادی فقط در مجموعه عرضه می‌شوند

در مواردی که تعدادی از قطعه‌های یک اثر، مستقل از مجموعه و بعضی از قطعه‌ها فقط در داخل مجموعه عرضه می‌شوند، هر قطعه شایم خاص خود و سایر قطعه‌ها که همراه مجموعه عرضه می‌شوند، شایم مجموعه را دریافت خواهند کرد.

مثال:

دفتر نت

مجموعه کاملی از قطعه‌ها

مجموعه غیر زهی^۱

قطعه^۱ ویولن

قطعه^۲ ویولن

قطعه ویولن سل / باس^۲ = ۶ شایم

1. non-string set
2. Cello/Bass Part

۶-۳-۷. بسته‌های متعدد

در مواردی که اثر خاصی هم به طور مستقل و هم در یک بسته که شامل نسخه‌های متعدد است، عرضه شود، بسته باید با شایم خاصی شناسایی شود.

مثال:

جزوه لغات

مجموعه جزوات لغات (مجموعه ۱۰۰ نسخه‌ای) = ۲ شایم

۶-۴. ویرایش‌های مختلف

اگر ناشری اثری را در بیش از یک تنظیم^۱ یا ویرایش منتشر کند، هر تنظیم یا ویرایش باید شایم خاص خود را داشته باشد.

مثال:

تک‌نوازی پیانو

ویرایش دو نوازی پیانو^۲

تنظیم تک‌نوازی ارگ = ۳ شایم

صدای اوج (بلند)^۳

صدای متوسط^۴ = ۲ شایم

۶-۵. آثار چند جلدی

برای مجموعه چند جلدی، یک شایم به عنوان شایم دوره چند جلدی و یک شایم برای هر جلد از مجموعه اختصاص می‌یابد (بنگرید به: بخش ۹-۲).

مثال:

جلد ۱

جلد ۲

جلد ۳ = ۴ شایم

1. arrangement
2. piano duet version
3. high voice
4. medium voice

یک شایم برای دوره سه جلدی، و یک شایم برای هر یک از جلد‌های ۱ و ۲ و ۳ اختصاص یافته است.

مثال:

دفتر نت

شرح و تفسیر انتقادی (مجزا عرضه می‌شود) = ۳ شایم
یک شایم برای دوره، یک شایم برای دفتر نت و یک شایم برای شرح و تفسیر.

توجه: اگر یکی از مجلدها فقط حاوی متن باشد، می‌تواند علاوه بر شایم، شایم نیز دریافت کند.

۶-۶. آثاری با منابع مکمل

در مواردی که اثر چایی موسیقی همراه با منابع مکمل، مانند متن آواز یا تصنیف، شرح و تفسیر، و اقلام مشابه باشد، و فقط به صورت بسته‌ای فروخته می‌شود، شایم اثر به همه اقلام مکمل اختصاص می‌یابد.

مانند:

دفتر نت

شرح و تفسیر انتقادی (جداگانه عرضه نمی‌شود) = ۱ شایم

قطعه آوازی و مضراب پیانو^۱

ورقه تصنیف (جداگانه عرضه نمی‌شود) = ۱ شایم

اگر منابع مکمل هم به صورت مجموعه قطعه‌های گزیده و اقتباس شده به تنهایی فروخته می‌شوند، همانند مجموعه‌های چند جلدی مطابق بند ۶-۵ عمل خواهد شد.

۶-۷. قطعه‌های گزیده و اقتباس شده

قطعه‌های گزیده و اقتباس شده، شایم خاص خود را خواهند داشت، اعم از اینکه اقلام موجود در گزیده‌ها یا آثار بزرگ‌تر قبلاً منتشر شده یا از چاپ خارج باشند.

ممکن است شایم اختصاص یافته به اثری منفرد در ویرایش قبلی در پای صفحه اول موسیقی هر قطعه نمایش داده شود. در چنین مواردی شایم ویرایش قبلی باید کاملاً از شایم ویرایش جدید متمایز باشد.

۶-۸. آثار موجود در انبار^۱

از ناشران درخواست جدی می‌شود نسبت به شماره‌گذاری آثار موجود در انبار خود اقدام کنند و شایم‌ها را در فهرست‌هایشان منتشر سازند. آنها همچنین بهتر است در اولین تجدید چاپ اثری که در گذشته بدون شایم منتشر شده، شایم را چاپ کنند.

۶-۹. آثاری که حقوق آنها از ناشران دیگر خریداری می‌شود

در مواردی که ناشری، یا نماینده‌ای فقط با حق فروش، حقوق اثری را خریداری می‌کند و آن را با نام و نشان خود منتشر می‌سازد، شایم ناشر جدید به آن اختصاص خواهد یافت. اگر چندین ناشر حق نشر اثری را خریداری کنند، هر یک شایم خاص خود را اختصاص خواهند داد.

۶-۱۰. انتشارات مشترک

آثاری که دو یا چند ناشر با همکاری یکدیگر منتشر می‌کنند، هر یک از ناشرها می‌توانند شایم خاص خود را اختصاص دهند. شایم‌های ناشران باید به طور کاملاً واضح از طریق ذکر نام ناشر در جلوی شایم از دیگری متمایز شود.

۶-۱۱. آثار موسیقی که از سوی نماینده، توزیع یا فروخته می‌شوند

بر اساس اصول نظام شایم، ویرایش خاصی از اثر که از سوی ناشری مشخص منتشر می‌شود، فقط یک شایم دریافت می‌کند. این شایم بدون توجه

1. Back Stock

به اینکه اثر را چه کسی توزیع می‌کند یا می‌فروشد، باید حفظ شود. فقط در حالت‌های استثنایی زیر ممکن است پخش‌کننده شماره‌ای را اختصاص دهد:

(الف) اگر توزیع‌کننده انحصاری یا نماینده فروش، اثر موسیقی را از کشوری که عضو نظام شابم نیست وارد کرده باشد و در نتیجه هیچ شابمی به آن اختصاص نیافته باشد، در این صورت از سوی نماینده انحصاری شابمی به اثر اختصاص می‌یابد.

(ب) اگر توزیع‌کننده انحصاری یا نماینده رسمی فروش اثری، پس از وارد کردن اثر، بر چسب مشخصات خود را روی آن اضافه یا صفحه عنوان خود را جایگزین صفحه عنوان ناشر اصلی کند، در این صورت شابم مخصوص توزیع‌کننده یا نماینده انحصاری فروش می‌تواند اختصاص یابد. شابم ناشر اصلی نیز به عنوان شابم مرتبط حفظ خواهد شد.

(ج) اگر توزیع‌کنندگان متعدد اثری را از کشوری که عضو نظام شابم نیست، وارد کنند و بنابراین شابمی به آن اختصاص نیافته باشد، شماره‌ای را مؤسسه ملی یا منطقه‌ای مسئول که توزیع‌کنندگان با آن در ارتباط هستند به اثر اختصاص می‌دهند.

۶-۱۲. ناشرانی با بیش از یک محل نشر

ناشری که در چند محل فعالیت دارد و مشخصات همه آنها، در اثر درج می‌شود، فقط یک شابم به اثر اختصاص خواهد داد.

ناشری که دفتر یا شعبه‌هایی مستقل و مجزا در مکان‌های مختلف دارد، می‌تواند برای هر یک از دفاتر یا شعبه‌ها شناسه‌ای خاص داشته باشد. به هر حال، برای هر اثر فقط یک شابم اختصاص می‌یابد. اختصاص این شابم از سوی دفتر یا شعبه مسئول انتشار اثر انجام خواهد شد.

۶-۱۳. تحت هیچ شرایطی از یک شابم، دوبار استفاده نمی‌شود

شابمی که یک بار اختصاص یافت، تحت هیچ شرایطی مجدداً استفاده نمی‌شود. این امر برای جلوگیری از اشتباه، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. یکی از معمول‌ترین اشتباه‌ها، اختصاص نادرست شماره‌ها به علت خطاهای

انسانی است. در صورت استفاده نادرست، شماره باید از فهرست شایم‌های قابل استفاده حذف، و به اثر دیگری اختصاص نیابد. ناشران به اندازه کافی شماره دارند و حذف این شماره چندان مهم نیست. این ناشران باید مؤسسه ملی یا منطقه‌ای را از شماره‌هایی که حذف شده‌اند و اقلامی که آنها به اشتباه اختصاص داده‌اند، مطلع کنند.

۷. چاپ و اطلاع‌رسانی شایم

شایم باید روی اثر ظاهر شود. این امر برای ادامه کار مؤثر نظام ضروری است.

شایم همیشه باید در اندازه‌ای که به راحتی قابل رؤیت باشد، چاپ شود (حداقل با فونت ۹)

۷-۱. چاپ شایم روی آثار موسیقایی

۷-۱-۱. محل قرار گرفتن شایم

- شایم باید در پشت دفتر نت یا قطعه چاپ شود
- در صورت امکان شایم باید در کنار یادداشت حق مؤلف نیز درج شود
- اگر امکان چاپ شایم در هیچ یک از محل‌های مذکور فراهم نبود، باید در جایی مشخص و واضح، مانند پایین صفحه اول موسیقی چاپ شود
- وقتی اثری فقط یک ورق است، شایم فقط در یک محل از اثر ظاهر خواهد شد.
- شایم اثری که گزیده است باید کاملاً از هر شایم دیگری که ممکن است روی اقلام منفرد موجود در گزیده چاپ شود، قابل تمییز باشد.

۷-۱-۲. فهرستی کامل از شایم‌های متعلق به اثر

قویاً توصیه می‌شود که فهرست کاملی از شایم‌های اختصاص‌یافته به بخش‌های مختلف یک اثر همراه با اطلاعات مناسبی که به دنبال آنها درج می‌شود، روی حداقل یکی از قسمت‌ها چاپ شود. در صورت امکان، فهرست شماره‌ها باید روی یک یا چند بخش دیگر نیز درج شود.

مثال:

ISMN M-321-76543-6 (دفتر نت)

ISMN M-321-76544-3 (دفتر نت‌های آوازی)

ISMN M-321-76545-0 (مجموعه‌ای از قطعه‌ها)

فهرست شایم‌ها حداقل به روی دفتر نت‌ها، همچنین ترجیحاً در دفتر نت‌های آوازی و در صورت امکان در همه اقلام ظاهر خواهد شد.

ISMN M-321-76546-7 (گالینگور)

ISMN M-321-76547-4 (دفتر نت، شومیز)

فهرست شماره‌ها هم در نسخه شومیز و هم در نسخه گالینگور چاپ خواهد

شد.

برای یک اثر چند جلدی (بنگرید به: بخش ۶-۵)

ISMN M-321-76548-1 (دوره)

ISMN M-321-76549-8 (جلد ۱)

ISMN M-321-76550-4 (جلد ۲)

ISMN M-321-76551-0 (جلد ۳)

فهرست شماره‌ها باید در همه جلدها ظاهر شود و حداقل اینکه چاپ شایم دوره و جلد فعلی در هر جلد ضروری است.

اگر مجموعه‌ای با لفاف توزیع شود، شایم مجموعه باید روی لفاف چاپ شود. اگر هر بخش از یک مجموعه مستقلاً توزیع می‌شوند، شایم‌های هر بخش نیز به طور مجزا روی لفاف درج می‌شود.

۷-۲. چاپ شایم به شکل رمزهای قابل خواندن با ماشین

به منظور شناسایی نوری کاراکترها^۱ شایم باید در قالب شکل OCR-B

چاپ شود.

گسترش جهانی و سریع پویش رمزینه‌ها استفاده از رمزینه سیزده رقمی را قابل توصیه کرده است. همه رمزینه‌ها با یک شناسه ملی شروع می‌شوند، به جز رمزینه‌های کتاب‌ها و نشریات ادواری و موسیقی چاپی. از همین رو شبکه

1. optical character recognition

بین‌المللی تجارت کتاب پیش‌شماره ۹۷۸ را برای کتاب‌ها، ۹۷۹ را برای موسیقی چاپی و ۹۷۷ را برای نشریات ادواری در نظر گرفته است.

شابم به همراه رقم کنترل، به دنبال پیش‌شماره ۹۷۹ قرار می‌گیرد. ارزش عددی حرف M برای محاسبه رمزینۀ صفر و برای محاسبه رقم کنترل برابر با ۳ خواهد بود (بنگرید به: بخش ۲-۱-۴).

مثالی برای تبدیل شابم به رمزینۀ:

ISMN

M-345-12345-8

M=0

0345123458

افزودن پیش‌شماره رمزینۀ. 979034512345-8

این شماره، شماره‌ای بر اساس نظام شبکه بین‌المللی کتاب است.

چاپ شابم به شکل رمزینۀ:

۳-۷. تهیه رمزینۀ سیزده رقمی - راهنمایی برای سازندگان فیلم

برای تولید فیلم رمزینۀ شابم به منظور چاپ بر روی محصولات ناشران، نکات زیر باید مورد توجه قرار گیرد:

شابم تولید شده از سوی ناشر را با استفاده از روال اعتباربخشی رقم کنترل مورد ارزیابی قرار دهید تا از هرگونه پس و پیش شدن احتمالی شماره جلوگیری شود (بنگرید به: الگوریتم محاسبه رقم کنترل).

با افزودن پیش‌شماره ۹۷۹، شماره شبکه بین‌المللی کتاب را تولید کنید (بنگرید به: بخش ۲-۷).

موارد زیر را چاپ کنید:

۱. شابم با اعداد قابل خواندن توسط انسان (OCR-B)

۲. شابم به شکل رمزینۀ

۳. شابم شبکه بین‌المللی کتاب با اعداد قابل خواندن توسط انسان همه این رویه‌ها باید از طریق برنامه‌های کامپیوتری صورت گیرد. لازمه‌های فنی چاپ رمزینه باید مراعات شود.

شابم‌های چاپ شده به شکل ماشین‌خوان تابع قوانین موجود در این دستنامه هستند. وجود شمار زیادی در قوانین و پیشنهادهای مشورت با مؤسسه ملی یا منطقه‌ای برای چاپ شابم با فونت قابل پویش و همچنین اطلاع از نام تولیدکنندگان رمزینه در این زمینه را ضروری می‌سازد.

۴-۷. آگاهی رسانی شابم

شابم باید در تمام آگهی‌ها، فهرست‌ها، فهرست کتاب‌های موجود در انبار، جزوه‌ها، بروشورها، و سایر مواد تبلیغاتی و ارزیابی ناشران چاپ شود. چاپ شابم در محلی مناسب، نزدیک عنوان و محل توصیف اثر توصیه می‌شود.

اگرچه با حذف واژه شابم هم به راحتی می‌توان تشخیص داد که شماره درج شده، شماره استاندارد بین‌المللی موسیقی است، ولی بهتر است شابم همیشه به شکل کامل آورده شود.

۸. مدیریت نظام شابم

مدیریت نظام شابم در سه سطح انجام می‌گیرد. این سه سطح عبارت‌اند از: بین‌المللی، ملی یا منطقه‌ای و ناشران.

۸-۱. مدیریت بین‌المللی

مدیریت بین‌المللی نظام، از سوی مؤسسه شماره استاندارد بین‌المللی موسیقی انجام می‌شود، که گروه مشورتی متشکل از نماینده سازمان جهانی استاندارد، کمیته‌های ناشران و کتابخانه‌های موسیقی (یعنی، انجمن بین‌المللی کتابخانه‌ها، آرشیوها و مراکز سندآرایی موسیقی) آن را یاری می‌رسانند.

نشانی سازمان جهانی شابم عبارت است از:

International ISMN Agency
Staatsbibliothek zu Berlin – Preussischer Kulturbesitz
10772 Berlin
Germany
Tel: (+49 30) 266-2338, 2496 or 2498
Fax: (+49 30)266-2378
E-mail: ismn@sbb.spk-berlin.de
URL: www.ismn-international.org

وظایف اصلی سازمان جهانی شابم:

- نظارت بر استفاده از نظام
 - تأیید و تعریف ساختار مؤسسه‌های ملی و منطقه‌ای
 - اختصاص شناسه‌ها به مؤسسه‌های ملی و منطقه‌ای
 - راهنمایی مؤسسه‌های ملی و منطقه‌ای در مورد اختصاص شناسه‌های ناشران
 - ترویج استفاده از نظام در سطح جهان
 - انتخاب گروه متخصصان بین‌المللی برای کمک به رفع مشکلات
 - ترویج تبادل اطلاعات به کمک انتشارات و نشست‌های منطقه‌ای
 - انتشار و روزآمدسازی راهنمای آموزشی
 - هماهنگی برای استفاده از شابم در شکل رمزینه
- علاوه بر موارد مذکور، مؤسسه بین‌المللی خدمات زیر را ارائه می‌دهد:
- تعیین مؤسسه ملی و منطقه‌ای با فهرست‌های شابم (با رقم‌های کنترل کامپیوتری) برای استفاده ناشران در سطح ملی و منطقه‌ای، یا ارائه نرم‌افزار مورد نیاز برای استفاده ناشران
 - تهیه راهنمای بین‌المللی ناشران عضو شابم با استفاده از اطلاعات ارسالی از سوی مؤسسه‌های عضو ملی و منطقه‌ای
 - تهیه فهرست کامپیوتری از شابم‌های نامعتبری که از سوی مؤسسه‌های ملی و منطقه‌ای ارسال می‌شود.

۸-۲. مدیریت ملی یا منطقه‌ای

در نظام شابم معمولاً، اختصاص شناسه‌های ناشران و ارتباط با آنها از سوی مؤسسه‌های ملی یا منطقه‌ای صورت می‌گیرد. مؤسسه‌های ملی یا منطقه‌ای براساس قرارداد با سازمان بین‌المللی شابم تعیین می‌شوند.

وظایف مؤسسه‌های ملی و منطقه‌ای عبارت‌اند از:

- حفظ ارتباط با ناشران در سطح ملی و منطقه‌ای و معرفی ناشران جدید به نظام
- ارتباط با سازمان جهانی شابم به نمایندگی از سوی ناشران
- تصمیم‌گیری در خصوص دامنه شناسه‌های مورد نیاز ناشران، با مشورت سازمان‌های تجاری و ناشران
- اختصاص شناسه‌ها به ناشرانی که می‌توانند عضو نظام شوند و همچنین نگهداری سوابقی از ناشران و شناسه‌های آنها
- تصمیم‌گیری - با مشورت سازمان‌های تجاری و ناشران - در خصوص اینکه کدام ناشران خود به طور مستقل می‌توانند به انتشارات خود شابم اختصاص دهند؛ و شابم انتشارات کدام ناشران از سوی مؤسسه ملی و منطقه‌ای سازمان جهانی اختصاص خواهد یافت.
- مشاوره و کمک فنی به ناشران و اطمینان از درستی اجرای استانداردها و رویه‌های تصویب شده
- تهیه راهنمای استفاده از شابم به زبان(های) محلی برای ارائه به ناشران
- تهیه و ارائه فهرست‌های کامپیوتری شابم‌های اختصاص یافته به ناشران، همراه با رقم کنترل که از قبل محاسبه شده است
- تأیید همه شابم‌های اختصاص یافته از سوی ناشران و حفظ سوابقی از آنها
- آگاه کردن ناشران از شماره‌های نامعتبر یا تکراری که استفاده کرده‌اند
- اختصاص شابم برای آثار ناشرانی که خود مسئول شماره‌گذاری آثارشان نیستند و تشویق آنها برای پذیرش شابم‌های اختصاص یافته به آنها

- تلاش برای شماره‌گذاری همه آثار منتشر شده در سطح کشور یا منطقه
- فراهم کردن امکان تهیه فهرست موسیقی‌ها و همکاری مؤسسات کتاب‌شناختی برای انتشار شایم‌ها و عنوان‌هایی که به آن رجوع می‌کنند
- هماهنگی با ناشران برای شماره‌گذاری منابع موجود در انبار و انتشار این شماره‌ها در فهرست‌های فروش و کتاب‌شناسی‌های مناسب
- حمایت از ناشران برای استفاده از شایم در نظام‌های کامپیوتری
- تهیه پیش‌شماره‌ها و نشانی‌های ناشران عضو نظام شایم و ارسال منظم آن به سازمان جهانی شایم برای درج در راهنمای بین‌المللی ناشران موسیقی
- مطلع ساختن سازمان جهانی شایم از فعالیت‌ها و وضع جاری نظام شایم در سطح کشور یا منطقه به صورت منظم
- همکاری‌های مالی برای بقای سازمان جهانی شایم

۹. شایم و سایر شماره‌های استاندارد بین‌المللی

۹-۱. شایم

ممکن است بعضی از آثار موسیقی از طریق بازار کتاب توزیع شوند. ناشرانی که قصد دارند آثار خود را در بازار کتاب عرضه کنند، می‌توانند در کنار شایم از شایم نیز استفاده کنند.

در برخی موارد تشخیص اینکه اثری (مانند کتاب موسیقی، کتاب دعا، آلبوم با مطالب و تصاویر فراوان) یک اثر موسیقی، یک کتاب «معمولی» یا هر دوی آنهاست بسیار مشکل است. در اینگونه موارد می‌توان هم از شایم و هم از شایم استفاده کرد. البته ناشر می‌تواند بسته به صلاحدید فقط از یکی از شماره‌ها استفاده کند. در صورت تردید استفاده از شایم ارجحیت دارد.

نظام شایم از سوی سازمان جهانی شایم و مؤسسه‌های ملی و گروهی اداره می‌شود.

هرگاه شابک و شابم هر دو اختصاص می‌یابند، باید به وضوح روی اثر چاپ شوند و از همدیگر کاملاً متمایز باشند.

۹-۲. شاپا

علاوه بر شابم و شابک، نظام شماره‌گذاری تکمیلی دیگری به نام شماره استاندارد بین‌المللی پایاندها (شاپا)^۱ برای نشریات وجود دارد.

پایانده به اثری اطلاق می‌شود که علاوه بر رسانه بودن، به شکل مسلسل و پی‌درپی منتشر شود و اغلب دارای مشخصاتی نظیر شماره و ترتیب زمانی انتشار باشد و به صورت نامحدود منتشر شود. (نشریه باید از انتشارات چند جلدی که قرار است در تعداد محدودی از جلدها کامل شود، قابل تشخیص باشد. بنگرید به: بخش ۶-۵).

پایاندها شامل نشریات ادواری و فروست^۲ هستند. فقط تعداد محدودی نشریه ادواری در حوزه موسیقی وجود دارند و تعداد زیادی از آثار موسیقی به صورت فروست منتشر می‌شوند که به هر دوی آنها شماره شاپا اختصاص می‌یابد و فروست برای تمام شماره‌های نشریه ادواری یا مجلدات انفرادی ثابت خواهد بود. همچنین یک شابم برای هر یک از اقلام موجود در فروست در نظر گرفته می‌شود (اگر عنوان پایانده تغییر یابد اختصاص شاپای جدید ضروری است). مدیریت نظام شاپا بر عهده نظام اطلاعاتی بین‌المللی پایاندها^۳ با آدرس زیر است:

ISSN International Center
 20 Rue Bachaumont
 75002 Paris
 France
 Tel: +33-1-44882220
 Fax: +33-1-40263243
 E-mail:issnic@issn.org

1. International Standard Serial Number (ISSN)
 2. Series
 3. International Serials Data System (ISDS)

ناشران پیاپیها باید به سازمان جهانی شاپا یا مرکز ملی شاپا (اگر مرکز ملی شاپا^۱ برای نشریات پیاپی در کشورشان وجود دارد) مراجعه کنند. شاپا از سوی ناشران اختصاص نمی‌یابد.

زمانی که شاپا و شایم هر دو به اثری اختصاص می‌یابند، باید روی اثر چاپ شده و خوانا باشند.

۹-۳. رمز استاندارد بین‌المللی ضبطها^۲

شایم برای شناسایی ضبطهای صوتی و تصویری به کار نمی‌رود (جز مواردی که بخشی از موسیقی چاپی باشند، بنگرید به: بخش ۳ نگاه کنید). رمز استاندارد بین‌المللی ضبطها هر اثر ضبط شده برای انتشار را (اغلب بدون توجه به شکل فیزیکی است) و صرف‌نظر از جعبه و پوشش آن شماره‌گذاری می‌کند. نظام ISRC از سوی فدراسیون بین‌المللی تولیدکنندگان ضبطهای صوتی و تصویری^۳ اداره می‌شود. نشانی آن به شرح زیر است:

IFPI Secretariat
 54 Regent Street
 London SW1 5PJ
 Great Britain
 Tel: +44-171-8787900
 Fax: +44-171-8787950
 E-mail: info@ifpi.org

۱. نماینده شاپا در ایران کتابخانه ملی جمهوری اسلامی است (مترجم).

2. International Standard Record Code (ISRC)

3. International Federation of Phonogram and Videogram producers

National Library of Iran Cataloging-in-Publication Data

International ISBN/ISMN Agency

ISBN and ISMN Users' Manual/ Translated by Dariush
Matlabi, Edited by Hossein Mokhtari Memar.-Tehran:
Iran Book House (Khaneh Ketab), 2007.

112 p.

ISBN: 978-964-8533-61-3

1. ISBN-Manual 2. ISMN Manual I. Matlabi, Dariush,
Translator II. Mokhtari Memar, Hossein, Editor. III. Title.
Z278 025/3

M85-20246 NLI

© 2007 Iran Book House. All rights reserved.

Title:	ISBN Users' Manual
Translator:	Dariush Matlabi
Editor:	Hossein Mokhtari Memar
Publisher:	Iran Book House (KHANEH KETAB) 2007
Lithography:	Abrang
Printing and Binding:	Ministry of Culture and Islamic Guidance, Printing and Publication Organization

The International Standard Book Number System
The International Standard Music Number System

ISBN and ISMN Users' Manual

Translator
Dariush Matlabi

Editor
Hossein Mokhtari Memar

IRAN BOOK HOUSE
(KHANEH KETAB)
Tehran 2007

در کانال تلگرام کارنیل هر روز انگیزه خود را شارژ کنید 😊

<https://telegram.me/karnil>

